

ФИЛАТЕЛИСТА

ЧАСОПИС САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ БЕОГРАД

Филателиста

Часопис Савеза филателиста Србије

Излази четири пута годишње

Издавач: Савез филателиста Србије
Косовска 47, 11000 Београд
За издавача: Никола Љубичић, председник
e-mail: sfs@ptt.rs www.philaserbia.com
Tel/Fax +381 (0) 11 323 09 29

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

Одговорни уредник:
Владимир Милић

Секретар уређивачког одбора:
Угљеша Стефановић

Миодраг Р. Вуковић
Никола Љубичић
Зоран Р. Бошковић
Светислав Д. Јелић

Графичка обрада и припрема за штампу:
ЈП „Пошта Србије“ - РЈ „Србијамарка“
Марија Влаховић, Јакша Влаховић

Штампа: ЈП „Пошта Србије“ - РЈ „Хибридна пошта“

Тираж: 500 примерака

Рукописи се не враћају. Марке или други материјал послат због снимања враћамо у препорученом писму или по договору.

Прештампавање дозвољено уз навођење извора и аутора, уколико није другачије наведено.

Ставови објављени у текстовима појединих аутора нису нужно и ставови уређивачког одбора, тако да не носимо одговорност за евентуалну штету насталу њиховим објављивањем.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

656.835(497.11)

ФИЛАТЕЛИСТА : часопис Савеза филателиста Србије = The Philatelist : journal of Union of Philatelists of Serbia / одговорни уредник Владимир Милић. - Год. 1, бр. 1 (1949) - Београд : Савез филателиста Србије, 1949- (Београд : Пошта Србије - РЈ „Хибридна пошта“). - 24 cm

Тромесечно.
ISSN 0430-4063 = Филателиста (Београд)
COBISS.SR-ID 16523778

Одговорни уредници „Филателисте“ у периоду 1949-2018:

Александар Ј. Петровић
1949-1953

Душан Драгинчић
1953-1954

Риста Аћимовић
1954-1959

Драгољуб М. Раичевић
1959-1963

Душан Главоњић
1963-1974

Миодраг Р. Вуковић
1974-1977

Јован Рељин
1977-1983

Владимир Прикић
1983-1987 и 1991-1994

Драгољуб Павловић
1987-1989

Мирослав Најдановић
1989-1991

Војислав Беговић
1994-1996,

2000-2004,

2009. и 2017-2018

Зоран Станковић
1996-1999

Уређивачки одбор

2006-2009 и 2011-2013

РЈ „СРБИЈАМАРКА“

Палмотићева 2, Београд

Тел: +381-11-30 63 260

Факс: +381-11-36 41 855

rjsrbijamarka@jp.ptt.rs

Продавница „ФИЛАТЕЛИЈА“

Таковска 7, Београд

Тел: +381-11-33 43 248

САДРЖАЈ

- 4.....Драгољуб Јовановић
ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ И ПОШТАНСКЕ УРЕДБЕ У СРБИЈИ 1840-1866. (I)
- 12.....Миодраг Р. Вуковић
ИМА СЛУЖБЕНИХ ПОДАТАКА-Поштанске марке Кнежевине Србије 1869-1879
- 23.....Жером Бургиња
ФРАНЦУСКА ВОЈНА ПОШТА И ЦИВИЛНА ПРЕПИСКА НА БАЛКАНУ
ПО ЗАВРШЕТКУ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА [2]
- 31.....Проф.др Милан Радовановић
НЕПОЗНАТА СРПСКА ВОЈНИЧКА КАРТА СА ДОШТАМПОМ
- 35.....Ђорђе Радичевић
РОСИКА - руско филателистичко друштво у Југославији
између два светска рата
- 46.....Обавезне доплатне марке у унутрашњем поштанском промету
Републике Србије 2016 - 2019.
- 55.....Владимир Милић
СРПСКЕ ПЕРСОНАЛИЗОВАНЕ ПОШТАНСКЕ МАРКЕ
„НУЛТА СЕРИЈА“
- 60.....ФИЛАТЕЛИСТИЧКА ИЗЛОЖБА „ТЕМИШВАР 2019“ [ИЗВЕШТАЈ]
- 61.....ПЛОВДИВ ФИЛА 2019
- 62.....ЗАПИСНИЦИ
- 67.....БЛИЦ ВЕСТИ
- 68.....Професор др Драгослав Ђукановић
ДРУГА ШАХОВСКА ОЛИМПИЈАДА ЗА ЖЕНЕ, 1963, СПЛИТ, ЈУГОСЛАВИЈА
- 76.....IN MEMORIAM Зоран Р. Бошковић (1957 – 2020)
- 78.....ПРЕГЛЕД ПЕРСОНАЛИЗОВАНИХ ПОШТАНСКИХ МАРКА
- 80.....ПРЕГЛЕД ИЗДАЊА ПОШТЕ СРБИЈЕ У ПЕРИОДУ ЈУЛ - ДЕЦЕМБАР 2019.
- 84.....ПРОГРАМ ФИЛАТЕЛИСТИЧКИХ ИЗЛОЖБИ

SFK

**KOLEKCIONARSKE
AUKCIJE**

PRIPREMANJE I VOĐENJE AUKCIJA

FILATELIJE NUMIZMATIKE

RETKE KNJIGE PLAKATI

GRAVIRE AKCIJE

RAZGLEDNICE

OSTALE KOLEKCIONARSKE

OBLASTI OD PAPIRA

KONSTANTNO PRIMANJE MATERIJALA

ZA DVE AUKCIJE GODIŠNJE

OTKUP I STRUČNA PROCENA

**COLECTIONIERS
AUCTIONS**

PREPARATION AND AUCTION RUNNING

PHILATELY NUMISMATICS

RARE BOOKS POSTERS

ENGRAVINGS SHARES

PICTURE POSTCARDS

OTHER PAPER COLLECTABLES

CONSTANTLY ACCEPTING MATERIAL

FOR TWO YEARLY AUCTIONS

BUYING & EXPERT EVALUATION

SFK GOSPODAR JEVREMOVA 56

11000 Beograd, Serbia

TEL: +381 11 734 39 26 +381 63 201 018

E-MAIL: filakrst@eunet.rs

www.auction-sfk.com

УВОДНИК

Претходна 2020. година биће забележена вероватно као година са најмање изложби, бар на светском нивоу. Истовремено остаће упамћен нагли, готово скоковит прелазак на дигитални облик комуникације и поред велике резервисаности која је претходила. Филателистичка дешавања најављена за 2020. годину померена су бар за годину дана: Балканфила за 2021, док је светска изложба у Лондону предвиђена за фебруар 2023. Светска изложба у Пловдиву, планирана за октобар 2020. је отказана.

Прослава 180 година отварања прве поште у Србији, је догађај који је свакако требало да буде доминантан у претходној 2020. за српску филателију. Околности и ограничења чији смо били сведоци, условили су нешто другачији облик обележавања значајних годишњица. Планирана филателистичка изложба СРБИЈАФИЛА је одложена, али је крајем године СФС одговорио на дигитални изазов и организовао прву онлајн изложба СОФИЗ I, која је свакако оставила позитиван утисак. Више о СОФИЗ-у и пратећим дешавањима у наредном броју часописа ФИЛАТЕЛИСТА.

Пре него што је свет, а и филателија са њим делимично стала, активности које су претходиле обећавале су богат програм дешавања. ПТТ музеј у Београду је у сарадњи са господином Предрагом Антићем и СФС у склопу трибине „Култура путем поште“, организовао предавање на тему: „МИЛАНЧИЋИ“ – 150 ГОДИНА ОД ШТАМПАЊА. Више о овом догађају на страницама овог броја.

Србијамарка и Пошта Србије су позитивно одговорили на иницијативу Савеза филателиста Србије да датум емитовања издања Дан марке буде повезан са најзначајнијим датумом у српској филателији – датумом изласка прве српске марке „Грбуше“ 1. мај 1866. (тада 13. мај по новом календару). Месец октобар као датум за емитовање који фигурира преко две деценије, није имао упориште у неком значајном датуму за српску или југословенску филателију.

Персонализоване поштанске марке (ППМ) у издању ЈП „Пошта Србије“ широко су прихваћене као нови облик сакупљања у категорији традиционалне филателије. Савез Филателиста Србије (СФС) има сазнања, да се један број филателиста обраћа ЈП „Пошта Србије“, позивајући се на Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја, за информације о наручиоцу, датуму и тиражу издања ППМ, што се може схватити као потреба за каталожком обрадом српских ППМ. Иако члан 8, став 2 Уговора о продаји персонализованих поштанских марака каже: Давалац услуга задржава право приказа ППМ у Каталогу ППМ, који би се користио за маркетиншке потребе ове услуге, каталожка обрада ЈП „Пошта Србије“ још увек не постоји. У договору и уз изричиту сагласност корисника српских ППМ, часопис ФИЛАТЕЛИСТА ће пратити издања ППМ у својој редовној рубрици, уз графички приказ марке, без објављивања било којих података који би могли да угрозе тајност постојећег Уговора између Поште Србија и Корисника ППМ.

Уз жељу да у овом броју пронађете нешто из области Вашег филателистичког интересовања, поздрављамо Вас до следећег броја.

Владимир Милић, одговорни уредник

ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ И ПОШТАНСКЕ УРЕДБЕ У СРБИЈИ 1840 – 1866. (I)

Opening of post offices and postal rates in Serbia 1840 – 1866 (I)

Period of modernization in Serbia after liberation of Turkish feudalism 1830 & 1833 was very intense especially in the infrastructure and communications between West and East.

In that light, Prince Milosh Obrenovich put an effort on establishing modern postal system for official and public use. Internal Affairs Ministry on the 25th of May 1840 opened the first Post Office in Belgrade for public use, that was a practically first day of public official postal service usage in Serbia.

This article is giving chronological list of Post Offices opened in Serbia until introduction of first postal stamp on the 1st of July 1866. Pre-stamp period 1840 – 1866 is extraordinarily rich with different types of cancellations and manuscript markings that was in use in 53 post offices opened during this period.

Also, article present chronological list of postal laws and changes of postal rates for letters, newspapers, printed matters, money letters and parcels.

At the end is a list of all 53 post offices from this period by the date of opening or earliest known usage.

Укидањем турског феудализма 1830. године и присаједињавањем осталих крајева 1833, ослобођених у време Првог устанка, Србија ступа енергично у нови период свог друштвеног, економског и политичког развоја.

За време прве владавине кнеза Милоша писма су се у Србији углавном преносила татарима преко мензулана. Мензулане још увек немају карактер поште, односно установа које користи народ за своје потребе слања и примања пошиљки по већ унапред прописаној тарифи.

На основу члана 117. Указа о устројству Државног Совјета 1840, одлучено је да се оснује и организује поштанска служба у Србији за државне и широке народне потребе.

1840 – 25. мај (ДАБ – Попечитељство внутрејњих дела 'ОФ XVI. Бр. 1)

За пријем приватних писама и јавни поштански саобраћај 1840, 25. маја је отворена пошта у Београду, а 4. јуна у Крагујевцу.

Унапређење поштанског саобраћаја у Србији у периоду 1840 - 1843. спроводи се отворањем пошта и у другим местима Србије : Алексинац (1842), Баточина (1843), Брусница (1841), Ваљево (1841), Гроцка (1843), Гургусовац – Књажевац (1841), Зајечар (1843), Јагодина (1843), Коларе (1843), Крушевац (1841), Лозница (1841), Неготин (1841), Паланка – Смедеревска (1842), Палеж – Обреновац (1842), Пожаревац (1841), Смедерево (1841), Ћуприја (1842), Ужице (1841), Фетислам – Кладово (1842), Чачак (1841) и Шабац (1841). (ПТТ-Архив - I-стр. 80/83).

На основу овог пописа види се да су у ове три године биле успостављене поште за јавни поштански саобраћај у свим главним местима Кнежевине Србије, а касније сукцесивно и у другим местима по приложеној табели на крају овог текста.

Поред пошта, функционисале су и мензулане за пренос поштанских пошиљака и превоз путника, у следећим местима: Београд, Гроцка, Коларе, Паланка, Баточина, Јагодина, Шупељак (који је примао и пошиљке из Варварина), Алексинац, Палеж (Обреновац), Шабац, Лозница, Ваљево, Брусница, Чачак, Ужице, Крагујевац, Крушевац, Пожаревац, Зајечар и Гургусовац (Књажевац).

Поштарина за сва писма је била бесплатна до 26. новембра 1840. када је одлуком Попечитељства внутрејњих дела (1840/бр.1 и Совет бр. 260) уведена наплата поштарине за писма без обзира на растојање до места испоруке и то:

- Мања писма до једног писаног табака наплаћивана су по 20 пара.
- Већа писма написана више од једног табака по 1 чаршијски грош (40 пара).

Овде је интересантно напоменути да је пре отварања пошта 9. априла 1840. донесен закон да скеле на Сави и Дунаву, за пренос поште, поштарима не могу наплаћивати скеларину (Зб. I – стр. 215).

Уведене су прве поште, али никаквих званичних прописа о организацији и њиховом пословању још није било. Пословање се заснивало на копирању рада аустријске Земунске поште.

Мењали су се разни пројекти и расписи, али није било никаквих нових закона о поштама све до 1843. године. Средином јануара 1843. направљена је комисија у саставу: Стеван Стојановић, Илија Гарашанин, Јеврем Ненадовић и Урош Боришевић. Она је поднела Совјету извештај 6. април 1843. о регулацији поште и захтев за нови поштански закон који је кнез Александар Карађорђевић потписао 15. октобра 1843. године.

1843 - 15. октобар (Зб. II – стр. 227-258)

На основу овог закона постојале су четири главне поштанске линије:

- Београд – Гроцка – Пожаревац – Крушевица (Кучево) – Милановац (Доњи) – Брза Паланка – Неготин до Радујевца
- Београд – Гроцка – Колари – Паланка (Смедеревска) – Баточина – Јагодина – Ћуприја – Параћин – Шупељак (Јовановац) до Алексинца
- Београд – Гроцка – Колари – Паланка (Смедеревска) – Баточина – Крагујевац – Брусница – Чачак – Пожега – Ужице до Мокре горе
- Београд – Палеж (Обреновац) – Шабац до Лознице

Ове четири главне линије биле су међусобно повезане на следећи начин :

А) 1. и 2. линија: из Колара у Смедерево за Пожаревац; из Свилајнца за Баточину; из Јагодине преко Кривога Вира у Зајечар па у Неготин; из Шупељка за Алексинац у Бању па за Гургусовац (Књажевац).

Б) 2. и 3. линија: из Шупељка у Крушевац за Трстеник, па за Карановац (Краљево) и Чачак, из Карановца (Краљева) лево преко Студенице за Рашку.

В) 3. и 4. линија: из Палежа (Обреновца) преко Уба и Ваљева за Љубовију; из Ваљева у Брусницу; из Раче у Лозницу.

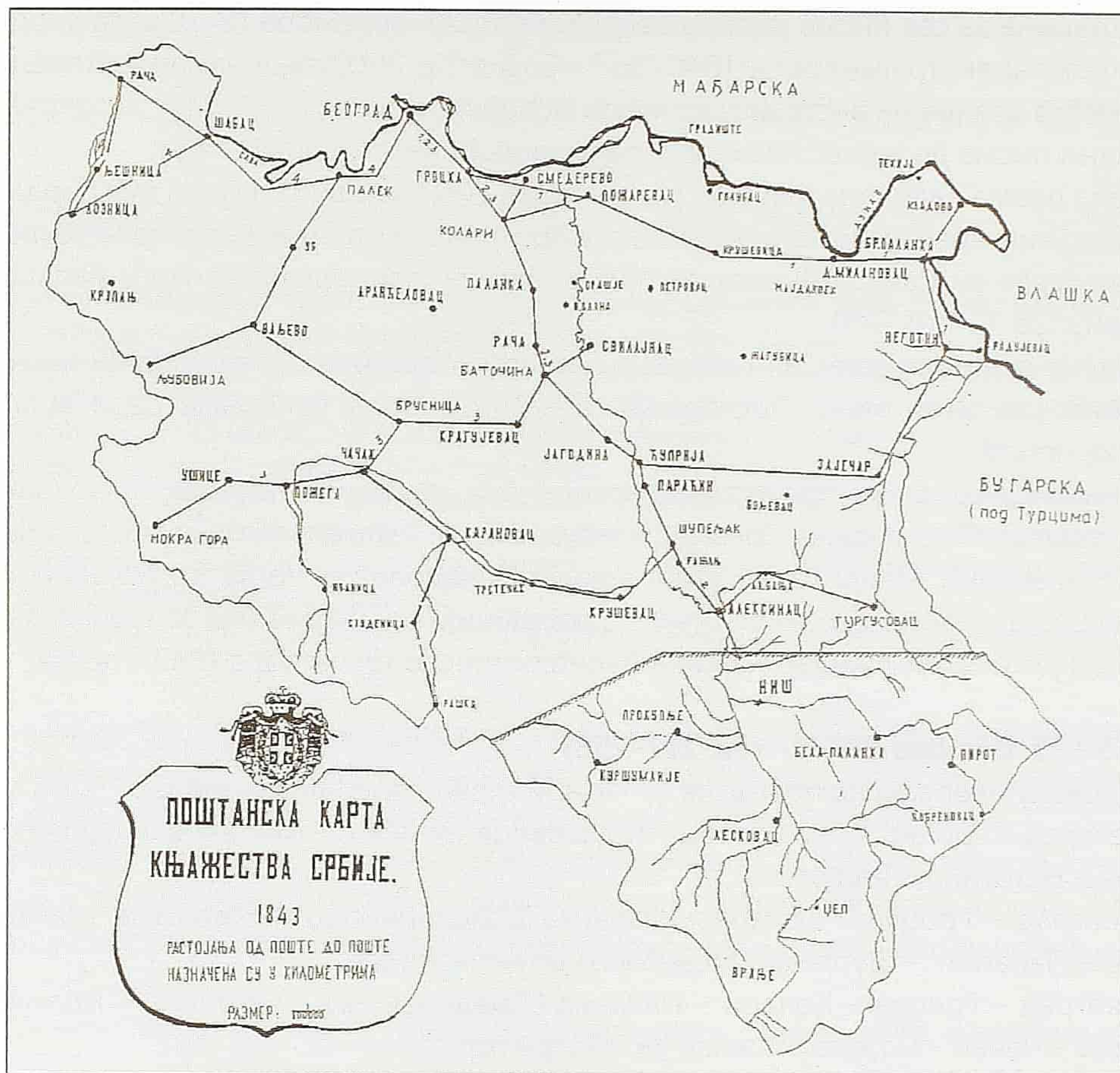
Г) Фетислам (Кладово) ће се повезивати преко Брзе Паланке на прву главну линију; Рача на Сави преко Шапца са четвртом линијом.

Осим Крушевице, Брзе Паланке, Кривога Вира, Трстеника и Студенице где ће се налазити само мензулане, сва остала горе наведена места имаће поште (поштанске експедиције) и мензулане (Зб. 2 / стр. 229)

Пошту ће преносити поштари, татари и курири. Сва службена и црквена кореспонденција је ослобођена плаћања поштарине.

Поштарина, за писма у унутрашњем саобраћају, обрачунаваће се по тежини без обзира на растојање до места испоруке. Где су мере за тежину биле:

1 драм = 3,2 грама и 1 ока = 1,280 грама – 400 драма је била 1 ока

ПИСМА ПО ТЕЖИНИ	ПОШТАРИНА
Закључно до 3 драма (10 грама)	1 грош
од 3 – 4 ½ драма	1,20 гроша
од 4 ½ - 6 драма	2 гроша
од 6 – 8 драма	3 гроша
од 8 – 10 драма	4 гроша
од 10 – 15 драма	5 гроша
од 15 – 21 драма	6 гроша
од 21 – 32 драма	7 гроша
од 32 – 43 драма	8 гроша
од 43 – 65 драма	9 гроша
од 65 – 87 драма	10 гроша

Писма до 3 драма наплаћивана су 1 чаршијски грош, а преко по приложеној табели где је максимална тежина писма могла бити 2 оке (2,56 кг) и за такво писмо поштарина је износила 27 чаршијских гроша.

Новине, књиге, музикалије и трговачки пропагандни материјал завијен завојем за новине наплаћивала се 1/3 одговарајуће поштарине за писма те тежине без обзире на раздаљину до места испоруке. Ако је ова поштарина била мања од 1 чаршијског гроша онда ће се примењивати минимална поштарина за писма до 3 драма. Ако се уз штампану ствар придода и писмо оно ће се посебно наплаћивати по постојећој тарифи за писма одговарајуће тежине.

•Препорука за писмо ће се наплаћивати 1 грош без обзира на тежину и растојање до места испоруке.

•Повратни рецепис је 1 грош без обзира на тежину и растојање до места испоруке.

У случају да писмо не буде испоручено враћа се пошиљаоцу, без наплате.

ПИСМА КОЈА СТИЖУ ИЗ ИНОСТРАНСТВА БЕСПЛАТНО ЋЕ СЕ ДОСТАВЉАТИ НА АДРЕСУ ПРИМАОЦА, што је важило до 3. децембра 1849.

Аманети (вредносне пошиљке)

Поштарина за аманете ће се наплаћивати по вредности пошиљке, без обзира на растојање до места испоруке, и то само у унутрашњем саобраћају. Максимална вредност аманета за пренос поштом је била до 100,000 гроша. Свакој поштарини аманета додаће се поштарина писма до 3 драма од 1 гроша, било писмо додато или не. Уз то додаће се и поштарина за препоруку од 1 гроша. Ако је писмо које је додато уз аманет теже од 3 драма, онда ће се наплаћивати и додатна поштарина за писма према тарифама.

Обрачунска листа чаршијског гроша и страних валута:

АУСТРИЈСКО СРЕБРО

Талир орлаш.....	24 ч. гроша
Полуталир	12 ч. гроша
Цванцик	4 ч. гроша
Петак	1. ч. грош

ТУРСКО СРЕБРО

Алтирук	6 ч. гроша
Грош	1 ч. грош
Низамчић	20 пара

Садржај аманета ће бити подељен по монети:

а) бели турски новци;

б) бели аустријски новци;

в) златни турски и аустријски новци и други страни новци, друге драгоцености као златне ствари, драго камење и бисери;

г) банкноте.

На основу садржаја аманета, по свакој индивидуалној категорији, укупна вредност аманета мора се пребацити у чаршијске гроше и на основу тога наплатити одговарајућа поштарина.

За веће аманете који прелазе 44 драме и не могу у један завијутак ставити могу се поделити у више кеса. Поштарина за њих ће бити свеукупна као да су заједно, а не сваки понаособ.

а) У вредности до 100 ч. гроша белих турских новаца наплаћиваће се поштарина од 1 ч. гроша.

б) У вредности до 100 белих аустријских новаца и других страних валута поштарина је 20 пара. в) У вредности до 100 гроша дуката или златних турских и аустријских новаца, других валута у злату и драгоцености поштарина је 10 пара.

г) У вредности до 100 ч.гроша банкнота поштарина је 8 пара.

д) За вредносне папире, документа и полисе, које имају означену вредност, наплаћиваће се дупла поштарина:

Једна за аманете по вредности и друга за обична писма по тежини: до 100 ч.гроша по 2 паре, од 100-200 ч.гроша 4 паре, 200-300 ч.гроша 6 пара и тако даље.

Уколико се у једном аманету налази вредности од 2.000 гроша, а укупне тежине је 22 драма, обрачун поштарине је следећи: 20 (по 100 гроша) * 2 паре = 40 пара или 1 грош + 7 гроша за писмо тежине 22 драма, што чини тотал од 8 гроша.

ЕШТАФЕТА (курирска пошта)

Аманети по вредности у чаршијским грошима	Турски бели (сребрни) новци		Аустријски бели (сребрни) новци		Дукати турски и аустријски и драгоцености		Банкноте	
	гроша	пара	гроша	пара	гроша	пара	гроша	пара
До 100 гроша	1	-	-	20	-	10	-	8
До 200 гроша	2	-	1	-	-	20	-	16
До 300 гроша	3	-	1	20	-	30	-	24
До 400 гроша	4	-	2	-	1	-	-	32
До 500 гроша	5	-	2	20	1	10	1	-
До 600 гроша	6	-	3	-	1	20	1	8
До 700 гроша	7	-	3	20	1	30	1	16
До 800 гроша	8	-	4	-	2	-	1	24
До 900 гроша	9	-	4	20	2	10	1	32
До 1000 гроша	10	-	5	-	2	20	2	-
До 2000 гроша	20	-	10	-	5	-	4	-
До 3000 гроша	30	-	15	-	7	-	6	-
До 4000 гроша	40	-	20	-	10	-	8	-
До 5000 гроша	50	-	25	-	12	-	10	-
До 6000 гроша	60	-	30	-	15	-	12	-
До 7000 гроша	70	-	35	-	17	-	14	-
До 8000 гроша	80	-	40	-	20	-	16	-

Уз прописане поштанске тарифе за писма и аманете наплаћивала се такса за коња према тежини и растојању до места испоруке.

а) За ештафету, до 7 ока тежине, такса за један сат за једног коња је била по 4 гроша, што је важило и за писма чија тежина није смела прећи 2 оке.

б) Уз ештафету од 7 ока тежине такса за један сат за једног коња је била по 6 гроша.

Прималац ештафете је био дужан да плати доносиоцу 4 гроша ако се место испоруке налазило на поштанској линији, а ако је било изван ње онда 8 гроша.

1845. 30 јули (3б. III - стр. 84)

- За доставу писама на кућну адресу поштару је прималац дужан да плати 10 пара

1846. (3б. III - стр. 130, 143)

6. септембар - за све новине и штампане ствари, издате на територији Србије, уведена је поштарина од 10 пара, без обзира на тежину и раздаљину.

22. октобар - укинута је поштарина за све новине - издате у Србији и оне из иностранства.

1849. 3. децембар (3б. V - стр 63)

Уведене су нове поштарине за писма и аманете и према тежини и према удаљености примаоца.

Постоје две зоне:

- Зона - растојање преноса пошиљке до 12 сати.
- Зона - растојање преноса преко 12 сати до границе.

Писма

Тежина писама у драмима	I зона		II зона	
	гроша	пара	гроша	пара
До 3 драма	-	20	1	-
Од 3 до 4 ½ драма	1	-	2	-
Од 4 ½ до 6 драма	1	20	3	-
Од 6 до 8 драма	2	-	4	-
Од 8 до 10 драма	2	20	5	-
И тако даље редом	3	-	6	-

Штампане ствари и огласи су се плаћали пола прописане поштарине за писма.

Новине домаће и из иностранства су биле ослобођене плаћања поштарине.

За препоруку се плаћало 1 грош, а за повратни рецепис 2 гроша. Писмо је на повратни рецепис било могуће послати без наплате поштарине за препоруку и тада је поштарина била 1 грош.

Уколико је писмо било послато без наплате поштарине, са тиме да је прималац плати, а није било испоручено, пошиљалац је био дужа да плати поштарину отпреме, по повратку.

У сличају да је писмо реадресовано-преусмерено на друго место примаоца, прималац је дужан да плати нову поштарину.

Поштару, за испоруку писма на кућну адресу прималац је дужан да плати 10 пара, а ако писмо на пошти подигне није обавезан да ову таксу плати.

Званична, „пресидијална“ и црквена писма ослобођена су плаћања свих врста поштарине.

Поштарина за званична писма се није наплаћивала, али она су се таксирала по тарифи за писма и књиговодствено водила да би Министарство финансија знало колики је то трошак државе.

Приватна писма, упућена кнезу и државним институцијама, подлежу плаћању поштарине.

Судска кореспонденција за приватне апелате се наплаћивала од локалних Надлештава, а они су касније наплаћивали од приватних лица чији је апелат био у току.

Код овог закона пошиљаоцу је била остављена мугућност да, при предаји писма, тражи да прималац уместо њега, при испоруци, плати одговарајућу поштарину.

Ештафете (курirsка пошта)

Поштарина за ештафете је такође била уведена по тежини и по удаљености:

- За сваки поштански сат 4 гроша за једног коња, а за тежину поштарина као за писма до 2 оке тежине.
- Ештафете ће се слати само у она места у којима постоји пошта. У којима нема поште она се неће отпремати.
- Поштарину за ештафету пошиљалац плаћа одмах на пошти.
- Повратни рецепис се наплаћује 2 гроша.
- Прималац је дужан писмоноши да плати 10 пара за испоруку.
- За враћену ештафету, која није испоручена, пошиљалац неће добити никакву накнаду.

- Пошиљалац је дужан да поштару, који га обавести о повраћају ештафете коју мора подићи на пошти, плати 10 пара.
- За пренос иностране поште поштанским коњима плаћа се 100 пара за један сат за једног коња.
- Курир страних поштанских администрација мора се строго придржавати српских закона и правила поште.

Аманети (вредносне пошиљке)

Приватни аманети ће се само поштанским линијама преносити два пута месечно док се путеви не поправе за пренос поштанским кочијама. За аманете је установљена поштарина по вредности и по зонама, као за писма:

Поштарина за аманете 1. зоне у грошима

По вредности	Бели новци (сребро)	Дукати	Банкноте
До 100 гроша	0,15	0,50	0,40
До 200 гроша	0,30	0,10	0,90
До 300 гроша	1,05	0,15	0,12
До 400 гроша	1,20	0,20	0,16
До 500 гроша	1,35	0,25	0,20
Итд.			

Поштарина за аманете 2. зоне у грошима

По вредности	Бели новци (сребро)	Дукати	Банкноте
До 100 гроша	0,30	0,10	0,80
До 200 гроша	1,20	0,20	0,16
До 300 гроша	2,10	0,30	0,24
До 400 гроша	3,00	1,00	0,32
До 500 гроша	3,30	1,10	1,00
Итд.			

Укупна вредност аманета мора се пребацити у чаршијске гроше и на основу тога наплатити одговарајућа поштарина.

Све одредбе закона из 1843. за руковање аманета, примењивале су се и овде по ново уведеним поштаринама.

Поштар није испоручивао аманете на адресу него је обавештавао примаоца о приспећу аманета, који је пристигао на пошту и само га на пошти прималац може подићи. Прималац је за обавештење плаћао поштару 10 пара.

Општа правила за пошту приспелу из иностранства

Писма и аманете, који долазе из иностранства, пограничне поште ће примати и отправљати на адресу примаоца који ће плаћати поштарину за унутрашњи саобраћај, установљену овим законом, по тежини и растојању за писма или по вредности и растојању за аманете.

ИМА СЛУЖБЕНИХ ПОДАТАКА Поштанске марке Кнежевине Србије 1869-1879

Поводом 150. годишњице издања марака са ликом кнеза Милана Обреновића IV (1869), Филателиста објављује студију Миодрага Р. Вуковића из 1971. (објављена у српском Филателисти и хрватској Филателији), илустровану примерцима из збирке Кнежевина Србија – Предрага Антића и документима из Државног архива Србије.

On the occasion of the 150th anniversary of the issue of stamps with the image of Prince Milan Obrenović IV (1869), the Philatelist publishes an article by Miodrag R. Vuković from 1971 (published in Serbian Philatelist and Croatian Philately), illustrated with copies from the collection of the Principality of Serbia - Predrag Antić and documents from the State Archives of Serbia.

Захваљујући предусретљивости службеника Архива Србије добио сам на увид документа из "групе" пре него што сам се надао, те сам у могућности да већ у овом броју дам преглед докумената о штампањима "Миланчића". Нажалост, када су се прикупила сва документа, установио сам, да нешто недостаје. Мада лично сматрам, да ће се једнога дана доћи и до тих података, бојим се да ће се чекање одужити, јер прво треба установити где би се уопште та документа могла налазити.

За разлику од првог дела, у коме сам франко и новинске марке разматрао одвојено, овде ћу их обрадити заједено. Другачији рад условио би непотребно понављање појединих података, ствар коју бих у сваком случају желео да избегнем. Иначе, сматрам да при каталогизацији треба бити доследан, и све новинске марке издвојити и третирати као такве, без обзира на то да ли су зупчане или не. У противном долази до таквих нелогичности, као што су рецимо два каталожка броја за једну марку.

Слика 1 – Есеј марке са ликом кнеза Милана

Редовне и новинске марке, издање из 1869. и 1. јула 1873.

ПРВА ГРУПА

Слика 2 – Марке прве групе

Прво штампање

Када је 2. децембра 1868. Србија потписала поштанску конвенцију са Аустроугарском, појавила се потреба за увођењем нових вредносних поштанских марака. Како је нешто пре тога био убијен кнез Михаило, решено је да се уведу нове поштанске марке са ликом младог кнеза Милана. Нацрт за ове марке, као и основни рез у челику израдио је, као што је познато проф. Карло Радњицки (Carl von Radnitzky) у Бечу, где су израђене и матрице у бакру. Већ 8. фебруара 1869. је министар унутрашњих дела својим писмом ОН 246 обавестио МФ да ће се обавити изливање клишеа и штампање нових матрица, и затражио да МФ одреди једног свог службеника који ће 12. фебруара отићи у Књигопечатњу, где ће том послу присуствовати у својству члана комисије [1].

Вредности од 15, 25, 35 и 50 пара чаршијских требало је да буду готове најдаље до 19. јуна, када је ступала на снагу закључена конвенција, а остале вредности до 1. јула 1869. Ово је било и објављено у Србским новинама бр. 39 од 1. априла, на које се позива и Дероко. Међутим, посао око штампања се одужио више него што треба, те је Васа Берар, управник Државне Књигопечатње, 17. октобра јавио Министарству финансија.

“Да би се довршиле марке поштанске, које је управа у најновије доба, по налогу Министарства унутрашњих дела, дала печатити, нужно је да дође протоколиста тога министарства, бивши комесар, Г. Мијаило Ћелешевић, како би се ова израда, по прегледу комисије, могла к концу привести. Дакле нека изволи то министарство реченог г. Ћелевића

Филателија 280

упутити овој управи, данас или најдаље сутра, како би марке до 29. овог месеца биле готове и за инвентарисање спремљене" [2]

Ђелевић је одмах упућен у Књигопечатњу, те је комисија поднела извештај 28. октобра 1869, када је било завршено штампање и марке инвентарисане. [3]

Пошто су пред очима комисије изливени оловни печати за ово штампање, и пошто су они употребљени, комисија их је у 9 завијутака затворених и знацима потписаних комисара утврђених, предала управи државне штампарије.

У тим завијуцима има:

8 бакарник калупа за ливење

100 печата од 1 паре

100 " " 10 "

100 " " 15 "

100 " " 20 "

100 " " 25 "

100 " " 35 "

100 " " 40 "

100 " " 50 "

А белуга печатаних за писма и новине, по наредби господина министра унутрашњих послова од 29. марта о.г. ОН 683 наштампао је и израђено под контролом комисије:

170.000 од 1 паре

99.000 " " 10 "

214.000 " " 15 "

766.500 " " 20 "

196.300 " " 25 "

406.000 " " 35 "

434.000 " " 40 "

206.900 " " 50 "

Према томе комисија има част извести Господина Министра Финанције, да је извршен посао ради кога је она одрђена била.

октобра 1869.
у Београду
Милан Кујунџић

Комисари

Јов. С. Марковић
Мих. Ђ. Ђелешевић

Овај извештај интересантан је још због једне ствари. Из уводног дела извештаја (који није цитиран због опширности) види се да посао у Књигопечатњи није започео дванаестог, већ 14. фебруара 1869., посебним решењем ХН 294 издатим само за комисију. Све до краја марта трајало је изливање клишеа, а онда се приступило штампању марака по наредби ОН 683 од 29. марта 1869., а завршено је тек 28. октобра 1869.

Друго штампање

Ново штампање марака од 10 пара извршено је по налогу МУД од 12. маја 1870. ХН 1244. Том приликом је штампано 200.000 комада од 10 пара.

О чему је комисија 4. септембра поднела извештај. [4]

Уместо Ћелевића у комисији је био Мил. Гр. Филиповић, док су остали "комисари" били исти.

"Спорно питање код ове марке је свакако да ли припада "првом" или "другом" штампању. По некој логици она би морала да припада "првом", тим пре што Дерроко није регистровао вредност од 10 пара са карактеристичним оштећењем плоче пре 1872.

ДРУГА ГРУПА

Слика 3 - Марке друге групе

Треће штампање

Ово штампање поклапа се са "другим" штампањем. Сличних података о њему нажалост нисам успео да нађем, те ћу моћи да се задржим само на подацима добијеним из регистра и протокола МФ-а. ФОНД МЗД.О из периода 1872-1882 је прилично сиромашан, и у њему нема практично никаквих података.

Штампање марака уследило је по налогу МУД ОН 2802 од 12. новембра 1871. Том приликом тражено је само да се изврши штампање марака од 1 паре. Пракса је, међутим, била да се и друге вредности могу штампати без посебног налога, ако то управа Државне штампарије сматра за потребно. У том случају било је једино важно да је у току штампања неке марке, односно да је у Књигопечатњи присутна комисија. Извештај о завршеном штампању поднет је 6. маја 1872, и регистрован АН 2148, док му је број деловодни Књигопечатње ДН 337. Нажалост ни један ни други документ нисам успео да нађем. Оно што ме чуди у овом случају је чињеница да су налог и извештај посебно фасцикулирани у протоколу Административног одељења (налог у 1871. а извештај у 1872), мада су иначе документа о једном предмету пребацивана у годину када је

предмет закључен, и тада заједно фасцикулиране. Под бројем фасцикле налога налази се један потпуно стран предмет, који носи и исти деловодни број (АН 5537/71), док под бројем фасцикле извештаја уопште нема докумената. Ово ме наводи на помисао да документи ипак постоје, али да је при њиховом спајању у један предмет, фасциклу, архивар административног одељења направио неку грешку. За сада нема могућности да се погледа комплетна грађа овог одељења тог периода, те ће се на решење овог проблема још морати чекати.

Господине,

Царска Аријевна палата ми је 31. нр. месеца
№ 1329. доставила ми је, да ће се скоро сабити распродаја
државне марке поштанске по 1. паре, па да је пушта
да се одма припојути изради малих маркава.

Ета зато савет миам молим вас господине, да
ли изволени из ваше сторуке одредити једног чиновни
ка у Комисију која ће при изради маркава ирицу,
ставовати у државној палати и да ми изволите
јавити којим ете по имену чиновника на по одреди
ни а ја сам одредио у имену Комисију г. Шубка
Милановића Кривошеју поштанског при Министар
ству Унитарног Дела.

Примише, Господине, уверене пошта поштована

О.Н. 261

5 Средаца 1873 год
у Београду

Министар

Унитарног Дела
[Својеручни потпис]

Четврто штампање

Управа државне печатње обавестила је 31. јануара МУД да ће марке од 1 паре ускоро бити распродате, те је министар својим писмом ОН 261 од 5. фебруара 1873. [5] тражио да се у печатњу упути комисија, која ће присуствовати штампању марака.

Непосредно пре тога, писмом ОН 260 наложено је штампање марака од 20 пара. Како је међутим већ доста времена прошло од повишења таксе на новине, то је писмом ОН 342 наређено да се штампају нове новинске марке од 2 паре, с тим што је комисији остављена могућност да штампа и до 100.000 комада од 1 паре ако се за тим укаже потреба. Ово писмо нисам успео да нађем, али га наводи Дероко у својој књизи "Историја поштанских марака Србије (стр. 30). Дероко сматра, да је том приликом заиста и било штампано тих 100.000 комада, но извештај комисије наводи само податке за марке од 2, 20 пара, и саобраћајне карте од 10 и 10+10 пара. Да су марке од 1 паре биле штампане, без обзира да ли су и у којој мери пуштене у промет, оне би морале бити макар споменуте у извештају. Комисија извештава да је "по наредби г. Министра унутрашњих дела од 3. и 16. фебруара ове год. ОН 260 и 342 штампала следеће:

- Један милион пет стотина деведесет хиљада комада марака, комад по две паре (1.590.000),
- Две стотине хиљада марака, комад по двадесет пара (200.000)
- Тридесет једну хиљаду шест стотина комада саобраћајних карата од 10 пара комад (31.600), и
- Десет хиљада комада саобраћајних карата комад по двадесет пара (10.000) и ове марке с саобраћајним картама данас предала управи државне печатње" [6]

Штампање је завршено 14. јуна 1873.

Филиателиста 280

Беоно 14. Јуна 1873 год 7 државној печатњи.

Комисија, која је састав-
љена да присуствује при-
прави поштанских марка
и саобраћајних карата по
наредби с. Министра Царствених
дела од 3 и 16. септембра
ове год. Оп. 260 и 342. штампана
на је следеће:

- 1) Један милион пет стотина
двездесет хиљада комада ма-
рка, комад по две тара (т. ј.
1.590.000.).
- 2) Две стотине хиљада кома-
да марка, комад по двадесет
тара (т. ј. 200.000.).
- 3) Шездесет и једну хиљаду
шест стотина комада саобра-
ћајних карата од десет тара
комад (31.600 ком.) и
- 4) Десет хиљада комада саобра-
ћајних карата комад по два-
десет тара (т. ј. 10.000.). И ово
је марка с саобраћајним
картама данас издава Царствени
државне печатње.

Комисари:
Иван
Јулијан
А. Јулијан

ТРЕЋА ГРУПА

Слика 6 – Марке треће групе

Пето штампање

4. јуна 1874. министар унутрашњих дела затражио је својим писмом ОН 1132 да се упути у Књигопечатњу комисија, која ће присуствовати штампању марака од 10 и 20 пара. Штампање је завршено 15. јула 1874., када је комисија поднела извештај да је штампано (слика 7):

- од 10 пара 97.400 комада
- од 20 пара 200.000 комада

Ово штампање по времену одговара "трећем", те је чудно да је марка од 10 пара "трећег" штампања ретка. Лако је могуће да се под марком од 10 пара "трећег" штампања до сада регистровао само један део тиража овог штампања, но то је ствар о којој је превише рано стварати било какве закључке.

Шесто штампање

У времену од 10. марта до 19. маја 1975. извршено је по налогу МУД ОН 513 ново штампање марке од 20 пара. Према извештају комисије штампано је 380.000 комада ових марака. (слика 8)

И ова вредност се уклапа у "треће" штампање.

Пазено 15. Јуна 1874. родне у джавној
Мхамбузији.

Уконтенја, који
је председник т. Дишчи
сва упуцајаних дела
од 4. Јуна све родне
№ 1132. по поднесених
лица самовласна, да
ути узда поштасекат
мажа ути джавној
мхамбузији упуцајани
уздања је свештени
не сурава мажа
(20000) од по 20. маја
и гевердесет и седм
сурава и теори своа
не Комата мажа
(97400) од по 10. маја
кажичних, и по у
везају од 4. Јуна све
родне до 13. Јуна све
родне.

Комега:

Своим димитријем

- мига -

Е. Ки. рагупеца. Тлава Коупонд.

Н. Коупонд. Тлава Коупонд.

Димитриј
мхамбузија

ЧЕТВРТА ГРУПА

Слика 8 – Марке четврте групе

Седмо штампање

Ово штампање у потпуности одговара "четвртом" штампању, и извршено је према налогу МУД од 29. новембра 1975. ОН 3137.

Штампање је завршено тек 22. априла 1876, јер, како то кажу чланови комисије у свом извештају, "је у држав. Печатњи јако нагомилан посао потребама г. Министра војног". Према том извештају 9 штампано је:

1) 2900 табака марака од 10 пара, по 100 комада на табаку-----	290.000
• 4200 таб. Мар. Од 20 пара-----	420.000
• 2150 таб. Мар. Од 40 пара-----	215.000"

Осмо штампање

Када је почетком априла 1877. почело да нестаје марака од 10 и 20 пара, Књигопечатња је о томе обавестила МУД, те је оно налогом ОН 689 од 11. априла упутило комисију у Књигопечатњу. По завршеном штампању комисија је 22. августа исте године поднела следећи извештај: 10

"Комисија која је претписом мин. Унутр. Дела од 11. априла о.г. ОН 689 одређена за израду поштанских марака од 10 и 20 пара чар. Свршила је свој посао и марке предала управи држав. Штампариие на признаницу, коју је мин. Унутар. Дела под данашњим спровела, заједно са формом фаурикације марака. Комисија је израдила од 10 пара 326.300 комада а од 20 пара 513.300 комада о чему се према прописаним правилима за ову комисију извештава министарство финансије."

И ове две вредности уклапају се у "четврто" штампање, те је њима објашњена појава велике разлика у боји код марака од 10 пара. Не бих желео да будем декларативан, но чини ми се да наранџасте нијансе припадају овом штампању, а црвеносмеђе штампању из 1876.

ПЕТА ГРУПА

Слика 9 – Марке пете групе

Девето штампање

По налогу МУД ОН 1715 од 29. јуна 1878. У државној штампарији штампане су марке од 2 и 20 пара. Штампање је завршено 29. децембра 1878. и према извештају комисије 11, том приликом штампано је:

" А) од 20 пара 643.540

Б) од 2 паре 1,044.000 комада марака".

Марка од 20 пара овог штампања вероватно припада "петом" штампању, мада постоје извесне разлике у гумирању и папиру између ње и марке од 2 паре.

Десето штампање

8. фебруара 1879. МУД је на основу извештаја државне штампарије тражило штампање нових количина марака од 40 пара својим писмом ОН 351. Ово писмо примљено је и фасцикулирано у архиви административног одељења МФ, и одређен је члан комисије. Ту се, нажалост, губи сваки даљи траг о маркама. Надлежност над поштанским маркама пребачена је са овог одељења на неко друго. Како је за члана комисије био одређен службеник статистичког одељења, затражио сам његов фонд. Службеници архива обавестили су ме да не постоји никакав траг о неком посебном фонду, и да вероватно није било у питању посебно одељење већ одељак. Зато сам претражио књиге благајне и економског одељења. У њима нисам нашао податке о маркама, али сам установио да је статистичко одељење заиста постојало. Фонд једног одељења може да буде веома сиромашан, да недостаје много докумената, али да недостају сва документа, тешко је веровати. Зато је лако могуће да је још првих година овог века фонд архиве статистичког одељења издвојен из фонда министарства финансија и пренесен негде. Проблем је само где?

Интересантно је да су документа која сам пронашао углавном потврдила све претпоставке које је својевремено изнео г. Мирослав Рот. Он је – колико је мени познато – једини утврдио на основу својих истраживања да су први "Миланчићи" штампани у Београду.

На крају бих желео да се посебно захвалим службеницима Архива Србије, без чије би предусретљивости и помоћи овај рад захтевао далеко више времена и труда.

Жером Бургиња

ФРАНЦУСКА ВОЈНА ПОШТА И ЦИВИЛНА ПРЕПИСКА НА БАЛКАНУ ПО ЗАВРШЕТКУ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА [2]

Чланак је први пут објављен у
„Documents Philateliques“ Академије филателије

Jérôme Bourguignat

FRENCH MILITARY POST AND CIVIL MAIL IN THE BALKANS AT THE END OF THE FIRST WORLD WAR [2]

The article was first published in "Documents Philateliques"
from the Academie de Philately

This article, which was first published in "Documents Philateliques" from the Academie de Philately presents the contribution of French military post in the recovery of the mail service for the civilians in the Balkans after the first world war. It is based on the archives of the Service Historique de la Defense (SHD in Paris). As we are celebrating the hundred years of these events, it is interesting to study this period.

Thanks to the re-opening of the "Simplon-Orient-Express", the Serbian civilian mail is despatched at several locations. The mail service is significantly accelerated, but the security conditions are poor (plundering, and numerous thefts).

The Army de Hongrie is liquidated in September 1919. Some units remain around Szegedin, which is totally evacuated in February 1920. The French military post continues to use the Orient-Express for the troops occupying the Constantinople area.

French FPO 501A, then 516A are located in Belgrad. In March 1920, the Arm e d'Orient sees that the Serbian civil post office has not resumed completely its services. However, it gives up creating a FPO for civil mail as in Constantinople (FPO 506, 506B) and Smyrne (FPO 528), because there is not enough traffic. Soon after, on 4 May 1920, «following the complete return to the peace state», it is decided to close the all French services in Yugoslavia.

Similarly Bulgarian (March 8, 1919) and Rumanian (May 25, 1919) civil mail is handled by the French military PO.

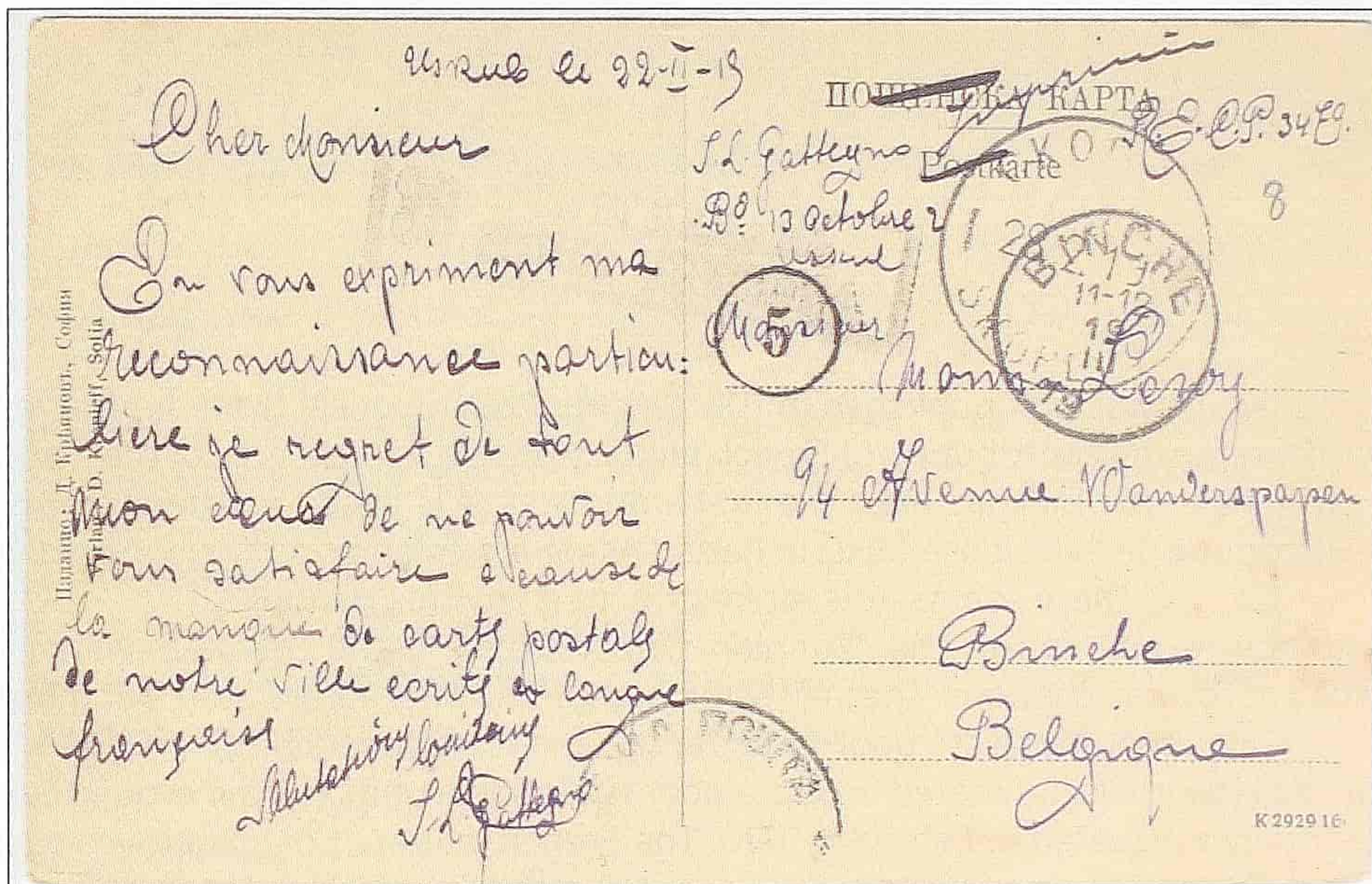
Пренос српске цивилне поште

Армијска Trésor et Postes се 21. јануара 1919. сагласила да преноси српску пошту до земаља Западне Европе (пошта за раније непријатељске земље је у Француској још увек била забрањена). То је обухватало 10 кг поште дневно, а транспортована је на исти начин као и војничка пошта.

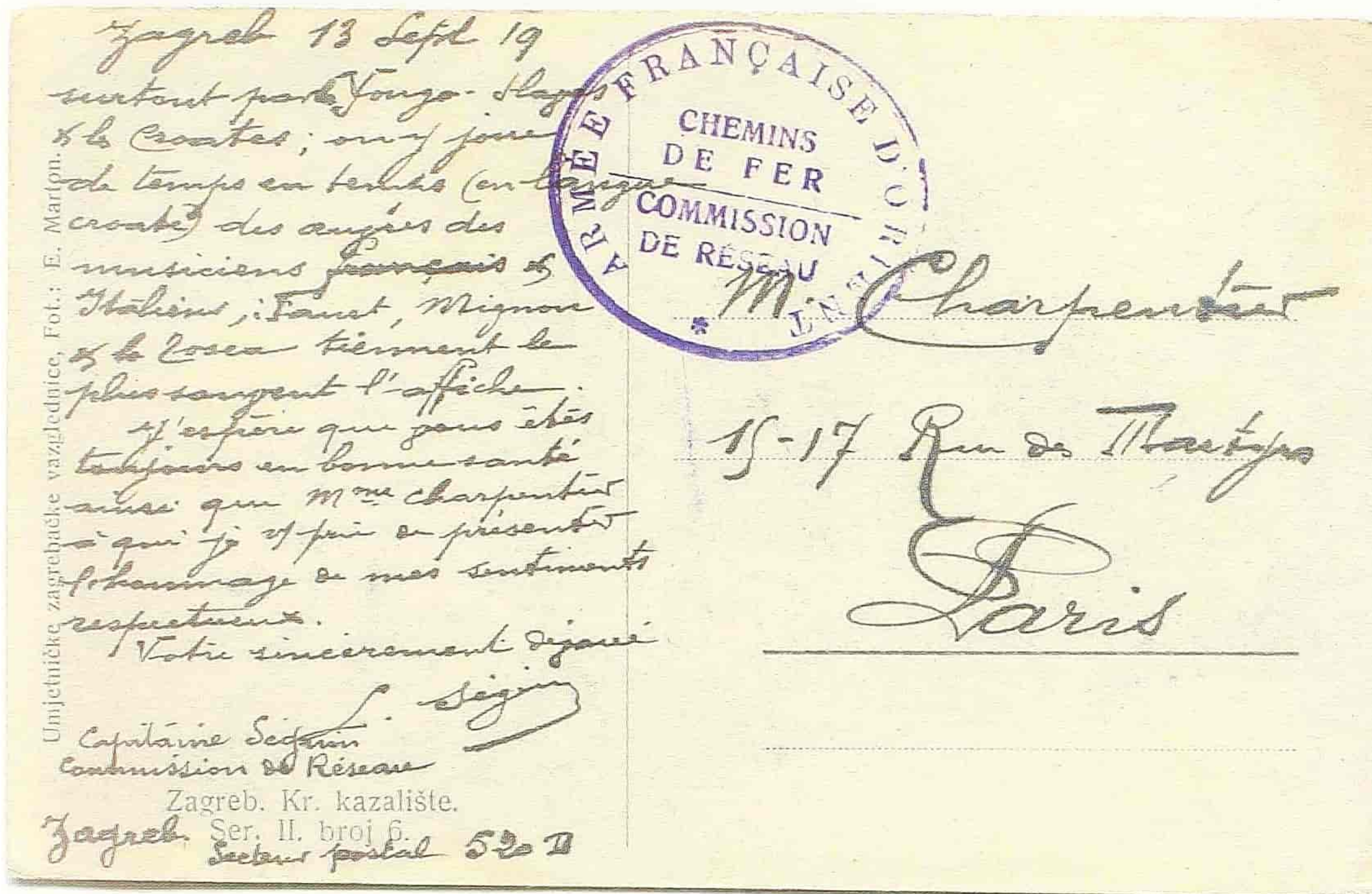
Писмо из АН за Константинопољ (где се налази Главни штаб Источне армије), датирано 9. април, предлаже следеће модалитете размене поште између Србије и Француске рутом Париз – Модена – Ријека – Букурешт. Постојала би четири чворишта за размену поште, под ингеренцијом војне поште АН:

- 1 за регион Загреба,
- 1 за регион између Брода и Дубровника,
- 1 за стару Србију (Београд),

- 1 за јужну Србију и српске трупе у Македонији. Овај уред био би отворен само у случају да везе Београд – Ниш и Ниш – Скопље и даље буду у прекиду.
- Отпрема поште за и из Солуна користила би исте руте као пошта за француске трупе у Македонији [преко Софије и Кулели-Бургаса]
- Српска пошта за прекоморске земље у транзиту преко Француске била би прослеђивана пошти Paris Etranger у затвореним поштанским врећама.

Слика 6: Франкирана разгледница из Скопља, даширана на 22. фебруар 1919 (по јулијанском календару). На карти се налазе транзитни жи српске војне поште, српска цензура и долазни жи Binche даширан 19. март (по грегоријанском календару). Имајући у виду разлику у календарима, разгледница је путовала 37 дана. Delcampre

Слика 7: Линија Simplon-Orient-Express је од сјраиешкој значаја и њог надзором је француских официра. [Збирка Bernard Jusserand]

Оријент експрес постаје кичма транспорта поште, Солун се опслужује бродом из Константинопоља, а рута преко Таранта је напуштена крајем априла 1919. То значи да је пошта транспортована возом до Констанце, а одатле бродом прво до Константинопоља, а потом до Солуна.

Услови транспорта су лоши: поштански вагон је 4. маја 1919. опљачкан у Винковцима. Поштански вагон и француски пртљаг Оријент експресом путују под оружаном пратњом због учесталих крађа.

Извештај од 3. јуна 1919. даје преглед времена путовања поште преко „тест писама“. Кашњења постају све крађа, писмо из Париза путује до Београда само три, а до Бугарске 5 дана. До трупа стационираних на удаљеним и тешко доступним локацијама пошта путује дуже.

SP 501A, додељен француској мисији у Београду, од 1. јуна 1919. исплаћује упутнице у динарима или крунама (не у француским францима). Француска војска обавља поштанску службу, али само привремено, док српске власти не уведу своју.

FAKES FORGERIES EXPERTS

Слика 8: Писмо кайџмана италијанске мисије послато 27. јуна 1919. преко SP 501A.

Од 25. октобра 1919. војна пошта 516А ради у Београду. Смештена је у кући у улици Кнеза Милоша 15. Сваког дана шаље пошту за Сегедин (SP 516), Константинопољ, Француску (преко Оријент експреса) и Нови Сад.

Мађарска армија (АН) распуштена је септембра 1919. Неке јединице остале су стациониране око Сегедина, а коначно су повучене фебруара 1920. Француска војна пошта наставља да користи Оријент експрес за пренос поште трупа које запоседају област Константинопоља.

Српска цивилна пошта још увек се транспортује по истој процедури као војна. Од 10. фебруара 1920. „Војна и цивилна кореспонденција за Источну армију и балканске земље биће преношена између Париза и Београда посредством *Compagnie Internationale des Wagons-Lits*. Пренос између Београда и Источне војске и даље ће вршити Источна војска“. Размене писмоносних затвора врши се у Љубљани, Загребу и Београду. Отправљање се врши шест пута месечно на сваком од праваца.

Fédération
Internationale de Philatélie

Слика 9: Војничка карта ослобођена поштарине са жићом TeP 516A, 2. 1. 1920.
[Збирка Pierre Roussot]

Марта 1920. Armée d'Orient увиђа да српска цивилна поштанска служба није сасвим обновила своју делатност, али ипак одустаје од отварања посебне војне поште за цивилни поштански саобраћај, какве су постојале у Константинопољу (506, 506B) и Смирни (528), јер обим поштанског саобраћаја није довољан да то оправда. Тридесет цивилних француских држављана у Београду могло је да користи 516A, тако да је одлучено да се на томе и остане.

„Након њошћуној њоврајќа сћања мира“, 4. маја 1920. донета је одлука да се обуставе француска телеграфска, радиотелеграфска и телефонска служба у Југославији. Само неке службе остају активне. Tresor et Postes у Београду коначно обуставља рад 11. августа 1920.

HUNfilex:
2022 BUDAPEST

COMPTOIR FRANCO-SERBE
IMPORT EXPORT COMMISSION REPRESENTATION
BELGRADE

КОНТОАР ФРАНЦУСКО-СРПСКИ
ИМПОРТНА И ЕКСПОРТНА РАДЊА
БЕОГРАД

Messieurs REY RICHARD

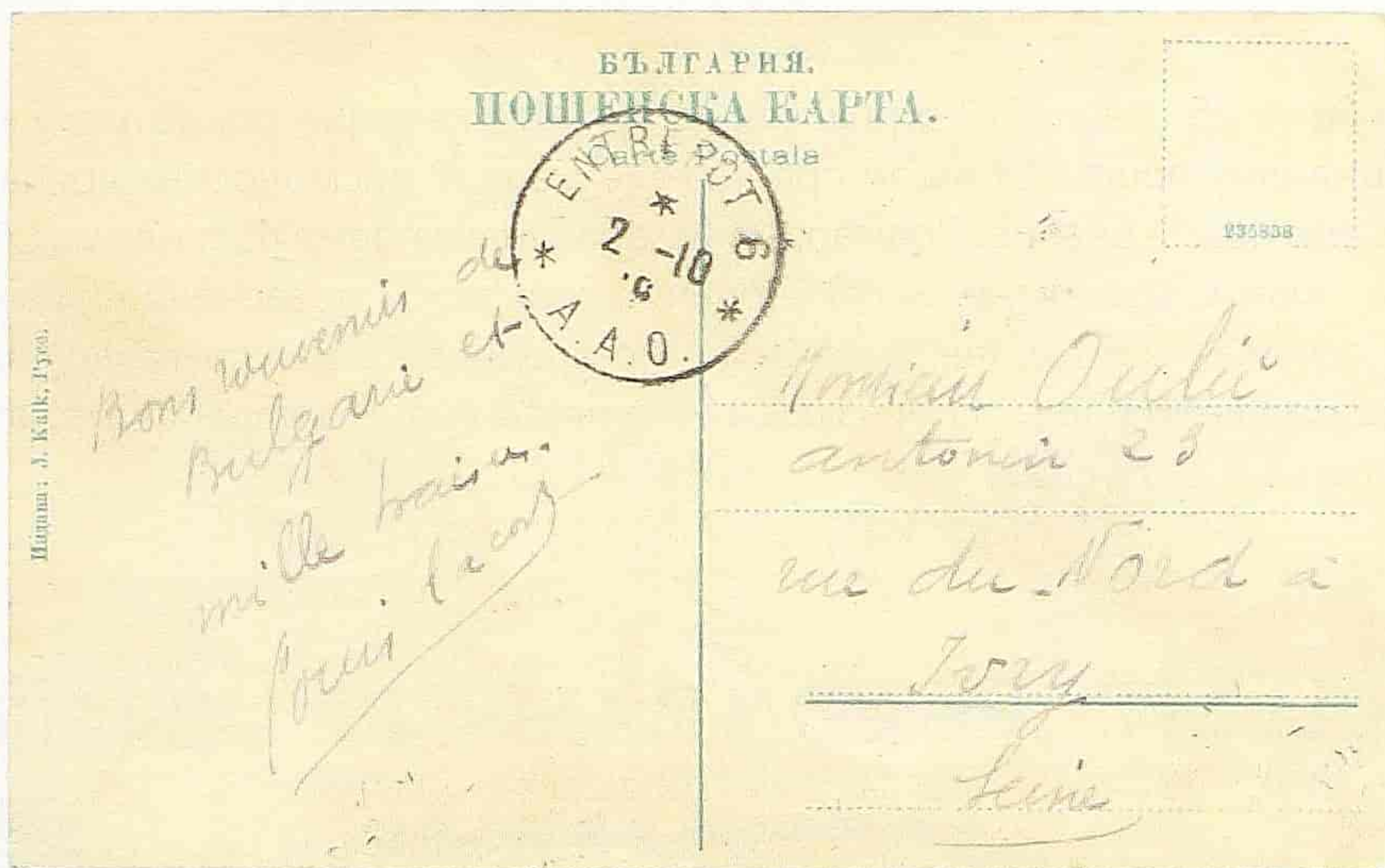
2 rue de REIMS 2

STRASBOURG

Слика 10: Трговачки ковераци посли из Београда 14. јануара 1921. преко Vaguemestre d' Etapes 33. Мале војне јединице ојслуживали су упућујући вајмесџри. У Београду у то време није више постојала француска војна пошта.

Пренос бугарске цивилне поште

Иста могућност је још 7. фебруара 1919. била предвиђена и за бугарску цивилну пошту, али је прихваћена тек 8. марта. Пошиљке за Бугарску ишле су преко Postes Militaires Françaises у Константинопољу, која је контролисала поштарину и цензурисала сву преписку. По извршеној контроли пошта у Константинопољу слала је затворе под пратњом до станице у Куелели-Бургасу (на железничкој рути према константинопољу, видети мапу на сл. 4), где их је преузимала бугарска поштанска управа. Обрнута процедура омогућавала је слање бугарске поште у стране земље. Од 28. марта размена поште вршена је у француском депоу (n°8) станице у Адрианопољу (Једрену).

Слика 11: Поштански жиџ Entrepot n°6 (дејо лоциран у Рушчуку на северу Буџарске). ААО је скраћеница за Armées Alliées en Orient. Француски војнопоштански систем ошворио је девет џаквих дејоа. [Збирка Bernard Jusserand]

Слика 12: Трџовачко џисмо из Софије џослањо 14. октџобра 1919. џреко ТеР 524 (актџиван од 21. новембра 1918). Пријемни жиџ даџиран 20. октџобар. Са џечањом „Bureau commercial franais / Sofia“.

Прослеђивање румунске цивилне поште

Главни штаб 25. маја 1919. прихвата да француске војне поште могу да примају румунску цивилну пошту. Обим те преписке је мали, 7 писмоносних врећа са укупно 200 килограма поште дневно. Поштарина се зарачунава према правилима СПС (Римска конвенција, члан 4, транзитне таксе). Обрачун ових такси се заснива на конвенцијама које се доносе сваких 6 година. Како се могло предвидети да услуге француске војне поште трајати знатно краће, у споразум са Румунијом унете су одређена прилагођавања таквој ситуацији.

Слика 13: Трговачка дописница послата 4. маја 1919. из Букурешта преко француске војне поште. Жиџ ТеП нема број. Пријемни жиџ на пољеђини датирана 21. мај са печатом „Bureau économique français / en Roumanie“. [Збирка Bernard Jusserand]

Flash

Fédération Internationale de Philatélie

Проф. др Милан Радовановић

НЕПОЗНАТА СРПСКА ВОЈНИЧКА КАРТА СА ДОШТАМПОМ

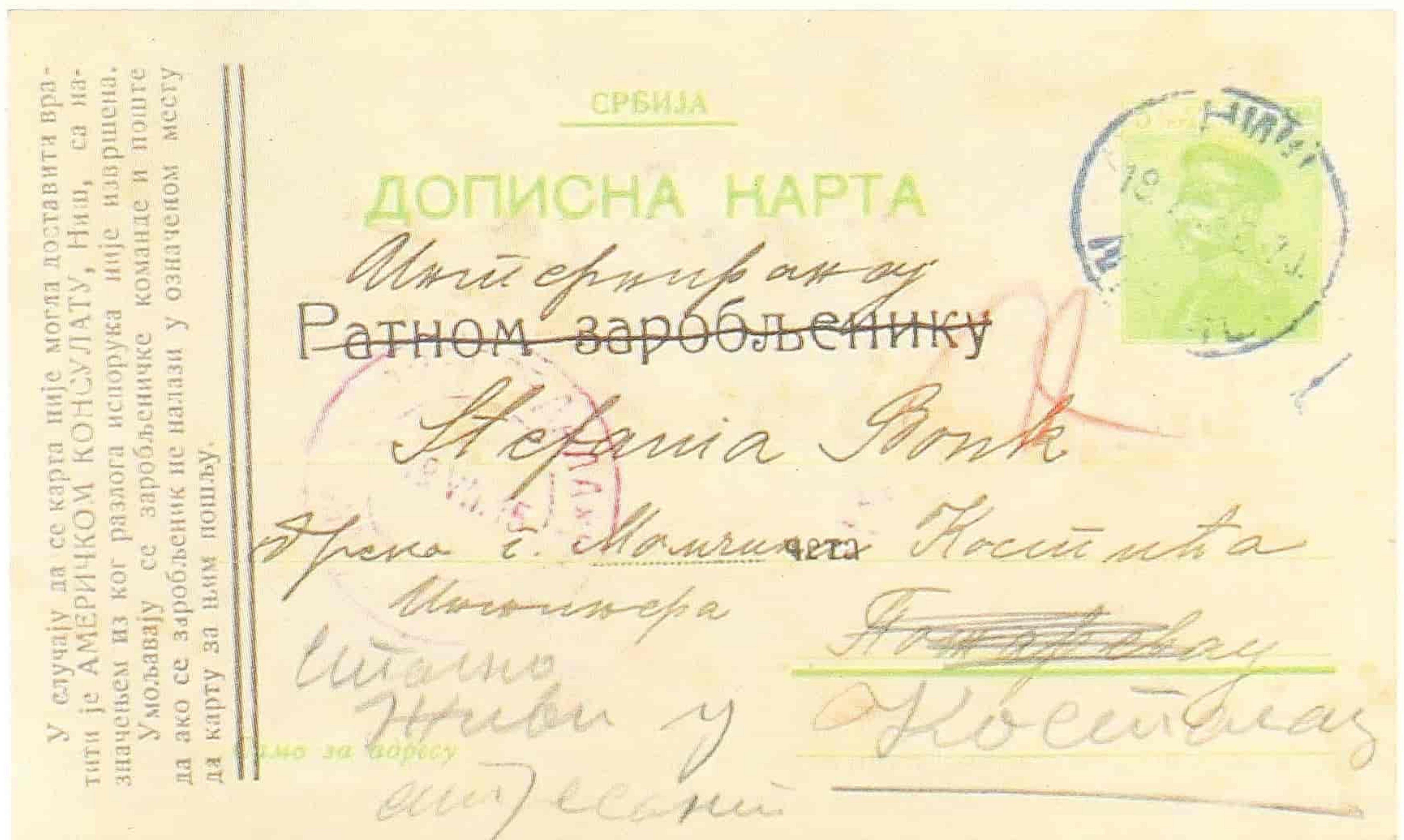
Prof. dr Milan Radovanović

UNKNOWN SERBIAN MILITARY POSTCARD
WITH ADDITIONAL PRINTING

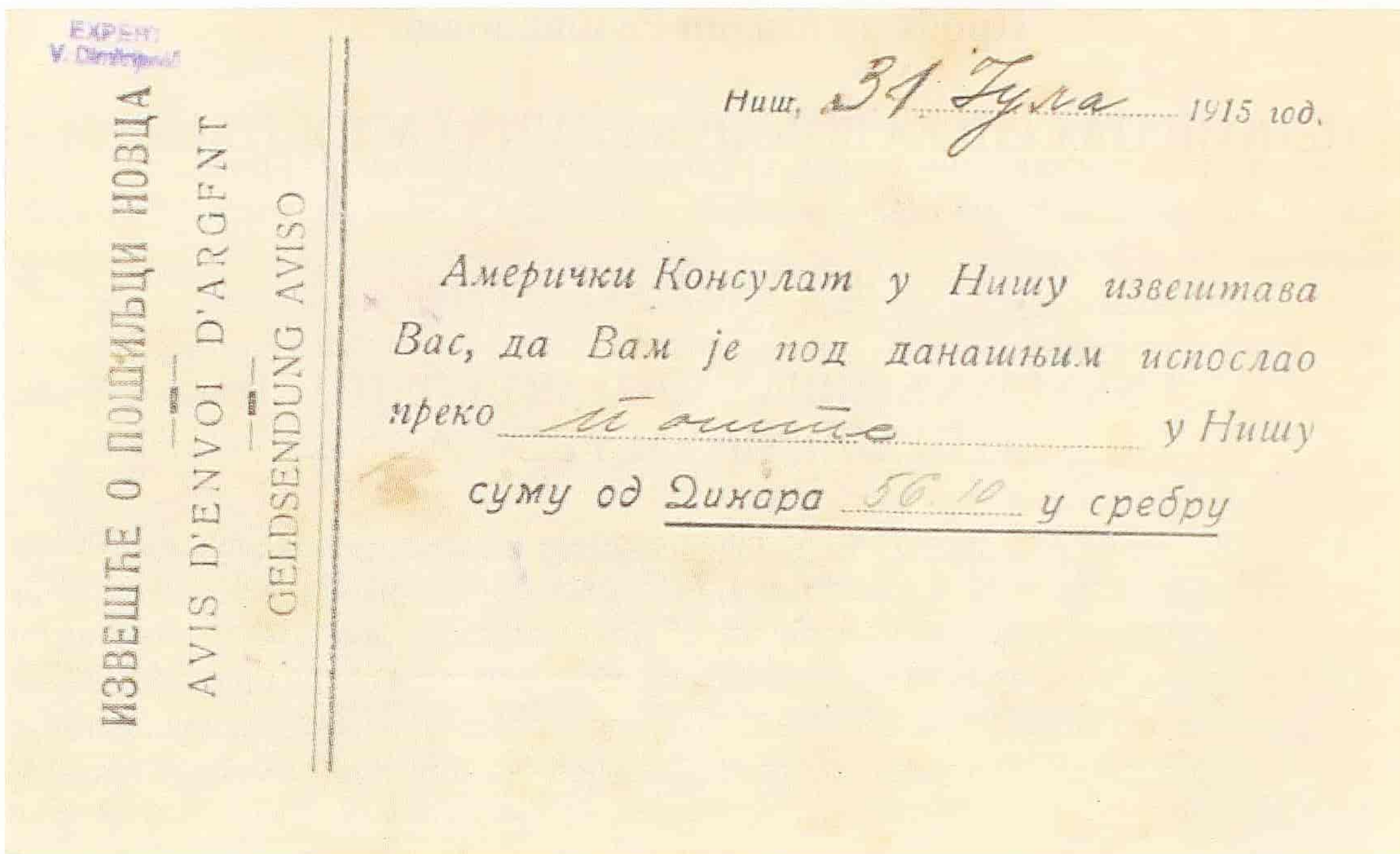
In addition to the well known two Serbian postal stationeries used for Austrian POW's correspondence between Serbia and Austria-Hungary dual monarchy with additionally printed text, new one Serbian military postcard with additionally printed text, this time for Serbian POW's, is found and described in paper. Beside postmark of Niš (in black), censor mark (in violet) and initials of censor in red, this military postcard bears too administrative mark "POW Command - Information bureau" (Zarobljenička komanda - Izveštajni biro).

До сада је утврђено да постоје две доштампе српских целина које су коришћене за пошту аустроугарских заробљеника. Обе ове карте биће приказане не улазећи у детаље, јер су већ описане и објављене у стручној филателистичкој литератури (1,2).

Прва целина - српска "Дописна карта" за унутрашњи поштански саобраћај од 5 пара коришћена је од стране Конзулата САД у Нишу за преписку ратних заробљеника Аустроугарске у Србији.

Сл. 1 Предња страна српске целине за унутрашњи поштански саобраћај са доштампом

Сл. 2 Полеђина карте са сл. 1

Овој карти се може придодати и друга целина (иста као и претходна) са доштампом.

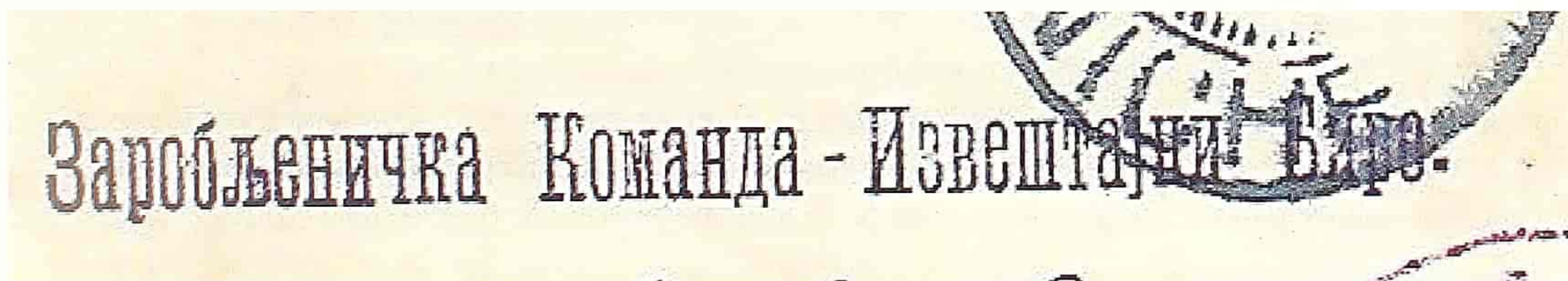

Сл. 3 Слично претходно описаној карти са много више текста овде се испод текста "Дописна карта" налази само "Заробљенику", а испод главне адресне линије текст - "Заробљеничка Команда" и "..... Чета". Ново нађена карта са доштампом није целина Краљевине Србије, већ "Војничка дописна карта" и дата је на следећој слици.

Сл. 4 Предња страна "Војничке дописне карте"

Као што се са слике може уочити нема никакве разлике од осталих војничких карата коришћених од стране српских бораца у то време. Карта је упућена из Ниша 12. јула 1915 године за Кушињево, уредно цензурисана познатим жигом "Главна војна цензура" са датумом, љубичасте боје. На карти је рећи службени жиг "Заробљеничка команда - Извештајни биро" (Сл.5)

Сл. 5 Тек полећина ове карте (сл. 6) открива доштампу.

316

ЗАРОБЉЕНИЧКА КОМАНДА — ИЗВЕШТАЈНИ БИРО

Извештаваше се, да ~~је~~ тражени *Димитрије*
Р. Ћорђевић, *поднар. I. б., I. б. т., IX. пешад. пук, из*
~~рођен~~ год., ~~заведен~~ / *није заведен* у заробљеничким списко-
 вима Бечког Црвеног Крста, који су до данас
 стигли.

10. Јула 1915. год.
 Ниш.

По заповести Команданта
 Шеф Извештајног Бироа:

Ј. Ј. Ј. Ј. Ј.

Сл. 6 И поред чињенице да је текст са полеђине ове карте јасно видљив, даће се у потпуности:

Наслов: "Заробљеничка команда - Извештајни биро"

Текст у наставку:

"Извештавате се да тражени (Димитрије Р. Ћорђевић,....), рођен год. заведен / није заведен у заробљеничким списковима Бечког Црвеног Крста, (који су до данас стигли)

(10.јула) 191(5) год.

Ниш

По заповести Команданта
 Шеф Извештајног бироа"

Примедба: Текст уписан руком дат је у загради.

Поред чињенице да је ова војничка дописна карта са доштампом до сада била непозната, може се закључити да је Краљевина Србија била у тим ратним годинама веома добро организована и да је бринула о судбини наших ратних заробљеника, што је за њихове породице било од непроцењивог значаја.

Литература:

1. Радовановић М., Непознате српске (?) заробљеничке карте из 1915, Филателиста, март 2017
2. Радовановић М., Unbekannte serbische (?) Kriegsgefangenenkarten aus dem Jahr 1915, ARGE Feldpost Österreich-Ungarn, Rundbrief Nr.129, Juni 2017.

Ђорђе Радичевић

РОСИКА

руско филателистичко друштво у Југославији између два светска рата

The Rossica ("Россика") is a society founded for the study and appreciation of the postage stamps and postal history of Russia. The society was founded in 1929 in Yugoslavia. This text deals with the history of the first years of this association while the society was operating on the territory of Yugoslavia.

И после толико деценија од оснивања руског филателистичког друштва у Југославији између два светска рата, ова тема побуђује занимање културне, посебно филателистичке јавности. Својевремено основано као матично руско филателистичко друштво за руску филателију, али ван територије матичне земље, оно кроз толике године и деценије и даље траје и издаје свој часопис Росика. Из текста В. Беговића у „Филателистичком гласнику“ из 2013. године сазнајемо да је током ратних година 1941 - 1945. седиште Друштва морало бити измештено из Југославије, да је коју годину касније морало да престане са радом, да би убрзо затим у САД-у било основано ново филателистичко друштво са истим именом, циљевима и часописом.

У алманаху Европске филателистичке академије (АЕР) за 2018. годину ОПУС XVIII објављен је занимљив прилог двојице руских колега С. Ткаченка и А. Стригина на француском језику о пореклу руских филателистичких клубова у иностранству под јединственим именом РОСИКА, а под насловом Црногорски корени клубова руске филателије у иностранству.

Сматрам да је у наслову прилога реч „црногорски“ пренаглашена. Геополитичкој реалности би свакако више одговарало „југословенски корени...“. Но то је само био повод да се о овој недовољно размотреној теми још нешто каже, јер је то руско филателистичко друштво основано у Игалу, Бока Которска, било саставни део југословенског филателистичког простора између два светска рата и да је са својим члановима у Југославији и иностранству, имало значајан удео у југословенском филателистичком животу. Са својим часописом, који је редовно пратио и југословенске поштанске марке, додатно је промовисао Југославију, њену филателистичку организацију и филателију широм света. Коначно, без додатних информација о активности друштва и његових чланова у земљи у периоду до почетка Другог светског рата, не би био потпун приказ ове теме у историјском и филателистичком смислу.

Аутори написа у уводном делу текста указују да је у годинама после руске октобарске револуције и грађанског рата, који је иначе трајао све до 1923. године, више милиона официра и војника - учесника рата на страни контрареволуције, те аристократије и других противника новог комунистичког режима, емигрирало у иностранство. Познато је да је уз неколико западних земаља, Југославија постала један од главних емиграционих центара. Влада краља Александра је без ограничења прихватила руску емиграцију из царског времена и она је налазила своје уточиште претежно у источном делу државе, али и другде, Дубровнику, Загребу, Љубљани, Марибору.... и другим местима.

Конкретни разлози о којима не знамо довољно, определили су оснивача руског филателистичког друштва и уредника филателистичког часописа Росика у Југославији да своје прво уточиште нађе у Боки Которској односно у Игалу, у ком делу земље се формирао све бројнији пункт руске емиграције, образованих цивила и високих официра. Кроз историју је познато да су везе Боке са Русијом биле старе већ два века, да су руски морнари школовани у Боки, да су Бокељи служили у руској флоти и коначно да је почетком 19. века у Боки кратко време била руска власт. Многи руски емигранти су заузели значајно место у култури, образовању, уметности Боке. Један од емиграната основао је штампарију у Херцег Новом.

Евгениј Архангелски, оснивач руског филателистичког друштва Росика у матичне земље и часописа под истим именом, је најпре избегао у Цариград (у Галипољу је био привремени центар бројне руске емиграције), да би 1921. године преко Бугарске, дошао у Игало. Ту је, како се у поменутом чланку каже, упознао локалне филателисте. Ова констатација је тачна. Мало је познато да је у Боки Которској живео поприличан број филателиста.

Идеја о оснивању филателистичког друштва за руску филателију под именом РОСИКА и издавању часописа међународног значаја под истим именом, реализована је 1929. године, а часопис је почео да се издаје од 1930. године. У међувремену, Архангелски је остварио контакте са руским емигрантима из Европе и Америке, који су га подржали, па је већ до краја 1929. године друштво имало 51 члана. Осим Руса емиграната из Југославије, чланови друштва су постали и руски емигранти из Бугарске, Немачке, балтичких земаља, Француске, САД. Временом, број чланова друштва је растао, па су формиран филателистички пунктови за руску филателију по свету.

Све то је битно утицало на популаризацију филателије, посебно руске из царских времена, али и из периода Совјетске Русије. Садржај часописа је био усмерен како на конкретне теме из руске филателије, филателије балтичких земаља, које су у међувремену постале независне, све то на веома стручан начин, као и на ажурне информације о поштанским маркама Југославије и других земаља.

Према вињети издатој у Чикагу 2007. године од стране америчког друштва Росика поводом свесловенског филателистичког окупљања, прослављена је 125. годишња од рођења Евгенија Архангелског, оснивача и председника руског филателистичког

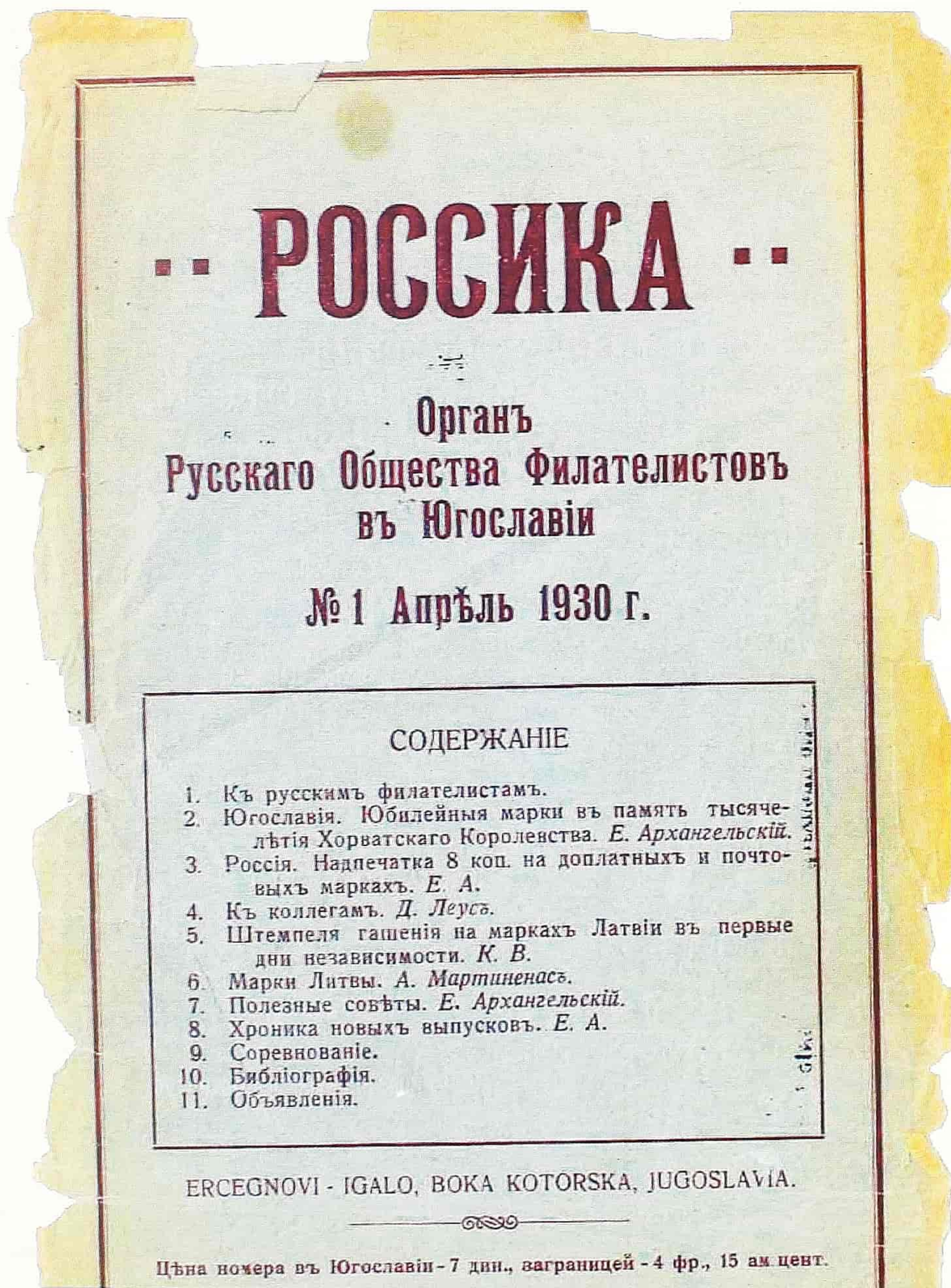

друштва у емиграцији и издавача - уредника часописа РОСИКА. Архангелски је рођен 1882. године. По занимању публициста, у годинама грађанског рата и револуције, био је војни дописник у армији "белих". Многи лични подаци о њему остали су непознати. Покушао сам да о томе нешто више сазнам следећи његов животни пут.

Друштво је регистровано под називом "Руско друштво филателиста у Југославији" 14. 4. 1929. године, а о његовој конкретној активности тих првих неколико година, у нашој филателистичкој јавности је сачувано веома мало писаних текстова.

Слика 1. Евгениј Архангелски на вињети америчког друштва Росика издатој 2007. године.

Први број часописа РОСИКА, органа Друштва је изашао априла 1930. године. Данас је веома тешко наћи сачуване комплетне бројеве овог часописа односно детаљно се упознати са њиховим садржајем. На сву срећу имао сам прилику да у библиотеци поштанског музеја у Београду, видим комплет свих издатих бројева РОСИКЕ у оригиналу (осим последњег броја 41). Наш колега, који је желео да остане анонимни дародавац, омогућио нам је очување и разгледање часописа.

Слика 2. Корице првог броја часописа РОСИКА из априла 1930. године. Према добијеној информацији, приступиће се репарацији оштећења.

РОССИКА

Органъ
Русскаго Общества Филателистовъ
въ Югославіи

№ 1 Апрель 1930 г.

СОДЕРЖАНІЕ

1. Къ русскимъ филателистамъ.
2. Югославія. Юбилейныя марки въ память тысяче-
лѣтія Хорватскаго Королевства. *Е. Архангельскій.*
3. Россія. Надпечатка 8 коп. на доплатныхъ и почто-
выхъ маркахъ. *Е. А.*
4. Къ коллегамъ. *Д. Леусъ.*
5. Штемпеля гашенія на маркахъ Латвіи въ первые
дни независимости. *К. В.*
6. Марки Литвы. *А. Мартиненасъ.*
7. Полезныя совѣты. *Е. Архангельскій.*
8. Хроника новыхъ выпусковъ. *Е. А.*
9. Соревнованіе.
10. Библиографія.
11. Объявленія.

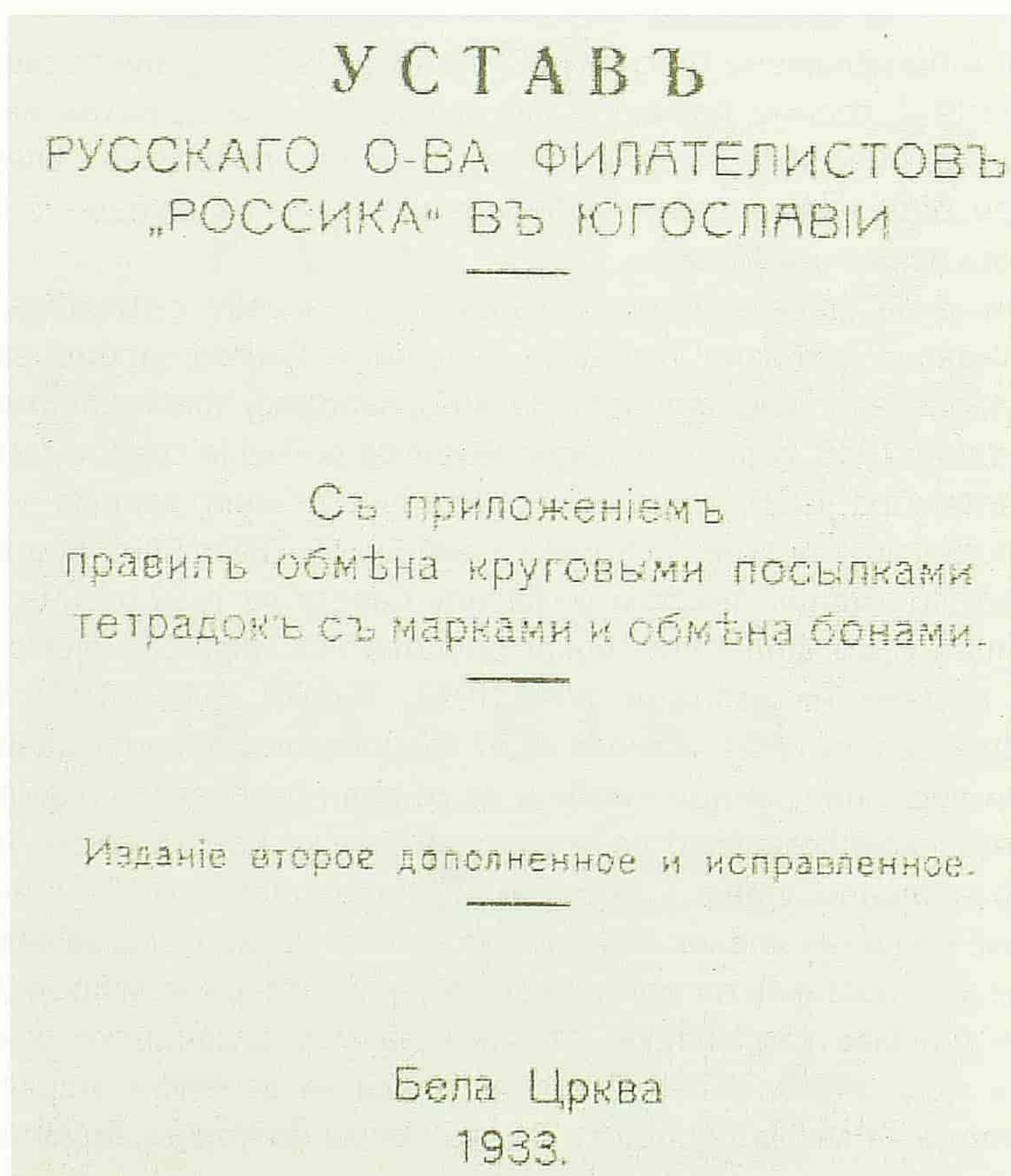
ERCEGNOVI - IGALO, BOKA KOTORSKA, JUGOSLAVIA.

Цѣна номера въ Югославіи - 7 дин., за границей - 4 фр., 15 ам. цент.

У кратком временском периоду рада друштва у Игалу, издато је првих седам бројева часописа, а већ број 8 из фебруара 1932. године излази у Белој Цркви, па све тако до краја излажења часописа и рада друштва 1940. године на територији Краљевине Југославије.

Данас се не може утврдити који су све разлози определили Архангелског да напусти Боку Которску и Игало и да у Белој Цркви настави свој животни пут и свеукупну активност у филателији све до смрти, али се може наслутити, јер избор Беле Цркве није био случајан. О томе ћемо најкраће. Наиме, у Белој Цркви је од 1920. до 1929. године постепено попуњен и стациониран Кримски кадетски корпус, који је по доласку нових кадета прерастао у Први руски кадетски корпус именован великог кнеза Константина Константиновича. Интересантно је да је ова војна јединица постојала све до 1944. године и уласка совјетских јединица у Југославију. Преживели кадети расељени широм света и односно њихови потомци, очували су до скоро традицију одржавања скупова те јединице, а последњи је одржан управо у Белој Цркви 2010. године. Иначе, рачуна се да је у Белу Цркву било досељено 2500 руских емиграната. На руском гробљу у овом месту сахрањено је 650 кадета и њихових потомака. Данас у Белој Цркви живи невелики број грађана, пореклом Руса.

На новој адреси, Друштво је већ почетком 1932. године морало бити поново регистровано, на основу новодонетих оснивачких аката и правила.

Слика 4. Оснивачки акт Друштва из 1933. године (друго издање)

1933. године основан је Југословенски филателистички савез (ЈФС) чији ће један од оснивача и стални члан бити и Руско филателистичко друштво РОСИКА из Беле Цркве, и које ће са својим члановима живећим у Југославији, играти важну улогу у нашем филателистичком животу између два светска рата, а неки од његових чланова и у послератним годинама у оквиру новоформираних друштава и Савеза филателиста.

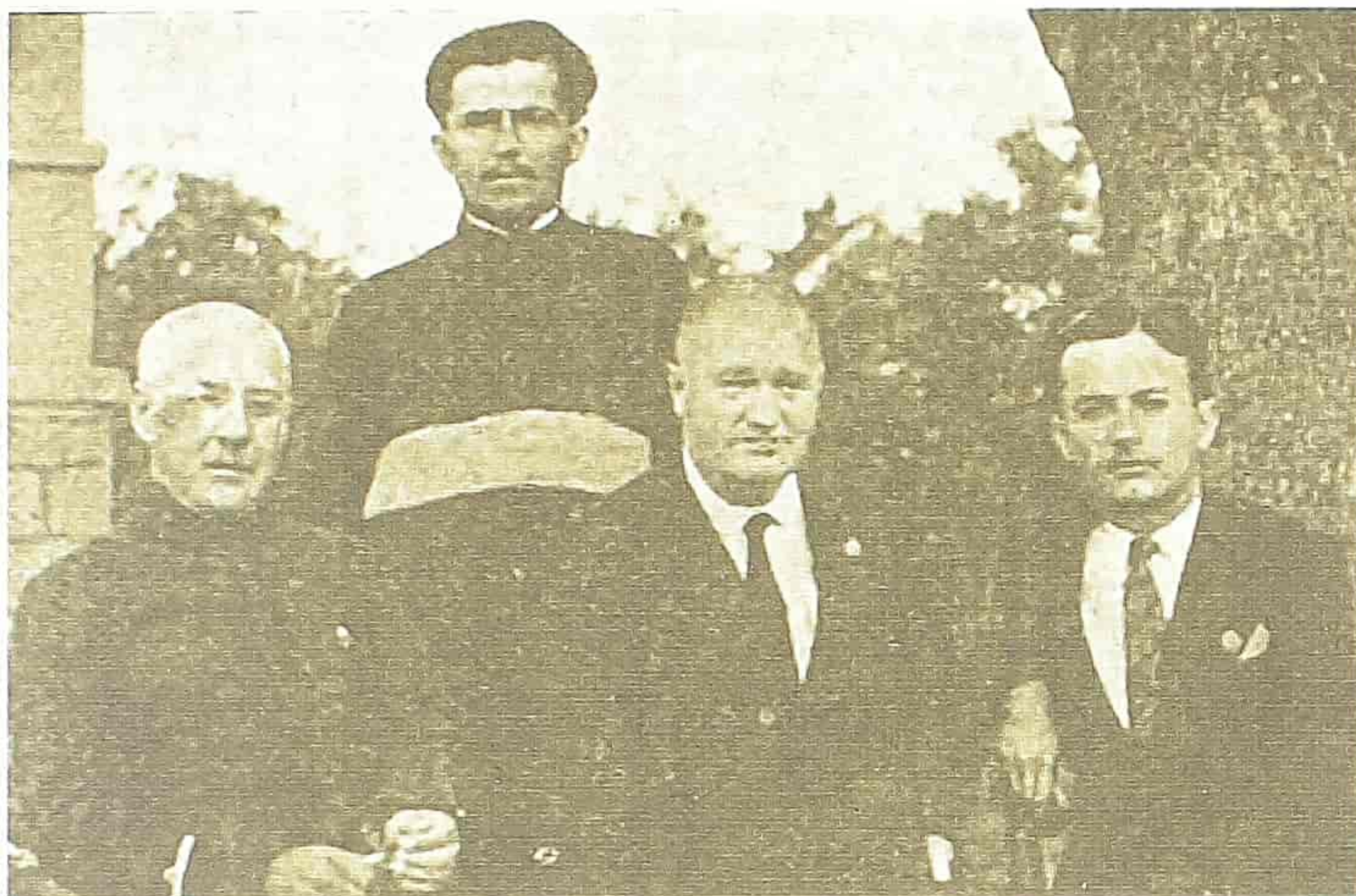
Не без разлога, у даљу причу о Друштву, уз име Евгенија Архангелског, мора се споменути и Сергеј Манжелеј и његова активност у филателији. Надам се да ми неће бити замерено што овом приликом не спомињем још нека имена Руса емиграната и њихов немали допринос нашој филателији, посебно у обнављању и формирању локалних филателистичких друштава.

Сергеј Манжелеј је у име Друштва био активан на свим годишњим скупштинама ЈФС-а и у свим сазивима био у Управном одбору и Управи ЈФС-а. Већ у првом наредном броју 9 РОСИКЕ он даје кратак прилог о најскупљој марки Југославије и објашњава како је дошло до грешке у штампи. Ради се о марки од 3 динара са доплатним вишком у корист подизања капеле на Дувањском пољу. О његовој активности у филателији Југославије ћемо убрзо детаљније.

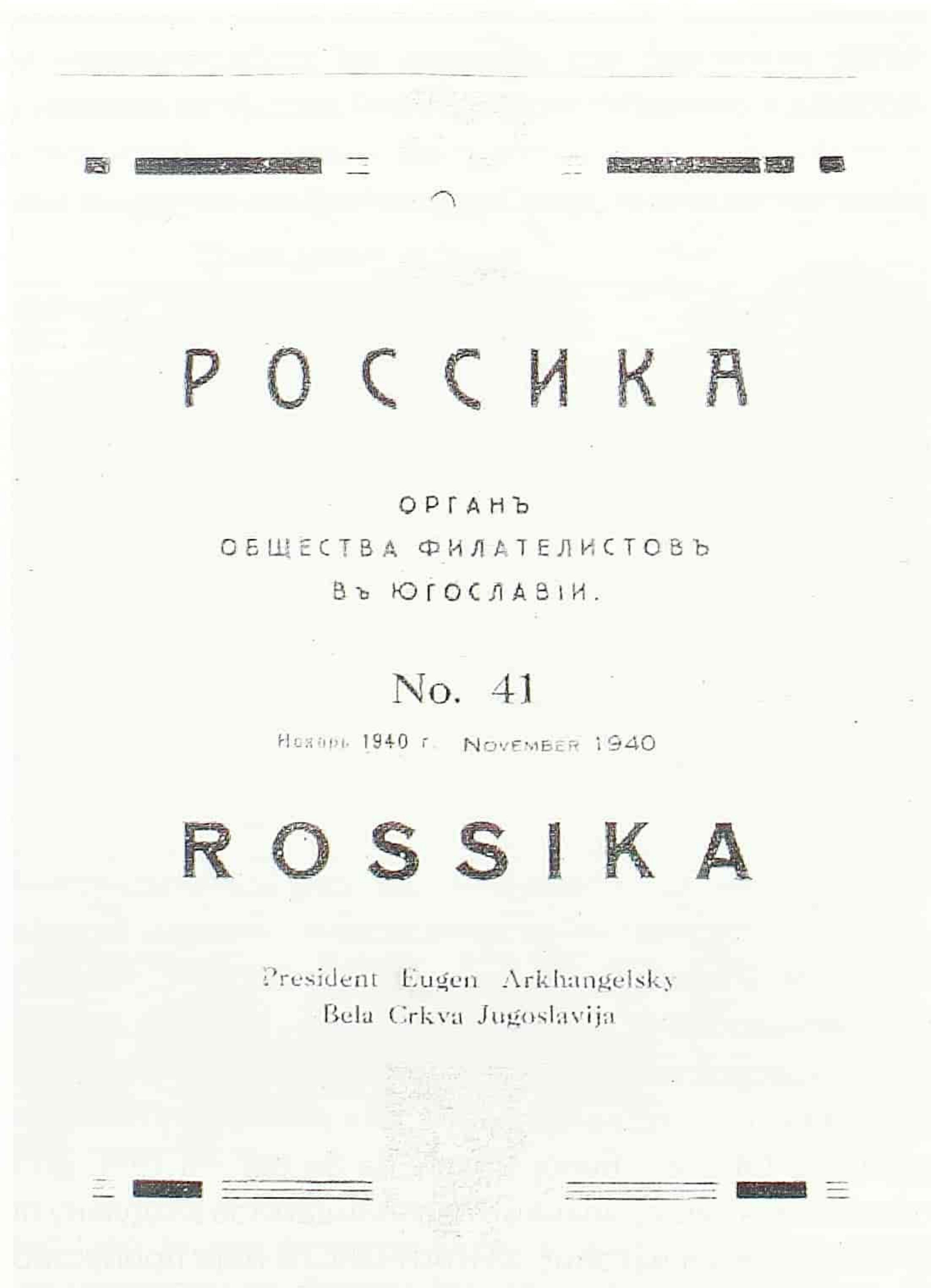
Иако су бројне тешкоће и немаштина пратиле квартално излажење часописа, са четрдесетак издатих бројева до 1940. године, одржана је његова редовитост. У томе је од непроцењивог значаја био труд председника друштва и уредника часописа Архангелског.

Од самог почетка излажења гласила ЈФС-а јануара 1935. године па све до последњег априлског броја 1941. године, поменути два имена чланова Друштва, на овај или онај начин су присутна, било као учесници у раду органа управљања Савеза - Управног одбора и Управе, било као излагачи на филателистичким изложбама, било као аутори стручних прилога из разних области.

Архангелски је на филателистичкој изложби у Загребу септембра 1935. године приликом одржавања редовне годишње скупштине Савеза, добио златну медаљу за изложак "Марке авионске поште". На међународној филателистичкој изложби ОСТРОПА у Берлину 1935. године, часопис РОСИКА добио је сребрну медаљу у класи литературе. Септембра 1936. године на филателистичким данима у Суботици на изложби је учествовао ван конкуренције са изложком „Ваздушна пошта, аерограми, целине, жигови“. Пригодним текстом у гласилу Савеза из 1939. године, обележена је десетогодишњица Руског филателистичког друштва РОСИКА. Сазнајемо да је часопис био добитник медаља на изложби WIPA 1933, ЗЕФИБ 1937, ПРАГА 1938. године. Сазнајемо да Друштво има 300 чланова из 67 градова широм света, да је једини руски филателистички лист ван граница Русије и да се дели бесплатно члановима друштва. О самом Архангелском сазнајемо да је пуковник руске царске војске и да сада није у најбољем здравственом стању. У бројевима „Филателисте“ из 1940. и почетка 1941. године започиње опширан чланак о типовима авиона на маркама за ваздушну пошту. Интересантно је да је наставак тог прилога објављен у послератном броју „Филателисте“. Архангелски се показао као велики стручњак за марке авионске поште, откривао је фалсификате, био је стални сарадник часописа за авионске марке SANABRIA и признат за експерта за ваздушну пошту. За сво време постојања Друштва он одржава кореспонденцију са члановима и другим заинтересованима широм света и води бригу о финансијама Друштва.

Слика 5. Архангелски седи у средини.
Сматра се да је то то једина сачувана фотографија са његовим ликом

Слика 6. Корице часописа РОСИКА бр. 41 из новембра 1940. године

Слика 7. Из кореспонденције друштва РОСИКА. Аверс и реверс писма из САД-а Евгенију Архангелском у Хеџег Нови 1931. године

Колико нам је познато, Архангелски је читаво време окупације и прве послератне године провео у земљи, непримећен за филатестичку јавност, као и сви други руски емигранти, али се већ 1949. године у бројевима "Филателисте" појављује са наставком поменутог чланка, започетог 1941. године, о типовима на маркама, а 1950. године са прилозима из области аерофилателије и коментаром каталога за ваздушну пошту САНАБРИА. Још је важније да те године Архангелски учествује у оснивању организоване филателије-подружнице СФС-а у Белој Цркви, да би већ од 1951. до своје смрти био председник. Те године појављује се чланак о налепницама за ваздушну пошту, као и дужи чланак о аерофилателији. Наш часопис ФИЛАТЕЛИСТА није пропустио да у једном од бројева из 1950. године пригодним текстом обележи 25. годишњицу филателестичког

књижевног рада Евгенија Архангелског и то не само због његовог ангажмана у руском филателистичком друштву и часопису Росика, већ и због његове сарадње у бројним филателистичким часописима широм света.

Архангелски је умро 13. 2. 1956. године. У читуљи објављеној у „Филателисти“ у којој се уз већ изнето о њему, сазнаје да је већ од 1923. године објављивао чланке из области аерофилателије, чак и у „Сојетском колекционару“.

О Сергеју Манжелеју више знамо од средине тридесетих година када се појављује у јавности на више начина, од раније већ добро познат као колекционар класичне Русије, али сада и као активан учесник у филателистичком животу Југославије, кроз учешће у раду највиших органа Југословенског филателистичког савеза од његовог оснивања па до престанка 1941. године, као изванредан познаваоц неколико издања марака Југославије, као одличан организатор филателистичких манифестација... Из нашег гласила касније сазнајемо да се ради о изузетно образованом човеку, који је познавао више језика. Из његовог прилога у гласилу савеза из 1935. године сазнајемо да је књиговођа у једној фармацеутској фирми у Београду и да се посебно занима за издање „Црни оквир“. Испоставиће се у наредним годинама да ће постати најбољи познаваоц овог издања. На филателистичким данима у Суботици септембра 1936. године, поново је на скупштини Савеза биран у Управни одбор. На изложби, том приликом организованом, излаже изван конкурса извадак из збирке Русије. Из тих суботичких дана сачувана је једна од његових ретких фотографија. Наиме, на ту изложбу у Суботицу изненада је приватно дошао и ондашњи министар саобраћаја др. Спахо, иначе веома познат колекционар.

Слика 8. септембар 1936. године, фотографија са изложбе у Суботици, чланови филателистичког друштва БАЧКА са министром др. Спахом. Манжелеј стоји у првом реду, трећи с лева (онижег раста), лево од њега др. Спахо.

Током 1937. године Манжелеј наставља прилоге о жалобним маркама у гласилу Савеза, а у 1938. години објављује веома значајан прилог у више наставака о организацији филателистичких изложби, с погледом на одржани ЗЕФИБ - прву земаљску филателистичку изложбу Краљевине Југославије. Манжелеј до танчина анализира организацију и спровођење изложбе и практично одређује правила и поступке. Овај његов рад и данас може представљати уџбеник по тим питањима. Те године на скупштини Савеза у Загребу је поново биран у Управни одбор. 1939. године на изложби у Новом Саду, Манжелеј за изложак руске предфилателије и поштанске целине, добија златну медаљу. За сво то време он сарађује и са филателистичким друштвима и часописима у свету. На огласној страници часописа, које је издавао Латвијски клуб за размену, налазимо га као представника за Југославију. На редовној скупштини Савеза 1940. године поново је биран у Управни одбор. Интересантан податак сам нашао да је затим неко време живео у Белој Цркви.

Въ Греци —

ВЕРШКОВСКИЙ, Георгій Михайловичъ,
Pirée (Tabouria), 96, rue Agiu Dimitriou.

Въ Югославиѣ и Руководитель Бѣлградской группы —
МАНЖЕЛЕЙ, Сергѣй Ивановичъ,
Beograd, Ul. Jovana Ristića 27.

Въ Маньчжу - Ди - Го —

КОЛОКОЛОВЪ, Борисъ Сергѣевичъ,
Moukden, Sosony Vasuim.

Руководитель Харбинской группы —

СТРОГАНОВЪ, Ф. Н., Харбинъ, Молягоу, Раздѣльная 15.

Генеральный представитель на Южную Америку —
ИСАКОВЪ, Иванъ Ивановичъ,
Rio-de Janeiro, Bresil, 36, Rua Clarisse Indio do Brasil

Въ Бразилии —

БѢЛОВЪ, Петръ Васильевичъ,
Sao-Paulo, Rua Pedroso 36, Caixa 2960.

Въ Аргентинѣ —

НИКОЛАЕВЪ, Владимиръ Николаевичъ,
San Martin, 44, calle Ayacucho.

Въ Парагваѣ —

РЕЙНБОТЪ, Петръ Ростиславовичъ,
Asuncion, Calle 15 de Agosto № 774.

Слика 9. Огласна страна филателистичког часописа из Латвије, на којој се Манжелеј појављује као представник за Југославију

The Latvian Exchange Club

самый обширный журналъ для коллекціонеровъ въ Балтійскихъ государствахъ. Больше чѣмъ 2000 членовъ въ 150 разныхъ государствахъ.

Подписная плата въ годъ: 20 фр. фр., U. S. A. Dollar 1.— или 10 международн. купоны.

Проспекты и пробный номеръ высылаются бесплатно.

Издатель K ā r l i s M i k e l s o n s,
Riga, Pasta Kastile 1031.

Тек. счетъ на почтѣ № 983.

Чим су послератне прилике то дозволиле, Манжелеј, који је поново у Београду, већ у првим бројевима ФИЛАТЕЛИСТЕ 1949. године се појављује са едукативним чланком о новим правцима у састављуњу збирки, а 1950. године прилогом о заштићеном папиру на маркама предратне Југославије. Те исте године пише више прилога, између осталог о специјализацији марака. Током 1951. године наставља започете и пише нове прилоге између осталог и о испитивању фалсификата. Посебно су познати његови полемички прилози о свескама бр. 8 и 9. приручника Хрватског филателистичког савеза о маркама предратне Југославије са одговорима Драга Новака, уредника овог издања. Сергеј указује како неке непотпуности у обради, тако и на начин обраде и презентације. На првој послератној југословенској филателистичкој изложби у Београду 1952. године за студију марака "Црног оквира" добија златну медаљу. Као изузетан познавалац тих марака, 1955. године је именован за испитивача при СФС-у. Сергеј Манжелеј умро је 1958. године, а у пригодној читуљи тим поводом у нашем гласилу, речено је да се ради о изузетном човеку и познаваоцу филателије, посебно руских, југословенских и швајцарских марака. Речено је да је пре рата био члан Српског филателистичког клуба и да је био у првом Управном одбору основаног Савеза филателиста Србије 1948. године. Сарађивао је не само у Росики већ и у другим филателистичком листовима у свету.

На крају, надам се да је и овај прилог скроман допринос употпуњавању слике о овој теми, са нагласком на ангажману и делатности чланова неких од чланова руске Росике у нашем филателистичком животу.

ОБАВЕЗНЕ ДОПЛАТНЕ МАРКЕ У УНУТРАШЊЕМ ПОШТАНСКОМ ПРОМЕТУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ 2016 - 2019.

Obligatory Supplementary Stamps in Domestic Postal Traffic of Republic of Serbia Between 2016-2019

The text treats all obligatory supplementary stamps and self-adhesive labels that were in postal or other use on the territory of the Republic of Serbia in the period from 2016 to 2019 in philatelic manner. This means that all elements of a supplement stamp are treated and named by terms often used in practice. We shall try, in several parts, to process all supplementary stamps since the foundation of the Republic of Serbia.

Самостална држава Република Србија у филателистичком смислу наставља свој давно „прекинути“ живот 30. јуна 2006. године са редовним и пригодним издањима, а од 10. јула и са издањима доплатних марака у обавезној употреби по Уредби Владе Републике Србије. Поред тога за време трајања дечије недеље (увек прва цела недеља у октобру месецу) иду по Уредби и самолепљиве налепнице на фолији које су такође обавезне али у ванпоштанском промету. Званично доплатне марке и самолепљиве налепнице нису поштанске марке. Што Уредба у свом начину објаве демантује. Доплатне марке које су без вредности за франкирање пошиљака свакако су део филателије (и то поштанског саобраћаја) а самолепљиве налепнице на фолији су део колекционарства (и заиста нису поштанске марке). Међутим мотиви на налепницама су годинама идентични са мотивима доплатних марака. Од 10. 7. 2006 до краја 2019. године на територији Републике Србије у обавезној употреби било је 94 доплатних марака, и 35 налепница дечије недеље. То је било лако пребројати. Једна посебност карактеристична је само за три доплатне марке Михел каталог број 36 w i 36 v (разлика у папиру и гуми); као и Михел каталог број 60 где се ради о две врсте гуме. И трећа је „Храм“ из 2019. године где је разлика у наносу гуме, овде број (94). Доплатних марака са именом СРБИЈА (или без имена) од 1990 – тих година било је још око 180 са дечијом недељом (табак из 2002. године) које су биле у обавезној поштанској употреби. И пре тога на територији Републике Србије враћајући се уназад све до 17. септембра 1933. године било је обавезних доплатних марака. Такође било је и добровољних или добротворних доплатних марака којима није утврђен ни приближан тачан број. Имамо и других „занимљивих објеката“ који јако личе на марке али су служили у рекламне сврхе о којима готово да нема помена у литератури. Филателисти нису сложни у дефинисању оваквих објеката. Свако има свој начин размишљања. Покушај каталогизације у: „КАТАЛОГ ПОШТАНСКИХ МАРАКА У УПОТРЕБИ НА ТЕРИТОРИЈИ СРБИЈЕ 1840 – 2018“ аутора и издавача Зорана Шафара није завршен али јесте прикупљена обимна грађа о доплатним маркама, добротворним маркама и делимично самолепљивим налепницама. Ту грађу треба свакако проверити, допунити из збирки и боље каталошки обрадити. Краће информације доносили су годинама М. Милановић у свом часопису (Fila Hobby) и каталогу; З.Бошковић у Филаберзи и В. Милић у Филателистичком гласнику и каталогу.

О обавезним доплатним маркама у поштанском промету и о обавезним самолепљивим налепницама у ванпоштанској употреби на територији Републике Србије почињемо овим текстом од 2016 – 2019. године са надом да обрадимо све уназад бар до 2006. године. Нека друга врста доплатних или добротворних марака у овом периоду није нам позната. Посебно је важно да су све Уредбе о издањима доплатних марака и налепницама „Дечја недеља“ објављене у Службеном гласнику Републике Србије, овде скраћено (СГ РС).

Република Србија, 2016. година

У 2016. години Уредбама Владе Републике Србије дозвољена је употреба пет (5) доплатних марака и три (3) ванпоштанске самолепљиве налепнице на фолији „Дечија недеља“. Текст Уредбе обавезно почиње овако: ЧЛАН 1. На поштанске пошиљке у унутрашњем поштанском саобраћају, осим на пошиљке новина и часописа, плаћа се доплатна поштанска марка, а када је „Дечја недеља“ у питању онда овако: „Уредба о утврђивању посебних износа који се плаћају у току трајања дечије недеље ...“ (дакле губи се свака веза са поштанском марком).

Заграде са бројем су из Михеловог каталога јер је тако лакше за праћење. По Михелу Република Србија креће са издањима обавезних доплатних марака од 10. јула 2006. године и каталошки број један (1) је издање „Борба против рака – Ксенофон Шаховић“. Михел је свесно занемарио изван број издања Србије и Црне Горе као и нека издања у СР Југославији још од 1990. године.

2016. (76)

(77)

(78)

(79)

(80)

Нажалост до неког свеобухватног и правилно обрађеног каталога доплатних марака морамо причекати и послужити се оним што имамо. За овакву ситуацију није Михел каталог крив већ његови сарадници. Обавезне доплатне самолепљиве налепнице „Дечја недеља“ обележене су у загради римским бројевима који такође почињу са „Дечјом недељом“ из 2006. године. Мислим да се може установити коначан број ових „налепница“ од њихових почетака.

(76) Кров 2016. (Комесаријат за избеглице и миграције) у употреби од 22. 2. до 6. 3. 2016. године. Штампариија ЗИН Београд техником вишебојни офсет. Папир гладак (креда), гума сјајна; зупчање чешљасто (16:14 рупа) или 13 ¼. Реакција под УВ лампом (+). Тираж: 1.500.000 комада. (СГ РС 10/2016)

(77) Параолимпијски комитет Србије – Медаља се осваја срцем – Рио 2016. у употреби од 21 до 28. 4. 2016. године. Штампариија ЗИН Београд техником вишебојни офсет. Папир гладак (креда); гума сјајна, зупчање чешљасто (14:16 рупа) или 13 ¼. Реакција под УВ лампом (+). Тираж: 750.000 комада. (СГ РС 39/2016)

(78) Недеља Црвеног крста у употреби од 8 - 15. 5. 2016. године. Штампарија ФОРУМ Нови Сад техником вишебојни офсет. Аутор цртежа Ј. Ј. Влаховић. Папир гладак (креда), гума полусјајна; зупчање чешљасто (15:16 рупа) или 13³/₄. Реакција под УВ лампом (-). Тираж: 750.000 комада. (СГ РС 44/2016)

(79) Изградња Спомен храма Св. Саве у употреби од 15. 06. до 31. 08. 2016. године. Штампарија ФОРУМ Нови Сад техником вишебојни офсет. Аутор Н. Скочајић. Папир гладак (креда), гума полусјајна; зупчање чешљасто (15:16 рупа) или 13³/₄. Реакција под УВ лампом (-). Тираж: 7.600.000 комада. (СГ РС 48/2016)

2016. (XXIV)

(XXV)

(XXVI)

(80) Дечја недеља у употреби од 3 до 9. 10. 2016. године. НЕЋУ ДА БРИГАМ ХОЋУ ДА СЕ ИГРАМ. Штампарија ЗИН Београд техником вишебојни офсет. Аутор цртежа је Душан Петричић. Папир гладак (креда), гума сјајна; зупчање (14:16 рупа) или 13¹/₄. Реакција под УВ лампом (+). Тираж је 450.000 комада. (СГ РС 77/2016)

Поред обавезних доплатних марака „Дечја недеља“ биле су у обавезној ван-поштанској употреби налепнице на самолепљивој фолији од 20, 33 и 40 динара. На фолији табака позади нема текста нити било каквог знака.

Посебан износ од 20 динара плаћа се уз рачун приликом куповине грамофонских плоча, компакт дискова и видео касета. Касније стоји у Уредби „сваки продати носач звука са снимљеним садржајем“. Посебан износ од 33 динара плаћа се уз улазнице за биоскоп, позориште, спортске приредбе и друге културне манифестације. Посебан износ од 40 динара плаћа се на сваку продату карту у међумесном и међународном саобраћају аутобуском, железничком, авио и бродском. У пракси продавци услуга углавном наплате додатну вредност али налепницу баце у корпу без да је прилепе на објекат (рачун, улазницу или карту). У Уредбама само за „Дечију недељу“ изостављени су подаци о тиражима доплатних марака и самолепљивих налепница.

Република Србија 2017. година

У 2017. години Уредбама Владе Републике Србије дозвољена је употреба шест (6) доплатних марака и три (3) самолепљиве налепнице „Дечја недеља“.

(81) Европско атлетско првенство у дворани (Београд) у употреби од 3 до 9. 4. 2017. године. Штампарија ФОРУМ Нови Сад техником вишебојни офсет. Аутор цртежа А. Бањац. Папир гладак (креда), гума полусјајна, зупчање чешљасто (15:16 рупа) или 13³/₄. Реакција под УВ лампом (-). Тираж: 750.000 комада. (Планирани датум употребе био је 27. 2 до 5. 3. 2017. али је Уредбом о измени датума издавања промењен СГ РС 8/2017 и СГ РС 12/2017).

2017. (81)

(82)

(83)

(84)

(85)

(86)

(82) Кров 2017. у употреби од 10 до 26. 4. 2017. године. Штампариија ЗИН Београд техником вишебојни офсет. Папир гладак (креда), гума сјајна; зупчање чешљасто (16:14 рупа) или 13 ¼. Реакција под УВ лампом (+). Тираж: 750.000 комада. (Планирани датум употребе био је 6 до 21. 3. 2017. али је Уредбом о измени датума издавања промењен СГ РС 8/2017 и СГ РС 12/2017).

(83) Првенство Европе у рвању за сениоре (Нови Сад) у употреби од 27. 4 до 6. 5. 2017. године. Штампариија ФОРУМ Нови Сад техником вишебојни офсет. Аутор цртежа Ј.Ј. Влаховић. Папир гладак (креда), гума полусјајна, зупчање чешљасто (16:15 рупа) или 13. Реакција под УВ лампом (-). Тираж: 750.000 комада. (СГ РС 31/2017)

(84) Недеља Црвеног крста у употреби од 8 до 15.5.2017. године. Штампариија ФОРУМ Нови Сад техником вишебојни офсет. Аутор цртежа Ј. Ј. Влаховић. Папир гладак (креда), гума полусјајна; зупчање чешљасто (15:16 рупа) или 13 ¾. Реакција под УВ лампом (-). Тираж: 750.000 комада. (СГ РС 42/2017).

(85) Дечја недеља у употреби од 2 до 8. 10. 2017. године. ГРАДИМО МОСТОВЕ МЕЂУ ГЕНЕРАЦИЈАМА ЗА РАДОСТ СВАКОГ ДЕТЕТА. Штампариија ЗИН Београд техником вишебојни офсет. Аутор цртежа је: М. М. (?). Папир гладак (креда), гума сјајна; зупчање чешљасто (14:16 рупа) или 13¼. Реакција под УВ лампом (+). Тираж је 450.000 комада. (СГ РС 81/2017)

2017. (XXVII)

(XXVIII)

(XXIX)

Поред обавезних доплатних марака „Дечја недеља“ биле су у обавезној ванпоштанској употреби и самолепљиве налепнице од 20, 33 и 40 динара. На фолији табака позади нема текста нити било каквог знака.

(86) Изградња Спомен храма Св. Саве у употреби од 9. 10 до 3. 12. 2017. године. Штампариија ФОРУМ Нови Сад техником вишебојни офсет. Аутор цртежа Ј. Ј. Влаховић. Папир гладак (креда), гума полусјајна; зупчање чешљасто (15:16 рупа) или 13 ¾. Реакција под УВ лампом (-). Тираж: 7.600.000 комада. (СГРС 79/2017).

Република Србија 2018. година

У 2018. години Уредбама Владе Републике Србије дозвољена је употреба четири (4) доплатне марке и три (3) самолепљиве налепнице „Дечја недеља“:

(87) Недеља Црвеног крста у употреби од 8. до 15. 5. 2018. године. Штампарија ФОРУМ Нови Сад техником вишебојни офсет. Аутор цртежа Ј. Ј. Влаховић. Папир гладак (креда), гума полусјајна; зупчање чешљасто (15:16 рупа) или 13 ¾. Реакција под УВ лампом (-). Тираж: 750.000 комада. (СГ РС 29/2018)

(88) Кров 2018. у употреби од 16 до 31. 5. 2018. године. Штампарија ЗИН Београд техником вишебојни офсет. Аутор цртежа Ј. Ј. Влаховић. Папир гладак (креда), гума сјајна; зупчање чешљасто (16:14 рупа) или 13¼. Реакција под УВ лампом (+). Тираж: 1.500.000 комада. (СГ РС 29/2018)

2018. (87)

(88)

(89)

(90)

Напомена: У каталогу Михел поједино наведен датум употребе дојлајних марака 10. до 23.4. 2018 шиме и поједино каталошки број.

(89) Изградња Спомен храма Св. Саве у употреби од 16. 7 до 30. 9. 2018. године. Штампарија ФОРУМ Нови Сад техником вишебојни офсет. Аутор цртежа Ј.Ј. Влаховић. Папир гладак (креда), гума полусјајна; зупчање чешљасто (15:16 рупа) или 13¾. Реакција под УВ лампом (+). Тираж: 7.600.000 комада. (СГ РС 50/2018)
напомена: у каталогу Михел поједино наведен датум употребе дојлајних марака 1. 10 до 25. 11. 2018. шиме и поједино каталошки број.

2018. (XXX)

(XXXI)

(XXXII)

(90) Дечја недеља у употреби од 1 до 7. 10. 2018. године. МОЈЕ ЈЕ ПРАВО ДА ЖИВИМ СРЕЋНО И ЗДРАВНО. Штампарија ЗИН Београд техником вишебојни офсет. Аутор цртежа је Маја Веселиновић. Папир гладак (креда), гума сјајна; зупчање чешљасто (14:16 рупа) или 13 ¼. Реакција под УВ лампом (+). Тираж 450.000 комада. (СГ РС 68/2018)

2019. (91)

(92)

(93)

(94 a)

Поред обавезних доплатних марака „Дечја недеља“ биле су у обавезној ванпоштанској употреби и самолепљиве налепнице од 20, 33 и 40 динара. На фолији табака позади нема текста нити било каквог знака.

Република Србија 2019. година

У 2019. години Уредбама Владе Републике Србије дозвољена је употреба четири (4) доплатне марке и три (3) самолепљиве налепнице „Дечја недеља“.

(91) Кров 2019 у употреби од 4 до 17.3.2019. године. Штампарија ЗИН Београд техником вишебојни офсет. Папир гладак (креда), гума полусјајна; зупчање чешљасто (16:14 рупа) или 13 ¼. Реакција под УВ лампом (-). Тираж: 1.500.000 комада. (СГ РС 12/2019)

(92) Недеља Црвеног крста у употреби од 8 до 15.5.2019. године. Штампарија ЗИН Београд техником вишебојни офсет. Аутор цртежа Ј. Ј. Влаховић. Папир гладак (креда), гума сјајна; зупчање чешљасто (14:16 рупа) или 13¼. Реакција под УВ лампом (+). Тираж: 750.000. На марки погрешно написано „Недеља солидарности“ уместо „Недеља Црвеног крста“. Недеља солидарности прекинута је још 2014. године, али је за доплатне марке Црвени Крст од 2015. године преузета иста слика/мотив „Недеља солидарности“. (СГ РС 29/2019)

(93) Дечја недеља у употреби од 7 до 13. 10. 2019. године. ДА ПРАВО СВАКО ДЕТЕ УЖИВА ЛАКО. Значајан јубилеј „30 година Конвенције УН о правима детета“. Штампарија ЗИН Београд техником вишебојни офсет. Аутор цртежа је Милица Раденковић. Папир гладак (креда), гума сјајна; зупчање чешљасто (14:16 рупа) или 13¼. Реакција под УВ лампом (+). Тираж 450.000 комада. (СГ РС 64/2019)

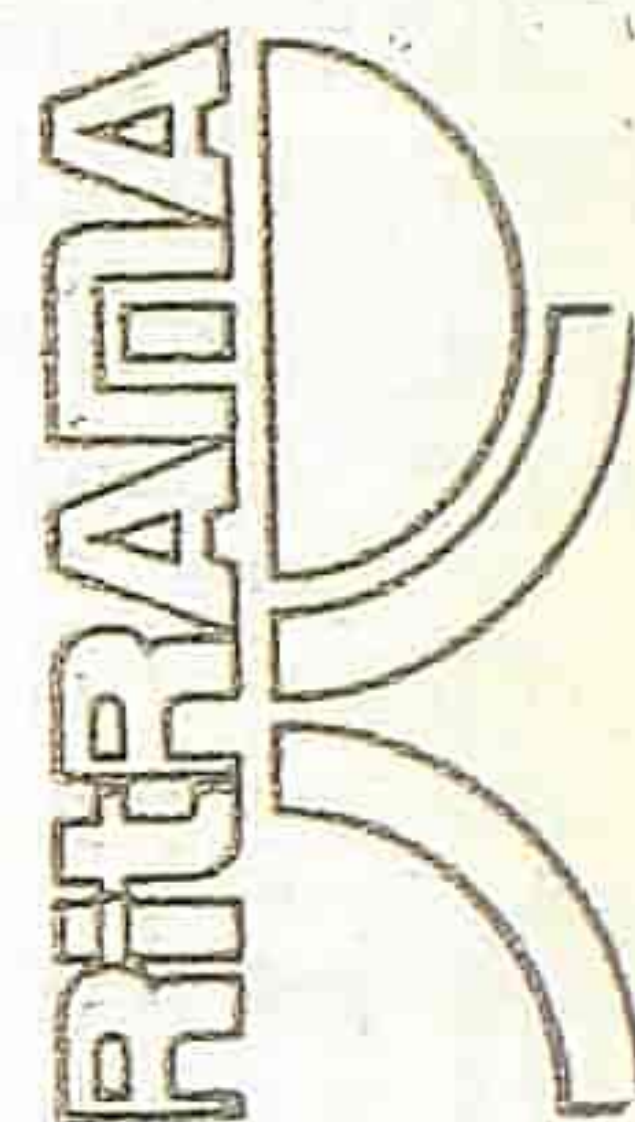
Поред обавезних доплатних марака „Дечја недеља“ биле су у обавезној ванпоштанској употреби и самолепљиве налепнице од 20, 33 и 40 динара. На фолији позади пише/текст „RITRAMA“ у стилизованом слову латиничног „R“. Димензије знака су: 18 x 24 мм. У низу од двадесет комада дакле два хоризонтална реда има 4 или 5 оваквих знакова постављених по вертикали. Значи у целом табаку (10x10) максималан

2019. (XXXIII)

(XXXIV)

(XXXV)

знак на полећини

број је 22 знака. Ако се поседује четворац или већа група налепница мора се позади наћи цели знак. Наравно има појединачних налепница или парова без знака.

(94 а) Изградња Спомен храма Св. Саве у употреби од 14.10 до 14. 12. 2019. године. Штампариа ФОРУМ Нови Сад техником вишебојни офсет. Аутор цртежа Н. Скочајић. Папир гладак (креда), гума полусјајна; зупчање (16:15 рупа) или 13 $\frac{3}{4}$. Реакција под УВ лампом (-). Укупан тираж: 7.600.000 комада. (СГ РС 65/2019)

Напомена: (94 б) постоји додатна марка са нешто белјим папиром и сјајном гумом. Реакција под УВ лампом (+).

ЗАКЉУЧАК: Текст је обухватио четири године са 19 обавезних доплатних марака које су биле у поштанском промету на територији Републике Србије од 2016 - 2019. године. Исто тако обрађене су обавезне доплатне налепнице на самолепљивој фолији којих је у овом периоду било 12 искључиво везане за дечију недељу. Текст се разликује од наведеног каталога ШАФАР за 2018. годину. Прво Шафар није дао ни један тачан податак у вези папира и врсте гуме за обрађени период од 2016-2017. године. Није регистровао/каталогизирао две доплатне марке Михел број (81 и 84) и изоставио је све самолепљиве налепнице дечије недеље, а има и других каталошких пропуста. У Михел каталогу за 2019. годину редослед издања за 2018. је другачији услед погрешних датума трајања доплатне марке. Тиме је и каталошки број нешто другачији.

Код свих доплатних марака заједничка је номинална вредност од 10 динара. Штампа је вишебојни офсет у две штампарије ЗИН (Београд) и ФОРУМ (Нови Сад). Папир је такође исти означен као гладак са примесом креде. Заправо то јесте обичан папир хомогене структуре али се по глатком и кредастом наносу разликује од неких предходних издања доплатних марака. Остали филателистима занимљиви елементи доплатне марке: зупчање, гума и реакција под УВ лампом су битно различити и то је за сваку доплатну марку наведено/описано. Папир је провераван отиском/трагом сребрног новчића на ранду марке. Гума је гледана под дневним светлом и лампом, зупчање је чешљасто мерено зубомером, али је одређено и према броју рупа ако је некеме тако лакше, или нема зубомер. Коришћена је и УВ лампа, а како марка реагује описано је као минус (-) без реакције - тамно и плус (+) даје светли одсјај. Код доплатне марке „Храм“ број (94) пронађена је битна разлика у наносу гуме. Имамо варијанту а) полусјајна гума и под б) сјајна гума. Код осталих доплатних марака овде приказаних

није за сада познато (пронађено) да ли има од истог издања две различите варијанте-врсте било по ком од наведених елемената доплатне марке. Нису још пронађени неки посебни специјалитети/посебности вредни регистровања. Такође на тржишту нема (за сада) незупчаних доплатних марака. Треба рећи да су све доплатне марке у табаку од 100 комада (10 x 10) исто тако и самолепљиве налепнице. Шалтерском службенику дато је „нефилателистичко“ право да изостави поштански жиг или да поништи доплатну марку. То је свакако најгора могућа одлука, али тако је већ преко 30 година.

Самолепљива налепница „Дечја недеља“ од 20 динара представља велики проблем за набавку, неколико последњих година. Њен тираж је само 2000 комада. Тражено је да се за ову потребу (музички инструменти и носачи звука) престане са штампом али је то Влада Србије одбила. Тражено је повећање тиража код ових доплатних марака и то је одбијено, као и идеја да се уопште не штампају доплатне марке и налепнице дечије недеље већ да се електронским путем уплаћује само новац. Подсећам да се Дечја недеља традиционално реализује уз подршку и покровитељство Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, а у реализацији активности Дечје недеље учествују владине институције, организације и удружења грађана, као и многи угледни појединци посвећени деци. Она видљиво указује на важна питања и изазове, константно истичући потребу даљег развоја интегрисаног и савременог националног система за промоцију и заштиту дечјих права. Тако Дечја недеља подстиче развој услова за бољи положај детета, и подсећа све релевантне друштвене актере на неопходност константног пружања финансијске, социјалне, здравствене, културне и образовне подршке сваком детету у нашем друштву.

Занимљиво је да се на државним ковертама Пензијског и инвалидског осигурања појавио уоквирени печат/штамбиљ у два реда: ДОПЛАТНА МАРКА ПЛАЋЕНА. Смисао „печата“ није јасан јер доплатна марка мора да буде на коверту/писму (?) Од „Пошта Србије“ требало би затражити објашњење.

У следећем броју часописа по истом принципу обрадићемо период употребе доплатних марака и самолепљивих налепница од 2013. до 2015. године.

Два примера употребе обавезних самолепљивих налепница „Дечја недеља“ из 2018 и 2019. године приказујемо:

Доплата за биоскопску карту из 2018.

Доплата за аутобуску карту из 2019.

Литература:

(СГ РС) - СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РС, за годину 2016. бројеви: 10, 39, 44, 48 и 77; за годину 2017. бројеви: 8, 12, 31, 42, 79 и 81; за годину 2018. бројеви: 29, 50 и 68; за годину 2019. бројеви: 12, 29, 64 и 65.

ZORAN ŠAFAR, Bgd. 2018, KATALOG POŠTANSKIH MARAKA U UPOTREBI NA TERITORIJI SRBIJE 1840 - 2018.

MICHEL, Sudeuropa 2019, Band 3, Serbien 1370 - 1371.

ФИЛАБЕРЗА 76/2017 (стр.999); 77/2018 (стр.1036); 78-79/2019 (стр. 1042).

ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ ГЛАСНИК 14/2016 (стр. 36); 15/2016 (стр. 4); 16/2016 (стр. 56); 17/2016 (стр. 8); 19/2017 (стр. 69); 21/2017 (стр. 64); 23/2018 (стр. 62); 24/2018 (стр. 54) и 25/2018 (стр. 59).

Аутор: Зоран Р. Бошковић

ОБАВЕЗНЕ ДОПЛАТНЕ МАРКЕ У УНУТРАШЊЕМ ПОШТАНСКОМ ПРОМЕТУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ 2016 - 2019.

У тексту су на филателистички начин обрађене све обавезне доплатне марке и самолепљиве налепнице које су се нашле у поштанској или другој употреби на територији Републике Србије у периоду од 2016 до 2019. године. То значи да су сви елементи доплатне марке посматрани и названи оним терминима који се често користе у пракси. Покушаћемо да у неколико бројева обрадимо све доплатне марке од настанка Републике Србије.

OBLIGATORY SUPPLEMENTARY STAMPS IN DOMESTIC POSTAL TRAFFIC OF REPUBLIC OF SERBIA BETWEEN 2016-2019.

The text treats all obligatory supplementary stamps and self-adhesive labels that were in postal or other use on the territory of the Republic of Serbia in the period from 2016 to 2019 in philatelic manner. This means that all elements of a supplement stamp are treated and named by terms often used in practice. We shall try, in several parts, to process all supplementary stamps since the foundation of the Republic of Serbia.

КУПУЈЕМ

редовне марке Југославије
у реџим зупчањима

Владимир Милић

 +49 176 35 39 85 30

 +381 62 40 70 40

 vladimir.milich@gmail.com

Марибор

претисак 70/38
зупч. 13 ¼

Шафар 2642 В
Михел 2144 А

Морача

љубичасти претисак
12/0,01, зупч. 13 ¼

Шафар 3910 В
Михел 3102 А

Владимир Милић

СРПСКЕ ПЕРСОНАЛИЗОВАНЕ ПОШТАНСКЕ МАРКЕ „НУЛТА СЕРИЈА“

The article deals with the first technical and visual solutions of Serbian personalized stamps. Personalized postage stamps with photographs of the Post Srbija management from 2006. are shown. Considering the technical characteristics, these stamps are not some kind of essay but the so-called "zero series" of Serbian personalized postage stamps.

Србија је, након распада Србије и Црне Горе, први пут после 86 година емитовала, као независна држава, редовне и пригодне марке са именом Србија (последње издање са именом српске државе је емитовано 1920, иако је тада већ формирано Краљевство СХС). Неколико месеци касније, у децембру 2006, "Пошта Србије" у својој понуди има услугу персонализоване поштанске марке и на тај начин постаје једна од малобројних у свету која нуди ову иновацију. Истовремено, "Пошта Србије" је прва поштанска управа на простору бивше Југославије која је понудила услугу ППМ. Словеначка пошта је ову услугу почела да нуди 2007., Поште Републике Српске од 2008, Пошта Хрватске такође од 2008...[1].

Почев од 1994, када је канадска пошта почела са издавањем персонализованих марака, издвојила су се три различита вида персонализације поштанских марака:

- Персонализована вињета уз франкатурну марку. Вињета сама по себи нема никакву франкатурну вредност, нити на себи има назив државе у којој је издата.
- Комерцијална марка - пригодно издање са персонализованом вињетом, при чему мотив корисника доминира и на марки (где постоји номинална вредност и назив државе) и на вињети и
- Персонализована марка, где је мотив корисника уметнут у унапред дефинисан типски оквир марке.

Последњи вид персонализације је широко прихватила аустријска пошта 2003. године, дизајнерски унапред дефинишући два различита типа: вертикални - тип V и хоризонтални - тип H (слика 1).

Слика 1 – Персонализоване марке аустријске поште - тип V и тип H

„Пошта Србије“ је одлучила да дизајн ППМ буде сличан моделу за који се определила аустријска пошта. У циљу припрема за прво издање персонализованих марака, „Пошта Србије“ је урадила нешто, што би се у неким другим условима називало пробно штампање.

Наиме, фотографије тадашњег генералног директора „Поште Србије“ Драгана Ковачевића, директора Дирекције за писмоносне услуге Драгослава Рашинца и помоћника генералног директора Љубомира Белошевића, су искоришћене као мотив за прво пробно издање српских персонализованих марака (слика 2). Ова пробно издање се са пуним правом може назвати „нулта серија“ српских ппм.

Слика 2 – „Нулта серија“ српских ппм

Марка са ликом Драгана Ковачевића је урађена у две верзије, мењањем боје позадине: плава и жута. Марка са ликом Љубомира Белошевића има исту такву плаву позадину, док је код марке са ликом Драгослава Рашинца, позадина видно тамније плаве боје.

Свака марка у горњем левом делу садржи име и презиме особе чији је лик на марки. Лого „Поште Србије“ је у доњем левом углу.

Стандардни рам је окер жуте боје, у којем доминира доњи део са правоугаоником исте боје, где је назив државе СРБИЈА и номинална вредност 16,50 динара. Ова номинална вредност је у складу са тада важећом поштанском тарифом (од 1. I 2005.) за цену услуге за пренос писма до 20 грама (прва стопа тежине) у унутрашњем поштанском саобраћају.

У каснијим издањима ппм, фонт назива државе и номиналне вредности је незнатно промењен и није исти као код „нулте серије“. Изузетак је прва српска ППМ МТС, која није штампана по овом шаблону, већ у потпуно слободном стилу, те се на први поглед не може разликовати од осталих пригодних издања.

Подаци о штампарији нису доступни на марки, за разлику од редовних и пригодних издања, где у доњем делу марке постоји информација о штампарији: ЗИН или ФОРУМ.

Основни технички подаци о маркама су:

- Димензије сваке марке су: 29 mm x 35 mm;
- Папир је кредаст, изразито беле боје, под дејством УВ лампе реагује љубичастим одсјајом;
- Гума је полусјајна;
- зупчање чешљасто $13 \frac{3}{4}$.

Претходне карактеристике се у потпуности поклапају са карактеристима пригодних и редовних марака штампаних у штампарији ФОРУМ, Нови Сад. Ради поређења, узет је пример пригодног издања из 2006. године – Дан марке (слика 3 - десно).

Слика 3 - Поредица марке са ликом Драгослава Рашинаца из „нулте серије ппм“ са редовним и пригодним маркама из ЗИН-а и ФОРУМ-а

Марка са ликом Драгослава Рашинаца је позната и у нешто другачијој варијанти, са следећим техничким карактеристикама:

- Димензије сваке марке су: 30 mm x 38 mm;
- Папир је обичан, жућкасте боје, под дејством УВ лампе не реагује;
- Гума је без сјаја;
- зупчање чешљасто $13 \frac{1}{4}$.

Претходне карактеристике се у потпуности поклапају са карактеристима редовних марака штампаних у штампарији ЗИН, Београд. Ради поређења, узет је пример редовног издања са почетка 2007 – Споменик Кнезу Михаилу (слика 3 - лево).

За сада је позната само марка са ликом Драгослава Рашинаца из „нулте серије ппм“ у две верзије. Остале три марке за сада нису познате у варијанти штампаној у штампарији ЗИН, али то не значи да се у једном тренутку неће појавити. Оно што је извесно јесте чињеница да су „Пошта Србије“ и тадашња Југомарка дефинитивно користиле услуге обе штампарије (ЗИН и ФОРУМ) за дефинисање коначног изгледа српских ппм. Када је услуга израде ппм заживела, до краја 2010. је за услуге штампања ппм коришћена штампарија ФОРУМ, док се од почетка 2011. штампање врши у штампарији ЗИН.

Свакако би марке „нулте серије“ требало каталошки регистровати и обрадити [2], уз напомену да би требало избећи коришћење римских бројева за њихову каталогизацију (I, II, III и IV) као у [3], већ да „0“ (нула) доминира у њиховој нумерацији: 0-1, 0-2, 0-3 и 0-4.

Литература:

- [1] ПЕРСОНАЛИЗОВАНА ПОШТАНСКА МАРКА У СРБИЈИ - ПРВИХ ДЕСЕТ ГОДИНА -
- Мр Милош Тркуља и мр Владимир Б. Милић, ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ ГЛАСНИК 17,
децембар 2016.
- [2] ПРВИ КАТАЛОГ ЗА ППМ СРБИЈЕ - Зоран Бошковић, Београд 2014.
- [3] ПРОБНЕ ППМ - Зоран Бошковић, ФИЛАБЕРЗА 75. март 2017, страна 975.

Fédération
Internationale de Philatélie

Поводом 150. годишњице од првог штампања марка са ликом кнеза Милана Обреновића, 11. децембра 2019. године у 18.30 часова у ПТТ музеју у Београду, на трибини под називом „Култура путем поште“ одржано је предавање из циклуса: „Историја филателије у Србији“, на тему: „МИЛАНЧИЋИ“ – 150 ГОДИНА ОД ШТАМПАЊА.

ПТТ МУЗЕЈ
Поштанско Телеграфско Телефонски

Трибина ПТТ музеја
КУЛТУРА ПУТЕМ ПОШТЕ

Програм трибине за децембар 2019. године

Предавач је био Предраг Антић, један од најзначајнијих српских колекционара поштанских марка и потпредседник Савеза филателиста Србије.

Предавање Предрага Цукија Антића – 11. децембар 2019. (фото Пошта / И. Ђ.)

ФИЛАТЕЛИСТИЧКА ИЗЛОЖБА „ТЕМИШВАР 2019“

[ИЗВЕШТАЈ]

У склопу обележавања стоте годишњице уједињења Румуније у Темишвару је у период од 03-08. 08. 2019. одржана национална филателистичка изложба са међународним учешћем “Центенарул Унирии 2019” у организацији Филателистичке федерације Румуније, Асоцијације филателиста Темишвара и Универзитета Вест.

У сали Универзитета Вест представљено је 84 експоната у свим класама, од тога 4 у почасној и класи чланова жирија и 13 експоната литературе. Изложбу је отворио председник ФФР г. Леонард Пашкану, у присуству већег броја угледних домаћих излагача, чланова жирија, комесара изложбе г. М. Мунтеана, гостију и др.

Из Србије пет излагача је постигло следеће резултате:

Светислав ЈЕЛИЋ: „Definitive Stamps of Yugoslavia 1994-2004 with Motives of Churches and Monasteries“ LV 88p.

Драгош ПЕТРОВИЋ: „Illustrated Postal Cards of Kingdom of Yugoslavia with Motives from the Danube Valley“ S 70p.

Др Милан РАДОВАНОВИЋ / „Filatelista“ No. 276 - Journal of Union of philatelists of Serbia“:

„Srpska vojna pošta posle oslobođenja Srbije 1918“, V 82p
Иван ТАНГЛ/ РАДОВАНОВИЋ др Милан.

„Partial Presentation of the Article with Translation“: V 82p
Иван ТАНГЛ: „Military Censorship in Ujvidek/ Novi Sad During the WWI“ LV 87 p.

У склопу изложбе одржана је и берза колекционара, скуп филателиста и палмарес током којег су презентовани најзначајнији резултати. Излагачима су уручене унифициране медаље и по неколико комада пригодних издања, док су резултати и дипломе достављени накнадно.

Иван Тангл, Нови Сад

ПЛОВДИВ ФИЛА 2019

У склопу пројекта Пловдив 2019 – европска престоница културе од 17. 10. 2019. до 20. 10. 2019. одржана је европска филателистичка изложба “Пловдив Фила 2019” и међународни сусрет колекционара “Булколекто 2019”.

Изложбу је свечано отворио бугарски министар информативних технологија и комуникација, господин Росен Железков, а почасни гости су били бугарски цар Симеон II, почасни председник савеза филателиста Бугарске и Никита Лобанов – Ростовски, унук Кнеза Алексеја Лобанова – Ростовског, руског амбасадора и министра спољних послова Русије за време цара Николаја II, који је 1700. године у име Русије потписао Константинопољски мировни договор између Руске империје и Отоманског царства.

На преко 240 витрина је приказано 110 изложака у 9 излагачких разреда. Како изложба није била такмичарског карактера, организатори су решили да се доделе само две награде, које су одређене путем оцена жирија и гласова националних комесара.

1. Национални Grand Prix, је освојио господин Идор Гати (Idor Gatti)
2. Интернационални Grand Prix, је освојио господин Виторио Морани (Vittorio Morani)

Српски филателисти су показали 8 изложака на 16 витрина у 4 излагачка разреда:

1. Традиционална филателија:

- Владимир Милић – Personalized postage stamps of Serbia
- Горан Бараћ – Republic of Srpska – Local Issue Doboj
- Раденко Радановић – Typing Errors on Republika Srpska Stamp

2. Поштанска историја:

- Иван Тангл – Peterwardein in the pre-stamp philately 1771-1850
- Борис Влајнић – Travelling Post Office Cancellations in Bosnia and Herzegovina 1890

3. Тематска филателија:

- Тивадар Гаудењи – Segments of the Serbian Geology
- Тивадар Гаудењи – International Geological Congress

4. Максимафилија:

- Драгош Петровић – Building and Architecture in South East Europe

У склопу културног програма изложбе презентована су 3 нова пригодна издања поште Бугарске.

ЗАПИСНИК

Са 4. редовне скупштине Савеза филателиста Србије одржане у Београду 13. 04. 2019. године, са почетком у 12:00 часова у просторијама Српског филателистичког клуба у Београду са следећим дневним редом:

1. Избор радних тела скупштине (председништво од три члана), верификационе комисије, записничара и два оверивача записника;
2. Усвајање записника са 2. редовне скупштине одржане 12. 04. 2014. године;
3. Усвајање записника са 3. редовне скупштине одржане 25. 02. 2019. године;
4. Разматрање годишњег рачуна за 2018. годину;
5. Извештај председника надзорног одбора Драгана Крстића;
6. Извештај о раду у претходном периоду;
7. Текућа питања.

У радно председништво једногласно је усвојен предлог Александра Крстића: Предраг Антић за председавајућег скупштине, Светислав Јелић и Драган Крстић за радно председништво.

За верификациону комисију: Александар Крстић, Иван Тангл и Небојша Дубајић.
Записничар: Милан Јанковић.

Оверивачи записника: Драган Крстић и Бранислав Перић.

Верификациона комисија је обавестила скупштину да на њој присуствује 18 делегата клубова савеза од 21 потенцијало могућих и да је скупштина сходно члану 16 статута савеза може пуноважно да ради и доноси одлуке.

2. Једногласно је усвојен записник са 2. редовне скупштине од 12. 04. 2014. године без дискусије;

3. Једногласно је усвојен записник са 3. редовне скупштине одржане 25. 02. 2019. године;

4. Пошто је годишњи извештај усвојен на 3. редовној скупштини о њему није расправљано као ни о извештају надзорног одбора;

6. Извештај у претходном раду је поднео председник савеза г. Александар Боричић у коме је изнео на које је све потешкоће Савез наилазио у претходном периоду, а то је пре свега недовољна сарадња и подршка од Министарства за Културу и Поште Србије без чије финансијске подршке није било могуће организовати Националну или Међународну изложбу, проблем је смањивање чланства и броја клубова,

Пошта Србије нам је помогла у штампању часописа и финансијски у плаћању чланарине ФИП-а и ФЕПА. Сматра да је било и субјективних потешкоћа и мањкавости у раду, али да су објективне потешкоће ипак биле доминантне у раду Савеза.

7. Текућих питања није било.

Пошто није било ништа под тачком разно скупштина је завршила рад у 12.30.

ЗАПИСНИК

Са 5. изборне скупштине Савеза филателиста Србије одржане у Београду 13. 04. 2019. године, са почетком у 12:30 часова у просторијама Српског филателистичког клуба у Београду са следећим дневним редом:

1. Избор радних тела скупштине (председништво од три члана), верификационе комисије, записничара и два оверивача записника;
2. Предлог за избор нових органа удружења, председника, управни одбор, надзорни одбор и суд части;
3. Разно.

У радно председништво једногласно је усвојен предлог Александра Крстића: Предраг Антић за председавајућег скупштине, Светислав Јелић и Драган Крстић за радно председништво.

За верификациону комисију: Александар Крстић, Иван Тангл и Небојша Дубајић.
Записничар: Милан Јанковић.

Оверивачи записника: Драган Крстић и Бранислав Перић.

Верификациона комисија је обавестила скупштину да на њој присуствује 18 делегата клубова савеза од 21 потенцијало могућих и да је скупштина сходно члану 16. статута савеза може пуноважно да ради и доноси одлуке.

2. Једини предлог клубова за председника Савеза филателиста Србије је Никола Љубичић.

Скупштина је једногласно са 18 гласова присутних и верификованих учесника (од 21 потенцијално могућих) донела одлуку о избору Николе Љубичића за овлашћеног заступника удружења и председника управног одбора.

Председник је предложио следећи управни одбор:

Предраг Антић потпредседник,
Александар Крстић потпредседник,
Горан Војновић,
Иван Тангл,
Зоран Степановић,
Милан Мишовић,
Жељко Поповић,
Светислав Јелић,
који је једногласно прихваћен и изгласан.

За надзорни одбор изгласни су:

Ђорђе Радичевић председник,
Бранислав Перић,
Тивадар Гауденуи.

Суд части:

Драган Крстић председник,
Милан Јокановић
Драгош Петровић.

По завршетку избора тела савеза нови председник је поздравио делегате и изнео план рада у наредном периоду.

Пошто није било ништа под тачком разно скупштина је завршила рад у 13:15.

Савез Филателиста Србије
Управни одбор
Косовска 47
11000 Београд

2. редовна седница УО СФС (21. 09. 2019. – 14 ч)

ЗАПИСНИК

Присутствовали:

1. Никола Љубичић
2. Предраг Антић
3. Александар Крстић
4. Зоран Степановић
5. Милан Мишовић
6. Горан Војиновић
7. Угљеша Стефановић – записничар

По позиву:

8. Владимир Милић – уредник часописа „Филателиста“
9. Драган Крстић – ФД Београд

Оправдано одсутни:

1. Иван Тангл
2. Жељко Поповић
3. Светислав Д. Јелић (заступа Угљеша Стефановић)

Према утврђеним тачкама дневног реда донети су следећи закључци и одлуке:

1. Усвајање записника са претходне седнице

Извршене су две измене од стране председника СФС Николе Љубичића:

- а) уместо појам Централна Србија (тачка 1.1.) уписано је Србија.
- б) донета је одлука да се Жељку Поповићу из Апатина плаћају путни трошкови према приказаним рачунима.

Уз поменуте измене (а, б) записник је једногласно усвојен и може да се објави у часопису Филателиста.

2. Активности

– састанак са ЈП „Пошта Србије“

Тренутно ЈП „Пошта Србије“ располаже са 99 витрина, али у плану је набавка још 100 витрина, ради организовања националне изложбе са међународним учешћем, која би била такмичарског карактера.

План је да се Србијафила XVI организује наредне (2020. године) поводом 180 година Пошта Србије, у периоду крајем маја или почетком јуна. Трајала би до 7 дана.

Предраг Антић је дао предлог да се упути писмо информативног карактера ФЕПА са питањем да ли би изложба могла бити укључена у календар.

СФС би председнику ФЕПА покрио трошкове његовог пута и боравка у случају да долази на изложбу.

Предложено је формирање организационог одбора изложбе и за сада је усвојено следеће: да дужност председника организационог одбора до децембра обавља Никола Љубичић, а да је за комесара одређен Александар Крстић, док је за помоћника комесара одређен Угљеша Стефановић.

Потребно је извршити писање детаљног плана за изложбу, трошкове, простор, витрине. Никола Љубичић је на себе преузео да ће погледати за простор „Дом војске Србије“, док је Угљеша Стефановић задужен да погледа галерију „Прогрес“, Етнографски музеј и Цвијету Зузорић. Уједно свим члановима је дато задужење да размисле где би још могло да се одржи у Београду.

- предавање „150 година од штампања Миланчића“

Усвојено је да се одржи 11. 12. 2019. године са почетком у 18 часова у просторијама ПТТ музеја. Предавање ће одржати Предраг Антић.

- тренутни статус интернет и фејсбук странице СФС -

Светислав Д. Јелић је преуредио сајт СФС, док је Владимир Милић направио фејсбук страницу СФС. За сада обе ствари одлично функционишу.

3. Часопис „Филателиста“ и доношење одлуке о изради персонализоване поштанске марке „70 година часописа Филателиста“, у минималном тиражу од 200 комада

Увојене од већине свих присутних чланова. Финансијске трошкове издавања СФС преузима на себе. ППМ ће се продавати, никоме се неће делити на поклон. Предвиђена цена по једном комаду ће бити 200 динара.

4. Заказивање редовне годишње скупштине СФС у децембру ове године

Усвојено је да се одржи 11. 12. 2019. године са почетком у 15 часова, а након тога да присуствујемо предавању „150 година од штампања Миланчића“, које ће одржати Предраг Антић.

5. Нови секретар СФС

Предлог од стране Николе Љубичића и Александра Крстића да се Угљеша Стефановић именује вршиоцем дужности секретара је једногласно усвојен од стране свих присутних чланова.

6. Разно

а) Предраг Антић је изнео предлог решења проблема тренутног стања малог броја чланова Савету атестатора Србије. За сада их имамо само 3. Изнео је предлог да се на Савету атестатора Србије при СФС изнесе овај проблем и покрене иницијатива за обуку и пријем нових атестатора. Изнео је следеће предлоге:

- Драгољуб Јовановић за подручје Кнежевине и Краљевине Србије 1840-1918.
- Милан Вујовић за Краљевину Југославију 1921-1943 + провизорна издања 1944/45,
- Владимир Милић за Републику Југославију 1944-2006,
- Зоран Степановић за Босну и Херцеговину. Сагласан је, али је тражио да се изузме традиционална филателија, само поштанска историја долази у обзир,
- Богдан Петровић за фискалистику (предлог Николе Љубичића).

Констатовано је да будући атестатор мора испоштовати услове који су наведени у Правилнику о атестирању Савета атестатора.

б) Предложено је да се организује седница Савета атестатора Србије при СФС.

в) На предлог Николе Љубичића, Светислав Д. Јелић је одређен за националног комесара у Пловдиву и једногласно усвојено.

г) Зоран Степановић је изнео проблем комесара за изложбе у будућности и да би са тим питањем требало озбиљно да се позабавимо. За сада се једино зна да ће Никола Љубичић бити комесар у Лондону 2020. године.

д) Измене статута СФС – за то су у комисији задужени Владимир Милић, Александар Крстић и Тивадар Гаудењи.

Александар Крстић је изнео мишљење да предлози Тивадара Гаудењија нису вредни мењања статута, са тим је сагласан и Никола Љубичић.

Остало је да се чланови комисије задужени за то још договоре.

ђ) Предложено је да се крене по градовима Србије са неким тематским изложбама ради промоције филателије.

Седница је завршена у 15:15.

Записник саставио
Угљеша Стефановић
Београд, 23. 09. 2019.

БЛИЦ ВЕСТИ СРБИЈА

07. 06 - 06. 09. 2019. - У ПТТ музеју у Београду одржана је изложба „Уметнички нацрти за поштанске марке (1930 - 1990)“, која приказује прихваћене нацрте за редовне и пригодне поштанске марке наших значајних ликовних уметника: Матије Зламалика, Бојане Спремо, Сретена Грујића, Мила Милуновића, Иде и Милоша Ћирића, Вељка А. Куна, Ћорђа А. Куна, Стјепана Филекија, Николе К. Џанга, Андреје Миленковића и других.
06. 06. 2019. - Одржан је сусрет колекционара у Апатину.
28. 09. 2019. - Одржан је 106. међународни сусрет нумизматичара и филателиста у хотелу „Славија“, Београд.
09. 11. 2019. - Одржана 51. аукција под организацијом Српског филателистичког клуба у Београду.
23. 11. 2019. - Одржан је сусрет филателиста, нумизматичара и осталих колекционара у Новом Саду.
29. 11. 2019. - Одржана је филателистичка изложба „Апатин 2019“.
30. 11. 2019. - Одржан је сусрет колекционара у Апатину.
30. 11. 2019. - Одржан је 107. међународни сусрет нумизматичара и филателиста у хотелу „Славија“, Београд.
11. 12. 2019. - У ПТТ музеју у Београду одржано је предавање потпредседника Савеза филателиста Србије Предрага Антића, поводом 150 година од првог штампања поштанске марке са ликом кнеза Милана Обреновића, под називом „Миланчићи - 150 година од штампања“.

БЛИЦ ВЕСТИ СВЕТ

14. 09. 2019. - Управни одбор одобрио је награду Европске академије филателије (Awards of the European Academy of Philately - АЕР) за 2019. годину, а победници су: Henk Slabbinck за награду европског парламента, Patrick Maselis за европску филателистичку заслугу, и Guy Dutau за европску награду за филателистичку литературу. Награде су им додељене на MonacoPhil 2019.
12. 11. 2019. - FEPA изложба EXFILNA 2019 у Сантандеру остаће упамћена као прва у историји где се је поштански жиг употребљавао под водом.
30. 11. 2019. - У Монаку је одржан FEPA конгрес на којем је изабран нови председник Bill Hedley (Велика Британија), који ће своју дужност обављати у периоду од четири године. Доскорашњи председник FEPA, Jos Ram n Moreno је једногласно изабран за почасног председника.
16. 01. 2020. - изашао је нови 36. број FEPA News.
- Неке од предостјећих филателистичких изложба:
- South Africa 2021, у Кејптауну од 9-13. 11. 2021. године,
- IBRA 2021, померена за мај 2023. године,
- Philanippon 2021, у Јокохама од 25-30. 08. 2021. године,
- BALKANFILA 2021, у Букурешту од 29. 09-04. 10. 2021. године,
- NOTOS 2021, у Атини од 19-22. 11. 2021. године,
- MonacoPhil 2021, у Монаку од 9-11. 12. 2021. године,
- LONDON 2022, у Лондону од 19-26. 02. 2022. године,
- HUNFILEX 2022, у Будимпешти од 31. 03-03. 04. 2022. године.

Професор др Драгослав Ђукановић

ДРУГА ШАХОВСКА ОЛИМПИЈАДА ЗА ЖЕНЕ,
1963, СПЛИТ, ЈУГОСЛАВИЈА

СТУДИЈА О ПОШТАНСКИМ МАШИНСКИМ ЖИГОВИМА

THE SECOND WOMEN CHESS OLYMPIAD,
1963, SPLIT, YUGOSLAVIA

A STUDY ON THE ROLLER SLOGAN MACHINE CANCELATIONS

In this article, the results of my study of the characteristics of the Roller slogan machine postmarks, for The Second Women Chess Olympiad in Split, 1963, are performed. The material consisted of 324 covers, postal stationary and view postcards. The three elements in the round part of these cancelations (year, date hours), exist four different relations (POSITIONS) and can be also all or some upside down. The round part of these cancelations can be positioned upper or lower or upside down in relation to the text. The COMPLETE cancelations are much more rare then the INCOMPLETE ones! These cancelations were in use in Ljubljana one month, in Sarajevo two months and in Split three months. The size of ciphers in hours varies and there are also some errors. Similar errors occur in many other roller slogan machine cancelations in various countries.

У вези са Другом женском шаховском олимпијадом у Сплиту (21. септембра до 10. октобра 1963), поред пригодног кружног поштанског жига, коришћена су и три машинска жига у Сплиту, Сарајеву и Љубљани. Како сакупљам шаховске поштанске марке и жигове пола века, а како постоје неке непознате чињенице о тим жиговима, спровео сам њихово дуготрајно истраживање. Контактирао сам многе колекционаре и прегледао велики број аукционих каталога. Моји закључци темеље се на анализи 324 писама, поштанских дописница и разгледница са овим жиговима. Од тога: 182 су из Сплита, 102 из Сарајева и 40 из Љубљане.

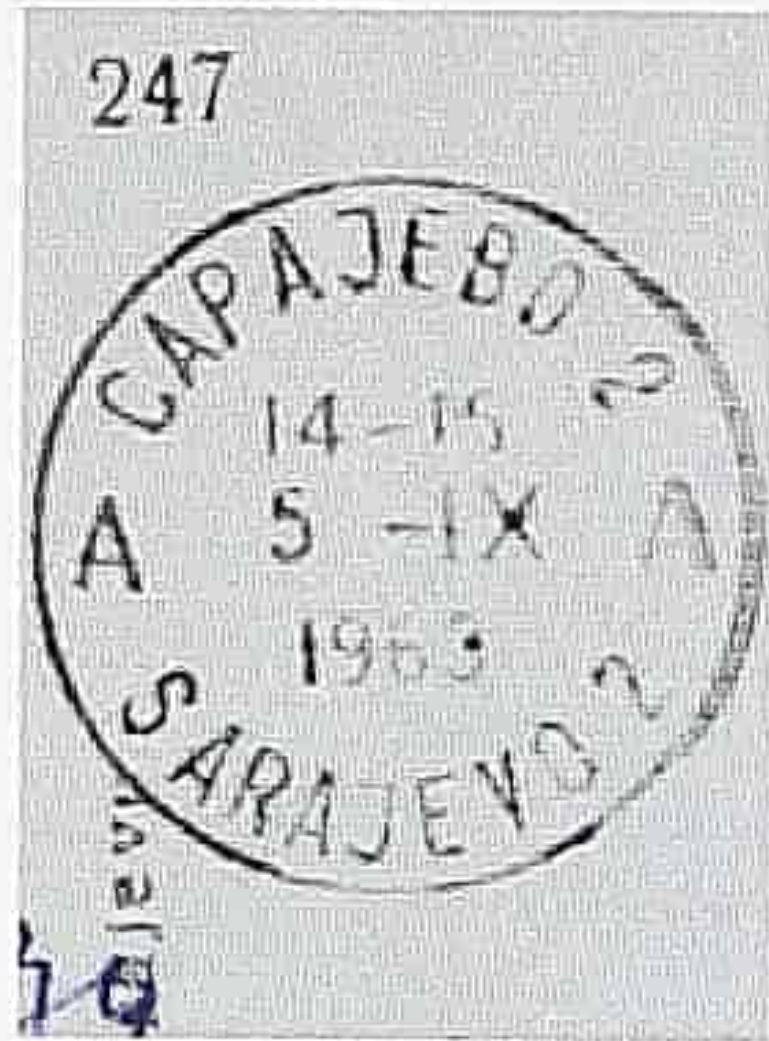
Слика 1. Нормалан распоред елемената код сва три жига

Проверио сам следеће карактеристике ових жигова:

1. Редослед три хоризонтална елемента у овим жиговима (датума, године и сати (време) и да ли су постављени нормално или наопачке (сви или само неки од њих)?
2. Какав је однос кружног дела ових жигова у односу на текстуални део?
3. Колико су ретки жигови који се потпуно (у целини) виде на поштанским објектима?
4. У ком су периоду ови жигови коришћени, у сваком од ових градова и током којих сати су писма и карте њима жигосане.
5. Да ли се уочене грешке на овим жиговима појављују само код њих или и код других машинских жигова у нашој или и у другим државама

1. Резултати мог истраживања показали су да постоје четири различите варијације редоследа елемената у округлом делу ових жигова. Најчешће сам их открио код жигова из САРАЈЕВА, тако да се наведени проценти доносе на жигове из тог града:

- а) датум, година, сати (79%) (слика 1)
- б) сати, датум, година (15%) (слика 2)
- ц) сати, година, датум (4%) (слика 3)
- д) година, датум, сати (2%) (слика 4)

Слика 2

Слика 3

Слика 4

Како је могуће да постоје 4 различите комбинације ових елемената у жигу? Ево зашто: у машини за поништавање налази се челични блок са покретним елементима, тако да је могуће мењати место: датума, године и сата. Очигледно је да су службеници понекад направили грешке у постављању ова три елемента у машину. Не треба заборавити да се то морало радити сваког сата!!

Око ових отвора у металном блоку налази се име града ћиричним и латиничним словима.

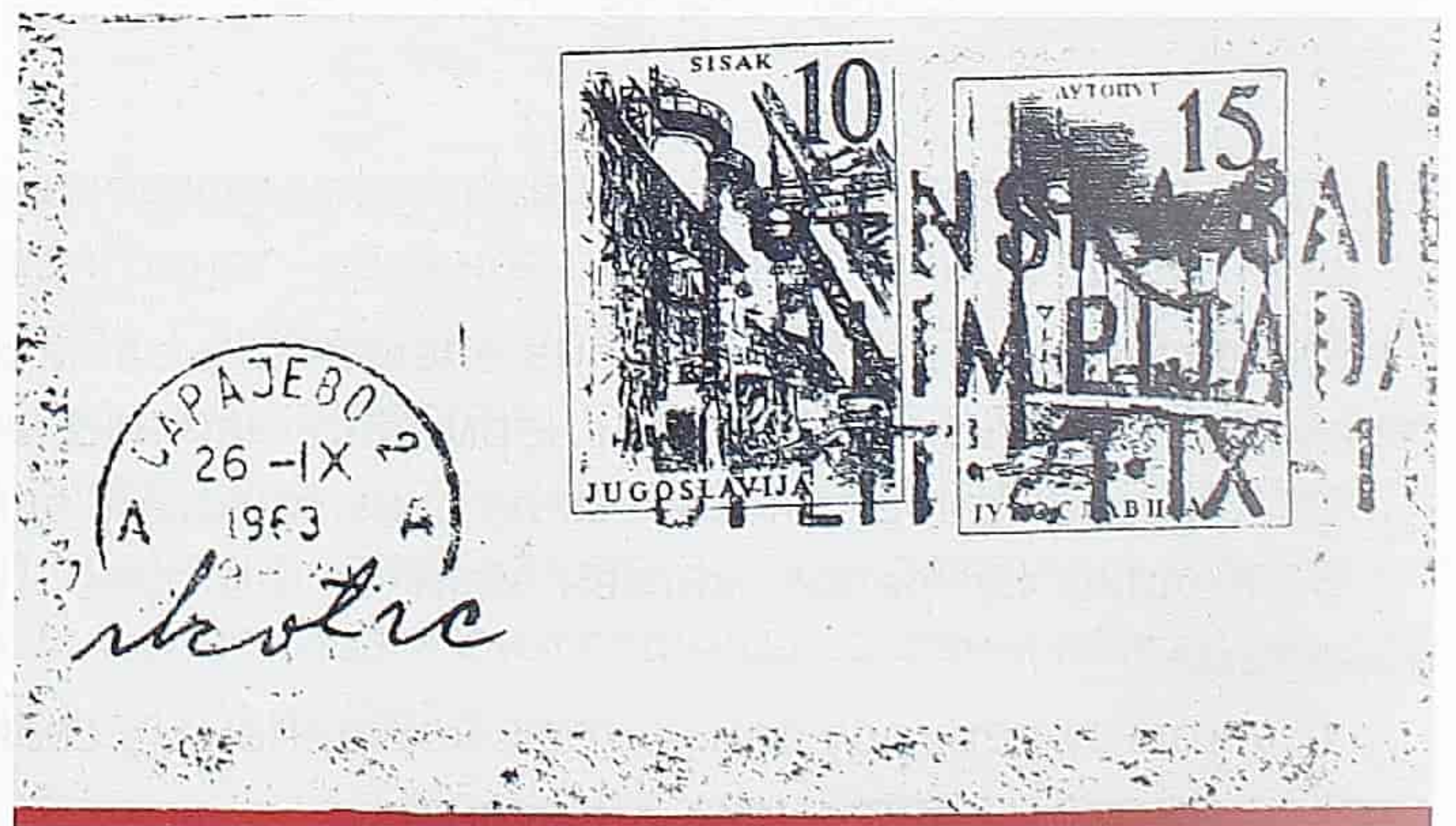
Поред описаних одступања од нормале утврђено је да постоје и неки жигови код којих су САТИ постављени наглавачке, док су друга два елемента у нормалном положају. У једном од таквих случајева сати су наопачке, али се налазе на највишем положају. На првој позицији, изнад датума и године (слика 5). Поред тога, нашао са наглавачке постављене сате који су били позиционирани на најнижем месту - испод датума и године (слика 6)! Нема сумње да, поред оних које сам ја открио, постоје и још неке варијације!

Слика 5

Слика 6

Слика 7

2. Код машинских жигова који су коришћени у Сарајеву и Сплиту кружни део жига је увек лево од текста), док је код жигова из Љубљане увек десно (сл. 1).

Удаљеност између кружног дела и текста код жигова из Сарајева и Сплита увек је већа (око 12 мм), него код оних из Љубљане (2 до 4 мм). Занимљиво је да је положај кружног дела жига некад виши, а некад нижи од текста у жигу (сл. 7).

Само на једној карти, комплетан кружни део жига је био отиснут наопачке у односу на текст (сл. 8).

Слика 8

У ретким случајевима целокупни жиг је искошен, највероватније због тога што картица није правилно постављена у машину, већ под одређеним углом (слика 9).

Како је део ове машине за жигосање у облику ваљка, понекад се на једном писму или карти могу видети два жига или делови два жига. Удаљеност између њих је 3,50 до 4,00 сантиметра. (сл.10). Ипак, у неким је случајевима је знатно већи (слика 11).

3. Анализирао сам 284 писма и карте из Сарајева и Сплита. Занимљиво је да сам нашао да је само њих 9% имало ПОТПУНО КОМПЛЕТНЕ ЖИГОВЕ! У 9 од 10 случајева њихов текстуални део („1963“ година и „X“ = октобар) недостаје! Може се закључити да би ови комплетни поштански жигови требало да имају знатно вишу вредност од оних који нису комплетни! Ситуација са жигом из Љубљане је различита и свих 40 жигова из тог града, које сам анализирао, били су комплетни и добро отиснути.

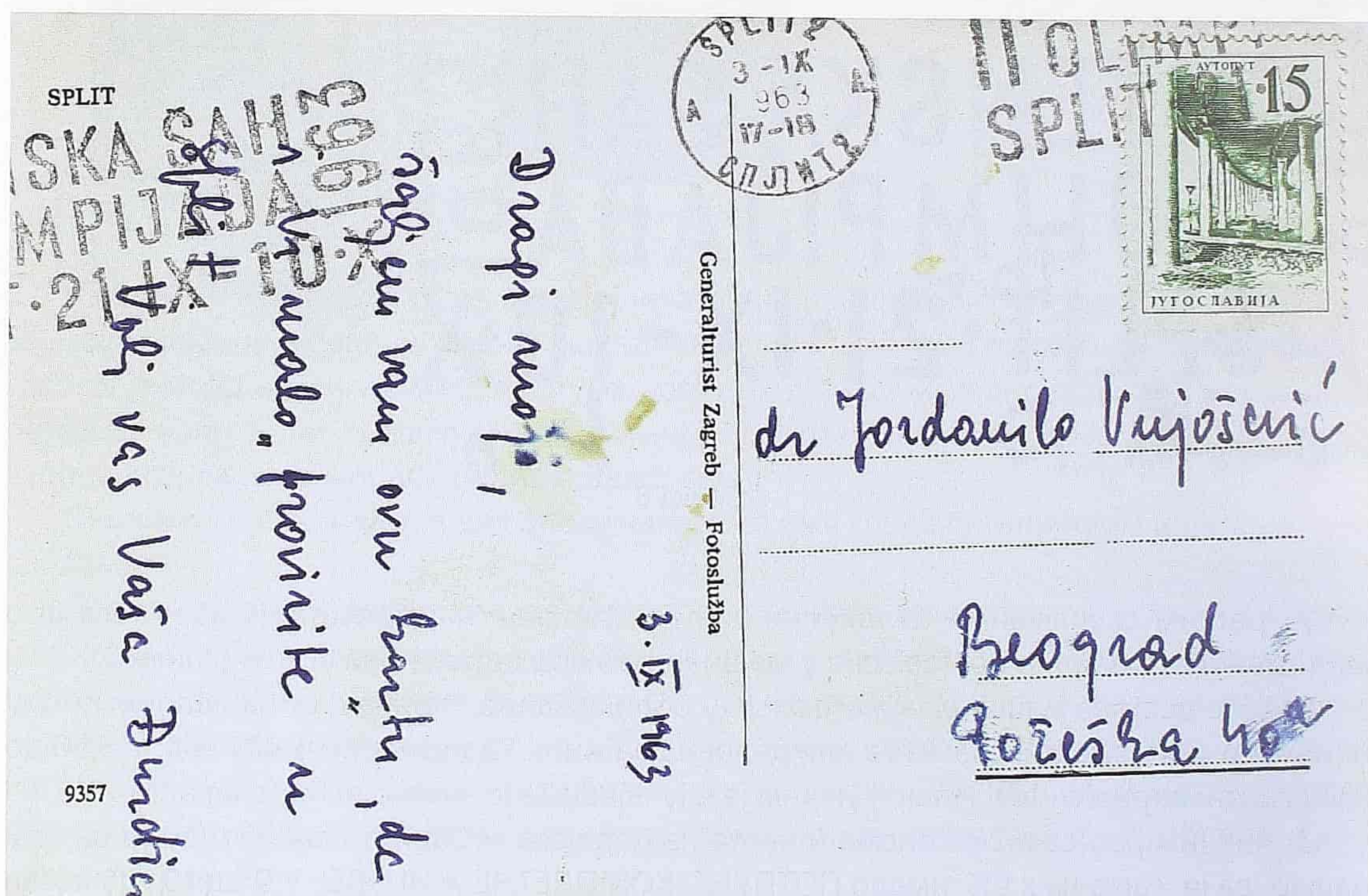
4. На основу анализе ДАТУМА на овим жиговима, нашао сам да су први и последњи датуми употребе следећи:

- Сарајевоод 7. августа до 8. октобра
- Сплитод 15. јула до 12. октобра
- Љубљанаод 21. јула до 25. августа

У Сарајеву и Сплиту поштанске пошиљке су жигосане од 8,00 до 22.00 часова. У Љубљани су жигосања такође почела од 8.00, али је једна дописница жигосана између 23 и 24 сата! То значи да је особа која је вршила жигосање, радила до поноћи?

Поред наведеног, уочио сам да су, у истој пошти, на неким жиговима бројке којима су означени сати, у неким временским интервалима мање, него код других (слике 12 и 13). У једном жигу из Љубљане од 26.VIII. бројке сати су погрешне: „3 - 14“ уместо „13 - 14“, јер бројка „1“ недостаје (слика 14)?!

5. Као што видите, открио сам много грешака у овим поштанским жиговима. То ме је мотивисало да проверим да ли се то дешава и у другим градовима и државама. Да, дешава се!! Погледајте слику број 15!

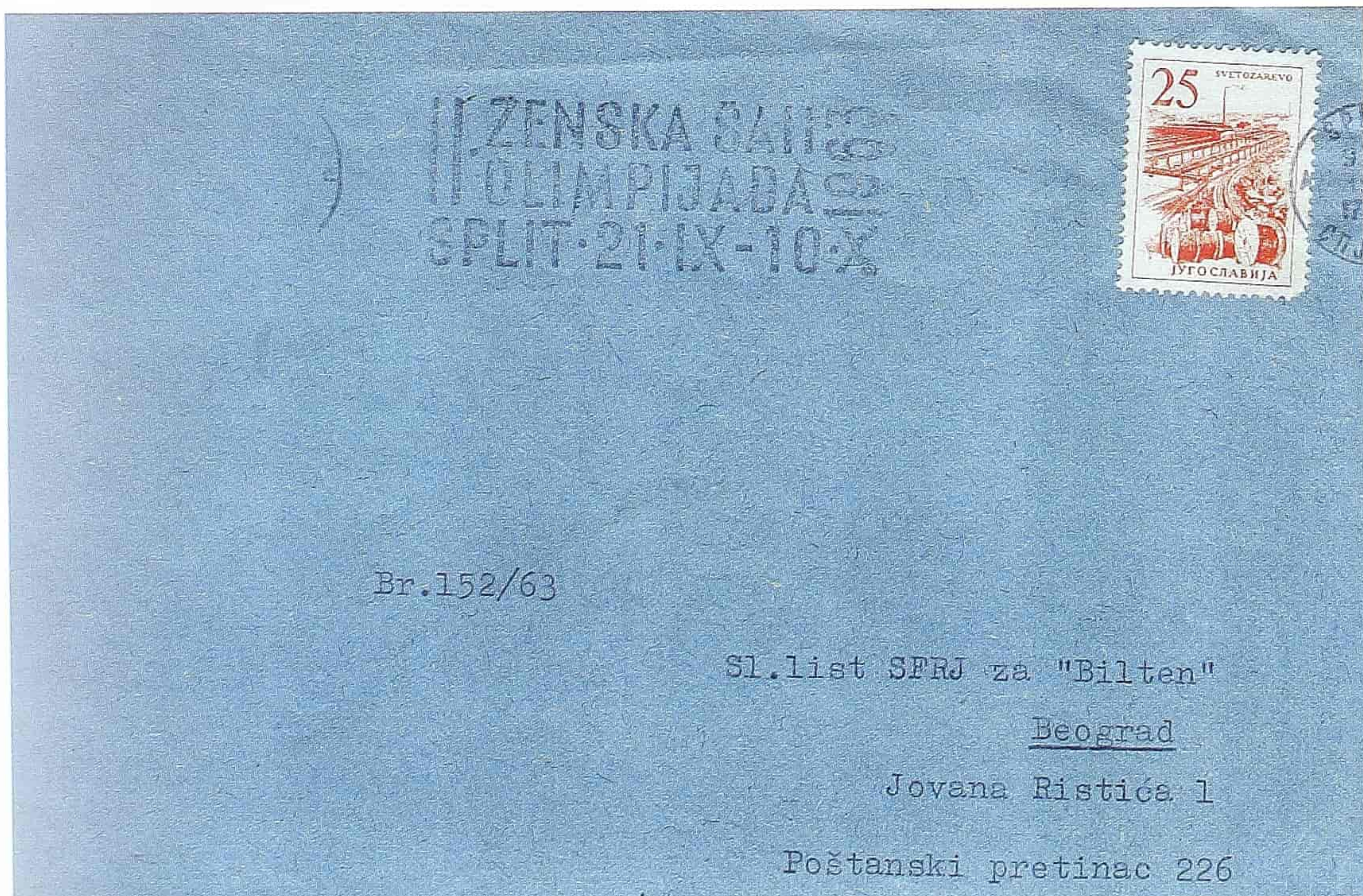
Слика 9

ЗАКЉУЧАК:

1. Три елемента у кружном делу ових жигова (година, датум и сати) постоје у четири различите комбинације и могу бити сви или неки од њих у наглавачке положају.
2. Кружни део ових жигова, у неким случајевима је отиснут ниже или више од текстуалног дела жига, а постоји и отиснут наглавачке!
3. Жигови чији су сви делови отиснути у потпуности, су најмање десет пута ређи од некомплетно отиснутих жигова.

Слика 10

Слика 11

4. Ови жигови су били у употреби у Љубљани месец дана, у Сарајеву два месеца, а у Сплиту три месеца. Величина цифара у сатима варира, а постоје и неке друге грешке које се односе на њих.

5. Сличне грешке се јављају у многим машинским жиговима у разним државама.

Изузетно бих био захвалан колекционарима, ако би прегледали своје збирке, коментарисали моје налазе и додали још нека сазнања у вези ових занимљивих жигова из 1963. године! Молим, пишите на: dragoslavdj@sbb.rs

NB. This article was first published in: „Chesstamp Review #178;Vol.42:No 2:April-June 2020; pages: 12/15

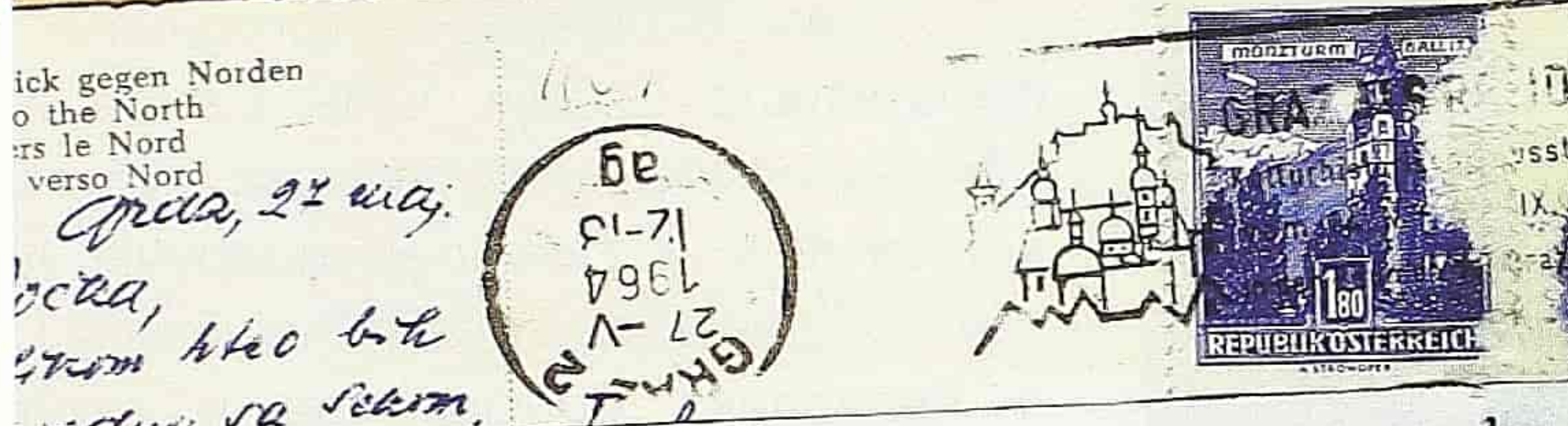
Слика 12

Слика 13

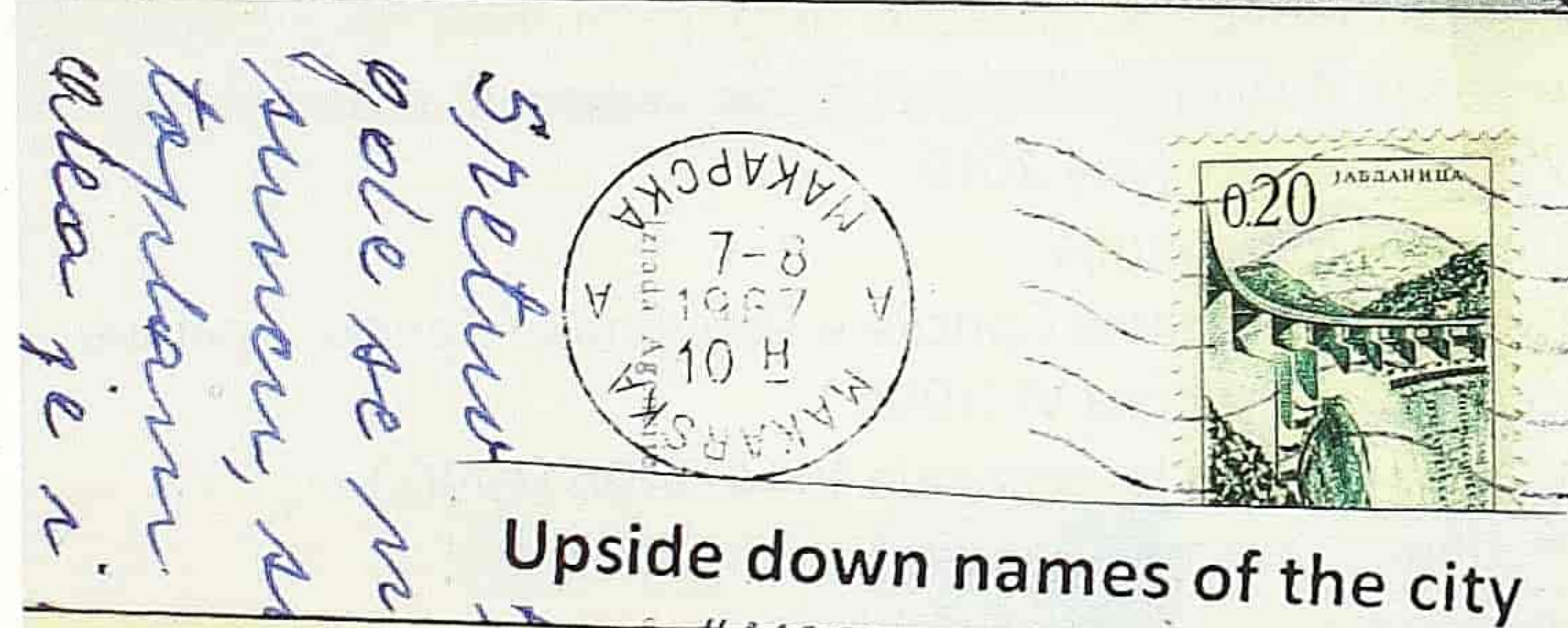
Слика 14

FRANCE and AUSTRIA: Upside postmarks

USA: Missing hours

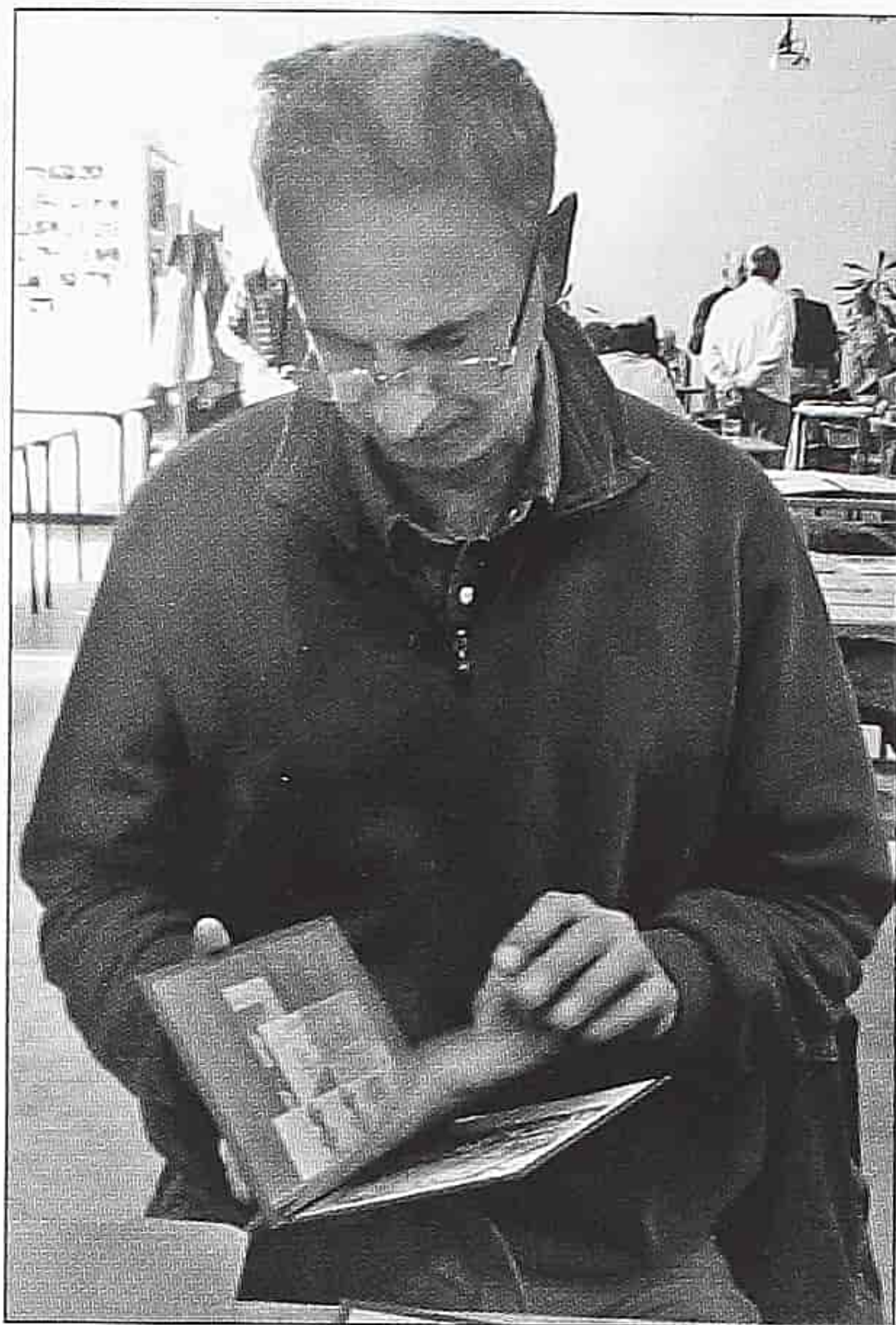

Upside down names of the city

First part of date (14) normal but the second part (month) is upside down

Веселиновић Миша

IN MEMORIAM Зоран Р. Бошковић (1957 – 2020)

У четвртак, 20. августа 2020. изненада нас је напустио Зоран Р. Бошковић, филателиста из Београда, дугогодишњи члан Савеза филателиста Србије, члан Савета атестатора при СФС, аутор стручних текстова, публициста, излагач, истраживач и сакупљач подручја Југославије (од 1944.), Србије (од 2006.), Републике Српске Крајине и Републике Српске, као и сакупљач српских персонализованих поштанских марака.

У свет филателије долази са својих 12 година, а члан Савеза филателиста постаје 1972. Филателистичке чланке, прилоге и ауторске текстове, који ће свакако обележити његов филателистички век, почиње да објављује почетком последње деценије 20. века. Први чланак у ПТТ Веснику, да би се затим низ наставио преко дневних новина Политика, Вечерње новости и Политика експрес и магазина Епоха. Неизостају свакако ни домаћи филателистички часописи: Филателиста, Марка, Колекционар, Fila Нова и Филателистички гласник.

Као познавалац југословенског подручја, био је сарадник или консултант на неколико каталошких публикација: Михел (2000), Милановић (1997-2013), Марас (2005.), Милић (2014.)

Од 12. марта 1995. покреће огласно информативни лист Берза филателије, који од броја 14 носи назив ФИЛАБЕРЗА, где је био издавач, главни и одговорни уредник. Последњи број 79 је изашао у јуну 2019.

Аутор је неколико публикација:

- Поштанске марке Републике Српске и Републике Српске Крајине
- Каталог посебности – свеска VI (1995.)
- Регистар франко марака Југославије 1944-1996 (1996.)
- Каталог Републике Српске Крајине (1996. и 1997.)

Пре више од десет година, свој сакупљачки корпус је проширио једном сасвим новом и непознатом облашћу: српским персонализованим поштанским маркама. Свој сакупљачки и истраживачки рад презентовао је у Првом каталогу за ППМ Србије, који је објављен крајем 2014. Ова јединствена публикација, једног тешког и модерног подручја сакупљања, наишла је на одличан одзив код колекционара.

Од 28. септембра 1998. постаје испитивач/атестатор за подручја: Република Српска и Република Српска Крајина и активно учествује у раду Савета атестатора при СФС. У свом испитивачком стажу обавио је преко 800 испитивања оригиналности различитих објеката.

Својим одласком оставио је празнину код оних који су га познавали и са њим сарађивали.

Уредио Владимир Милић

Flash

Fédération Internationale de Philatélie

This banner features a yellow background with a white silhouette of Mount Fuji on the right. On the left, there is a small illustration of a woman in a kimono. The text includes: "日本国際切手展 2021" (Japan International Stamp Exhibition 2021), "PHILA'21 NIPPON '21", "JAPAN WORLD STAMP CHAMPIONSHIP EXHIBITION 2021", and the slogan "Celebrating 150 years of service today. Delivering new value tomorrow."

ПРЕГЛЕД ПЕРСОНАЛИЗОВАНИХ ПОШТАНСКИХ МАРКА ЈАНУАР – ДЕЦЕМБАР 2019.

Напомена: Све марке су добијене од корисника
и објављују се уз њихову сагласност

Општина Осечина
- пилот Миленко Павловић

162/2019

Средња стручна школа Крагујевац

163/2019

Општина Апатин
Центар за социјални рад

164/2019

36. класа ВЕЗЕ
Војна академија РВ и ПВО Рајловац

165/2019

Београдски сајам

166/2019

Општина Апатин
Личка олимпијада

167/2019

Трајал Крушевац

168/2019

Српски филателистички клуб

169/2019

СУБНОР Нови Сад

170/2019

Злакуса

171/2019

Савез филателиста Србије

172/2019

Карате клуб Камиказе

173/2019

Удружење ликовних уметника Србије

162/2019

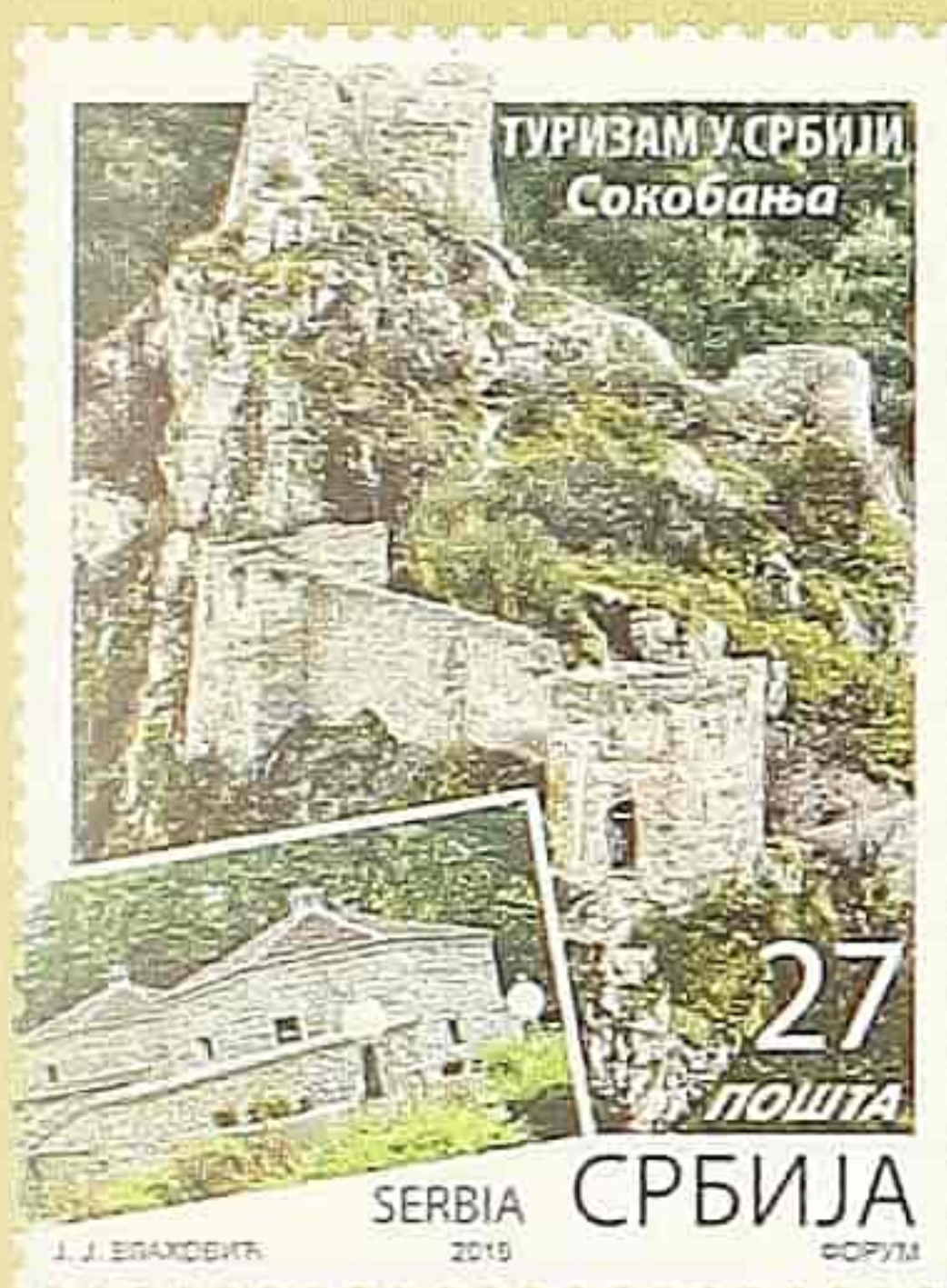
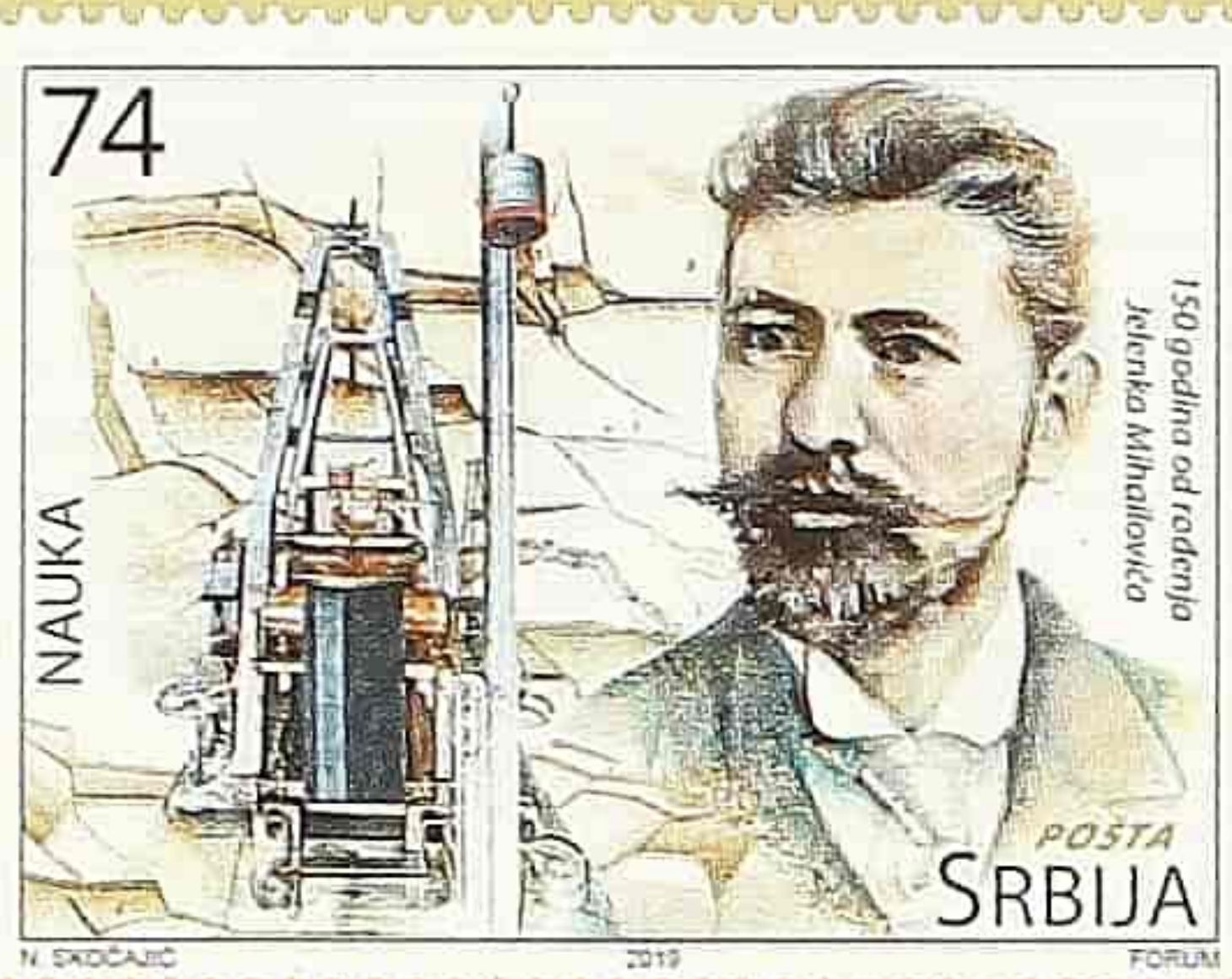
Културни центар Београда

162/2019

Преглед издања Поште „Србија“ у периоду јул 2019. - децембар 2019.

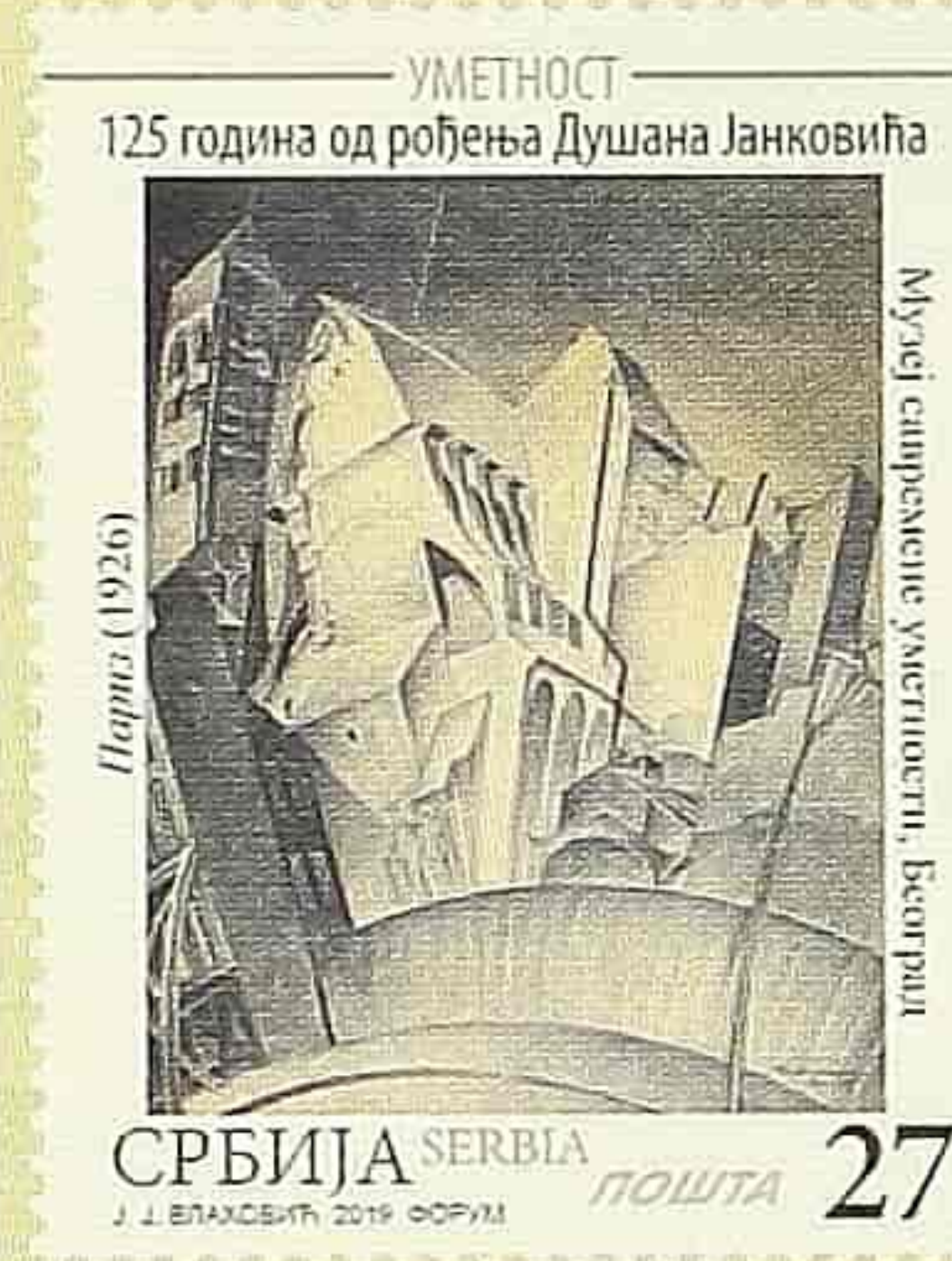
10. јул 2019.	Наука Табак: 10 (5x2); Тираж 25 000; КПД: 2 Аутор: Надежда Скочајић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
897	23 дин. - Портрет Светолика Стевановића са минералом аурипигментом
898	74 дин. - Портрет Јеленка Михаиловића са Маинка сеизмографом у позадини
01. август 2019	Безбедност деце на интернету – редовна марка Табак: 100 (10x10); Аутор: Бобан Савић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
899	4 дин. – мајка са дететом и миш за компјутер
15. август 2019.	Љубичевске коњичке игре Табак: 10 (5x2); Тираж 25 000; КПД: 2 Аутор: Бобан Савић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
900	27 дин. – Приказ галопске трке
20. август 2019.	Европска заштита природе Табак: 8+1 (3x3); Тираж 50 000; КПД: 1 Аутор: Мирослав Николић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
901	50 дин. - Специјални резерват природе „Ртањ“
902	74 дин. - Споменик природе „Борачки крш“
21. август 2019.	Туризам у Србији Табак: 10 (2x5); Тираж 45 000; КПД: 1; МК: 1 Аутор: Јакша Влаховић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
903	27 дин. – Сокоград на Ртњу, и турско купатило Амам у Сокобањи
27. август 2019.	140 година од успостављања дипломатских односа Републике Србије и Републике Турске Табак: 8+1 (3x3); КПД: 1 Аутор: Надежда Скочајић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
904	74 дин. – заставе обе државе и вез
5. септембар 2019.	Дечја марка Табак: 16 (4x4); Тираж 25 000; КПД: 2 Аутор: Надежда Скочајић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
905	27 дин. - Ликовни радови, настали различитим техникама, деце из ПУ „Дечји дани“
906	27 дин. - Ликовни радови, настали различитим техникама, деце из ПУ „Дечји дани“
907	27 дин. - Ликовни радови, настали различитим техникама, деце из ПУ „Дечји дани“
908	27 дин. - Ликовни радови, настали различитим техникама, деце из ПУ „Дечји дани“
25. септембар 2019.	800 година манастира Милешева Табак: 20+5 (5x5); Тираж 25 000; КПД: 1; МК: 1 Аутор: Надежда Скочајић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
909	27 дин. - Манастир Милешева и Бели анђеоло, детаљ фреске Мирносице на гробу Христовом
27. септембар 2019.	Радост Европе Табак: 8+7 (3x5); Тираж 25 000; КПД: 1 Аутор: Надежда Скочајић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
910	70 дин. - Дечији цртеж са ликовног конкурса „ДКЦ-а“ Анђела Марјановић (14 год, Србија)
1. октобар 2019.	100 година Гимназије „Јан Колар“ са домом ученика у Бачком Петровцу Табак: 24+1 (5x5); Тираж 25 000; КПД: 1 Аутор: Анамари Бањац; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
911	27 дин. - Зграда Гимназије „Јан Колар“ са домом ученика у Бачком Петровцу
8. октобар 2019.	Дан марке – 150 година од прве дописнице Табак: 25 (5x5); Тираж 25 000; КПД: 1 Аутор: Марија Влаховић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4 * на 8-ој позицији у табаку се налази скривени знак цртача
912	27 дин. - Приказана вероватно, најстарија дописница сачувана код нас
16. октобар 2019.	Божих Табак: 25 (5x5); Тираж 215 000 и 100 000; КПД: 1 Аутор: Мирослав Николић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
913	27 дин. - Традиционални божићни мотиви – слама, пшеница, воће, бадњак према нашим, православним обичајима
914	100 дин. - Традиционални божићни мотиви –имела, празнично звонце, чарапа за поклоне и празнични

	слаткиши у духу католичке традиције
21. октобар 2019.	75 Година од оснивања установе „Филмске новости“ Табак: 8+7 (3x5); Тираж: 25 000; КПД: 1 Аутор: Анамари Бањац; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
915	27 дин. - Приказ кадра уводне шплице филмске репортаже „Филмских новости“
1. новембар 2019.	Уметност (карнет број 12) Блок из карнета: 5+1 (2x3); Тираж: 10 000; КПД: 3 Аутор: Јакша Влаховић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
916	27 дин. - Девојка из Скопске Црне Горе (око 1952), Зора Петровић
917	27 дин. - Торзо девојке (1971), Ристо Стијовић
918	27 дин. - Париз (1926), Душан Јанковић
919	27 дин. - Предео с округлим крошњама (1922), Иван Радовић
920	27 дин. - Крај прозора (1918), Анри Матис
6. новембар 2019.	Манастир Жича – редовна марка Табак: 100 (10x10); Аутор: Мирослав Николић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
921	27 дин. – Приказ манастира Жича из 13. века
6. новембар 2019.	Флора и фауна – редовна марка Табак: 100 (10x10); Аутор: Надежда Скочајић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
922	40 дин. – дебела кока и медоносна пчела
14. новембар 2019.	Знамените личности Србије Табак: 10 (2x5); Тираж: 25 000; КПД: 3 Аутор: Бобан Савић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
923	27 дин. - Портрет Александра Дерока
924	27 дин. - Портрет Слободана Јовановића
925	27 дин. - Портрет Милоја Васића
26. новембар 2019.	75 година недељног листа „Јединство“ Табак: 25 (5x5); Тираж: 25 000; КПД: 1 Аутор: Марија Влаховић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
926	27 дин. - Приказ заглавља недељног листа „Јединство“ кроз време
3. децембар 2019.	Крсна слава Табак: 10 (2x5); Тираж: 25 000; КПД: 1 Аутор: Надежда Скочајић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
927	27 дин. - Свети Сава (икона, 2016. година, сестринство манастира Светог Николе – Кончул) из храма Светог Саве на Врачару
6. децембар 2019.	Србија – шампион Европе у одбојци Табак: 8+1 (3x3); Тираж: 25 000; КПД: 2 Аутор: Јакша Влаховић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4
928	74 дин. - Прваци Европе у одбојци за жене 2019, репрезентација Србије са пехаром
929	74 дин. - Прваци Европе у одбојци за мушкарци 2019, репрезентација Србије са пехаром

Преглед доплатних марака у периоду јул 2019. - децембар 2019.

7. октобар 2019.	Дечја недеља Табак: 100 (10x10); Тираж: 450 000 Аутор: НЕ ЗНАМ КО ЈЕ АУТОР; Гума: сјајна; Зупчање: 13 3/4 Период употребе: 7-13. октобар 2019.
85	10 дин. – Деца са књигама
14. октобар 2019.	Изградња Спомен-храма Светог Саве Табак: 100 (10x10); Тираж: 7 600 000 Аутор: Надежда Скочајић; Гума: полусјајна; Зупчање: 13 3/4 Период употребе: 14. октобар - 14. децембар 2019. *у одређеном делу тиража постоји марка на сјајној гуми
86	10 дин. – Свети Сава

Програм филателистичких изложби
(преузето са www.f-i-p.ch)

LEVEL (FIP/Continental/Regional/National)	EXHIBITION NAME	DATES	VENUE
2021			
FIP Patronage Specialised WSC	PHILANIPPON 2021	25-30 August 2021	Yokohama, Japan
FIP Patronage Specialised	CAPE TOWN 2021	9 -13 Nov 2021	Cape Town, South Africa
FIP Recognition (FEPA International)	NOTOS 2021	19-22 November 2021	Athens, Greece
FIP Sponsorship (Regional)	ALPE ADRIA 2021	10-13 June 2021	Tarvisio, Italy
2022			
FIP Patronage Specialised WSC	LONDON 2022	19 - 26 February 2022	London, UK
FIP Patronage Specialised	HUNFILEX 2022	31 Mar-3 April 2022	Budapest, Hungary
FIP Recognition (38th FIAP) International	TAIPEI 2022	6-10 May 2022	Taipei, Chinese Taipei
FIP Patronage Specialised WSC	HELVETIA2022	18 - 22 May 2022	Lugano, Switzerland
FIP Recognition (FIAF International)	CAPEX 2022	9-12 June 2022	Toronto, Canada
FIP Patronage Specialised WSC	INDONESIA 2022	4-9 Aug 2022	Jakarta, Indonesia
2023			
FIP Patronage General World	IBRA 2023	25-28 May 2023	Messe Essen, Germany

Интернет сајт СФС:
www.philaserbia.com

Огласе за наредни број часописа ФИЛАТЕЛИСТА
послати на имејл редакције:

casopis.filatelista@gmail.com

Састанци филателиста у Београду

недељом од 9 до 14 часова

Просторије Савеза глувих и наглувих Србије,
улица Светог Саве 16-18/II

ПРОДАВНИЦА
ФИЛАТЕЛИЈА

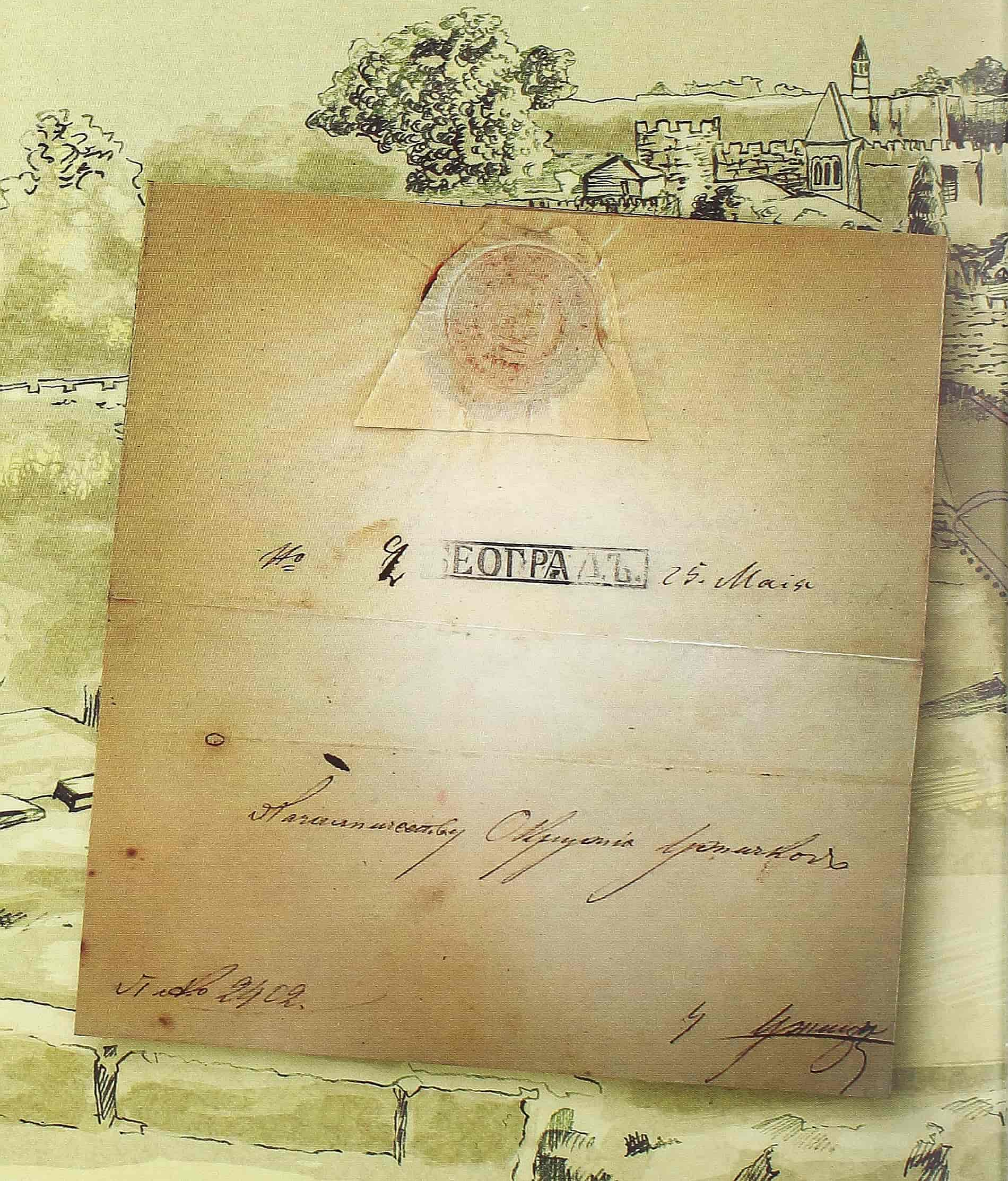
Продавница „Филателија“, Таковска 7, Београд
“Philately” shop, Takovska 7, Belgrade
Tel + 381-11-33 43 248, filateljaprodavnica@posta.rs

Филателистички шалтер у Главној пошти, Таковска 2, Београд
Philatelic Window at the Main Post Office, Takovska 2, Belgrade
Tel +381-11-32 10 135, filateljialter@posta.rs

На насловној сѝрани:

Карѝа која ѝоказује локацију мензулане - локацију ѝрве ѝошѝе у Србији 1840. године

Слика доле: Писмо ѝослаѝо 25. маја 1840. са жиѝом „уоквирени Беоѝраг“

№ 9 БЕОГРАДЪ. 25. Маја

Почасногъ Обществу Сремскогъ

№ 2/02

4 *[Signature]*